

“Yksinäisyys tuntuu syvältä kuopalta. **Pakottava tarve täyttää kuilu puutuneista ajatuksista. Kaverit, perhe, luonto.** Kävely metsässä. **Kissat** – ne ovat aina kotona vastassa. Tykkään olla yksin, mutta vihaan olla yksinäinen. **Ystävät, oma puoliso, musiikki sekä muut läheiset ihmiset.** Museot, sinfonietta, kirjastot, teatteri, siisti ympäristö, luonto. **Liikun, koska osaan ja tykkään siitä. Liikunnasta hyvä mieli ja lisää jaksamista.** Itseni takia liikun, hyvää vastapainoa työlle. Pyöräilen ja lenkkeilen **oman hyvinvoinnin takia.** Kuntosali, kävely, pyöräily. Yleensä rajoitan ja **katson ruutua noin 3-4 h**, mutta joskus se unohtuu ja katson ruutua noin 5-6 h. **En rajoita omaa ruutuaikaani**, mutta yritän katsoa sieltä muitakin kuin kissavideoita. **Maljat joskus ystävien kanssa. Tulee hyvä fiilis hyvistä keskusteluista.** Vois olla muitakin paikkoja tavata ihmisiä kuin Tullibaari. **Jokainen harrastus on uusi yhteisö.** Harrastukset pitää mielen virkeänä. Luonnossa mieliala kohenee, **alakulo vähenee. Koen oloni turvalliseksi.** Talvella saisi aurata ja hiekoittaa enempi.”

Laaja hyvinvointikertomus

2021–2025

KH 5.5.2025
KV 19.5.2025

Sisällysluettelo

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2021–2025	3
1. JOHDANTO	3
2. TIIVISTELMÄ	4
3. HYVINVOINTISUUNNITELMAN 2025 PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	5
3.1. Mielen hyvinvointi	5
3.2. Liikkuminen	6
3.3. Terveelliset elintavat	7
3.4. Osallisuus ja aktiivisuus	8
3.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	10
4. PORILAISTEN HYVINVOINNIN KEHITYS VUOSINA 2021–2024	11
4.1. Porin väestö, hyte-kerroin ja elinvoima	11
4.1.1. Väestötiedot	11
4.1.2. Hyte-kerroin ja TEA-viisarit	14
4.1.3. Elinvoima	17
4.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet	20
4.2.1. Mielen hyvinvointi	22
4.2.2. Liikkuminen	23
4.2.3. Terveelliset elintavat	25
4.2.4. Osallisuus ja aktiivisuus	31
4.2.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	39
4.3. Nuoret aikuiset, työikäiset ja ikäihmiset	45
4.3.1. Mielen hyvinvointi	53
4.3.2. Liikkuminen	54
4.3.3. Terveelliset elintavat	56
4.3.4. Osallisuus ja aktiivisuus	58
4.3.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	62
4.4. Kaikenikäiset porilaiset	62
4.4.1. Mielen hyvinvointi	62
4.4.2. Liikkuminen	63
4.4.3. Terveelliset elintavat	64
4.4.4. Osallisuus ja aktiivisuus	66
4.4.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	75
5. JOHTOPÄÄTÖKSET HYVINVOINTISUUNNITELMAA VARTEN	91

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2021–2025

1. JOHDANTO

Kaupungit ja kunnat ovat keskeisessä asemassa asukkaidensa hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi. Tämä tehtävä vaatii yhteistyötä kaupungin eri toimialojen, hyvinvointialueen, järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken. Myös asukkailla itsellään on merkittävä rooli. Asukkaiden aktiivinen osallistuminen asuin- ja elinympäristönsä kehittämiseen sekä vastuun ottaminen omasta ja läheistensä hyvinvoinnista luo perustaa elinvoimaiselle ja hyvinvoivalle kaupungille. Kaupungin tehtävänä on luoda parhaat mahdolliset olosuhteet asukkaidensa hyvinvoinnille ja kannustaa heitä aktiivisuuteen.

Kertomuskaudella 2021–2024 tapahtui merkittävä muutos porilaisten terveys- ja sosiaalipalveluissa, kun vuonna 2023 palvelut siirtyivät Satakunnan hyvinvointialueen toteutettavaksi. Muutos on herättänyt porilaisten keskuudessa keskustelua ja osittain huolta palveluiden toimivuudesta ja saatavuudesta. Vallitseva maailman tilanne, kuten koronapandemia ja Ukrainan sota taloudellisine vaikutuksineen, heijastui porilaisten hyvinvointiin vuosina 2021–2024. Miten ja kuinka pitkään haastava maailman tilanne kestää ja vaikuttaa porilaisiin, on vaikeaa vielä arvioida.

Hyvinvointikertomus 2021–2024 on laadittu Hyvinvointisuunnitelman 2025 pohjalta, peilaten aiemmin laadittuihin ja kaupunginvaltuuston hyväksymiin Hyvinvointiraportteihin 2021, 2022 ja 2023. Kertomuksen alussa on tiivistetysti kerrottu, miten hyvinvointisuunnitelmaan 2025 ja sen viiteen painopisteeseen on vastattu.

Hyvinvointisuunnitelmassa mainittujen painopisteiden alle on kirjattu tietoa sen mukaan, miten tietoa on ollut saatavilla ja välttämättä päällekkäistä kerrontaa. Kertomuksessa korostuu tiedon saannin epäsuhta. Kouluikäisistä lapsista ja nuorista on saatavilla laajasti tietoa, kuten esimerkiksi vuoden 2023 kouluterveyskyselystä. Muiden ikäryhmien osalta päivitettyä tutkittua tilastotietoa on vaikea saada yksittäisen kaupungin osalta, ja siksi tämä kertomus sisältää paljon asiantuntijoiden kokoamaa tietoa, näkemyksiä ja havaintoja Porista ja porilaisista vuosilta 2021–2024. Haasteena on ollut myös, ettei hyvinvointialueelta ole saatu porilaisia koskevaa hyvinvointitietoa juuri lainkaan, vaikka sitä on pyydetty ja asiasta on neuvoteltu.

Porilaisten hyvinvoinnin kehitys vuosina 2021–2024 -osuudessa kerrotaan alkuun Porin väestöstä, hyte-kertoimesta ja elinvoimasta. Sen jälkeen esitellään porilaisten hyvinvointia ikäryhmäjaottelulla. Ensin on porilaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden kokonaisuus, jossa lasten ja nuorten hyvinvointia on luontevaa esittää yhtenä jatkumona ja kokonaisuutena. Porilaisten nuorten aikuisten, työikäisten ja ikäihmisten hyvinvointi on koottu yhteen, sillä näistä ikäryhmistä on vaikea saada tutkittua, tuoretta hyvinvointitietoa. Kohtaan Kaiken ikäiset porilaiset on koottuna kaiken ikäisiä ihmisiä sekä kaupunkiympäristöstä ja luontoa koskevaa yleistä hyvinvointitietoa.

Hyvinvointikertomukseen on sisällytetty Porissa asuvien ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä omasta hyvinvoinnistaan. Nämä karhukuvien varustetut puhekuplat ovat suoria lainauksia Mitä porilaisille kuuluu -kyselystä, joka toteutettiin Porissa talvella 2025. Kyselyssä kartoitettiin porilaisten näkemyksiä hyvää mieltä tuottavista asioista, yksinäisyydestä, liikkumisesta, liikunnan harrastamista ja muusta vapaa-ajan toiminnasta, ruutuajasta ja päihteiden käytöstä, asuinympäristön turvallisuudesta sekä luonnon ja muiden virkistyskohteiden merkityksestä. Vastaajina oli pääasiassa eri-ikäisiä aikuisia. Saman kyselyn vastauksia on käytetty myös kannen kuvituksessa.

2. TIIVISTELMÄ

Pääosin porilaiset voivat hyvin ja täällä on hyvä elää tavallista arkea. Porissa on erinomaiset puitteet aktiiviseen ja hyvään elämään; liikkumiselle, kulttuurille ja harrastamiselle on runsaasti mahdollisuuksia, ja ympäröivä luonto tukee monipuolista hyvinvointia. Hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ovat Porissa kunnossa, ja kaupungissa tehdään paljon monipuolista työtä hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lapset ja nuoret voivat Porissa pääsääntöisesti hyvin, ja heillä on hyvät harrastusmahdollisuudet. Porilaiset nuoret haluavat osallistua, saada ystäviä ja keskustella heitä koskevista asioista. Lasten hyvinvoinnin haasteina ovat mielialaan liittyvät ongelmat, liikkumattomuus, neuropsykiatriset oireet ja yksinäisyys. Monilla perheillä on haasteita taloudellisessa toimeentulossa ja vanhemmuudessa, mikä heijastuu kokonaisvaltaisesti perheiden hyvinvointiin. Neuropsykiatrisiin pulmiin tarvitaan entistä enemmän tukea niin kouluissa kuin kotona. Nuorten mielenterveyden haasteet ovat lisääntyneet, erityisesti ahdistus, yksinäisyyden tunne, ystävien puute ja nettiriippuvuus aiheuttavat huolta; myös masennus, koulunkäynnin haasteet sekä kiusaaminen nousevat esiin. Nuorten sähköstupakointi ja nikotiinipussien käyttö sekä näihin liittyvät ikävät lieveilmiöt herättävät huolta. Porilaisten lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on edelleen heikko valtakunnallisella tasolla mitattuna.

Työikäisistä ja ikäihmisistä suurin osa on toimeentulevia, aktiivisia ja omillaan pärjääviä porilaisia. Korkeakouluopiskelijoista suurin osa kokee voivansa hyvin, olevansa onnellinen ja viihtyvänsä Porissa, toisaalta taloudelliset huolet painavat aiempaa enemmän. Nuorten aikuisten, työikäisten ja ikäihmisten hyvinvointiin ovat vaikuttaneet toisiaan seuranneet globaalit kriisit. Huolta ovat aiheuttaneet sodan pelko ja taloudellinen selviytyminen kohonneista elinkustannuksista. Nettiriippuvuus on huomattavan yleistä myös aikuisilla. Mielenterveyden ongelmat ovat nousseet merkittävimmäksi työkyvyttömyyden aiheuttajaksi, työuupumus on hyvin yleistä. Yksinäisyys vaivaa ikäihmisiä ja sitä esiintyy myös opiskelijoilla. Hyvinvointialueuudistus on lisännyt iäkkäiden huolta tarvittavien palveluiden saatavuudesta ja tavoitettavuudesta.

Porilaiset ovat edelleen Suomen onnellisimpia ihmisiä yli 60 000 asukkaan kaupungeista. Porilaisten hyvinvointi ja onnellisuus rakentuvat arjen toimivuudesta, turvallisuudesta ja pienistä arkisista asioista. Porissa kaupunkilaisilla on hyvät mahdollisuudet osallistua kaupungin kehittämiseen, aktiiviseen harrastamiseen, virkistytymiseen ja nauttia ympäröivästä upeasta luonnosta. Porin rakennettu ympäristö kaipaa edelleen monilta osin kunnostusta ja ylläpitoa. Roskaantuneisuus on saanut negatiivista huomiota.

3. HYVINVOINTISUUNNITELMAN 2025 PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelmassa 2025 on viisi hyvinvoinnin edistämisen painopistettä, joiden eteen kaupungissa tulee tehdä työtä. Jokainen yksittäinen painopiste tukee muita painopisteitä ja yhdessä ne muodostavat yhtenäisen hyvinvoinnin edistämisen ja ennaltaehkäisevän työn kokonaisuuden. Painopisteelle on kirjattu tavoitetilavuoteen 2025 sekä teot tavoitetilan saavuttamiselle ja mittarit sen mittaamiselle. Seuraavissa kappaleissa 3.1.–3.5. kerrotaan tiivistetysti, miten painopisteiden tavoitteisiin on vastattu ja miten teoissa on onnistuttu asetettujen mittareiden valossa.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet muodostavat rungon tämän hyvinvointikertomuksen sisällölle. Painopisteet ovat:

1. Mielen hyvinvointi
2. Liikkuminen
3. Terveelliset elintavat
4. Osallisuus ja aktiivisuus
5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

3.1. Mielen hyvinvointi

Mielen hyvinvointi vaikuttaa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja arjen haasteiden kohtaamiseen. Se käsittää henkisen hyvinvoinnin ja fyysisen terveyden, itsensä ja toisten arvostamisen, vuorovaikutustaidot, ihmissuhteiden luomisen, mielekkyyden kokemisen, osallisuuden sekä kyvyn toteuttaa omia päämääriä. Mielenterveys on arjen voimavara, joka tukee terveyttä, toimintakykyä ja kykyä kohdata elämän haasteita. Tavoitteena on ollut, että porilaisten kokemus yksinäisyydestä vähenee, yhteisöllisyydestä saadaan voimia arkeen sekä ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön ja mielenterveyden edistämiseen panostetaan.

Koronapandemia ja sen jälkeiset vuodet sekä vallitseva maailman tilanne ovat haastaneet ihmisten mielen hyvinvointia monin eri tavoin tarkastellun kauden aikana, mutta Porin kaupungissa yksinäisyyden vähentämiseksi ja yhteistöllisyyden lisäämiseksi on kauden aikana kehitetty useita eri toimintoja. Koulujen ylijäämäruuan hyödyntämistä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi on kehitetty tarjoamalla mahdollisuuksia kohtaamisiin yhteisöllisissä ruokailuissa. Kaikenikäisille avoin toiminta mahdollistaa eri-ikäisten ihmisten kohtaamisia yhteisen ruokapöydän ympärillä. Osallistujilta on kerätty tietoa ruokailun merkityksestä. Vastausten kokonaismäärän ollessa 102, mainittiin sosiaalinen merkitys 41, ruoka ja ruokailu 23 sekä ekologisuus 11 kertaa. Yhteisöllinen ruokailu on kaikille avointa, mutta tavoittaa eniten aikuisia ja ikäihmisiä tarjoten paikan yhdessäoloon ja ehkäisee näin myös yksinäisyyttä. Lämmin, monipuolinen ateria tukee osallistujien terveitä elämäntapoja.

Kulttuuripalvelut toteuttivat kulttuurin kokemisen ja harrastamisen mahdollisuuksia eri puolilla kaupunkia sekä hyödynsivät kulttuuria toteuttamaan kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Kulttuuri- ja harrastustoimintaa on tarjolla kaikille kaupunkilaisille ja niistä on viestitty aktiivisesti. Kulttuuri- ja liikuntapalveluilla sekä viihtyisällä elinympäristöllä on tärkeä rooli mielen hyvinvoinnin edistämässä ja ylläpitämässä. Porissa on hyvät mahdollisuudet liikkua luonnossa ja tavata ihmisiä. Kauden aikana myös asukastoimintaa on kehitetty ja yhteistyötä yhdistysten kanssa on vahvistettu.

Mielenterveysosaamista on vahvistettu varhaiskasvatuksen, peruskoulujen ja lukion henkilöstölle järjestettävillä mielenterveyden edistämisen koulutuksilla. Peruskouluissa on ollut mahdollisuus toteuttaa digitaito- ja mediakasvatusta osana tunne- ja turvataitokasvatusta.

Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma on valmisteltu kauden aikana, jota jatkossa päivitetään kahden vuoden välein. Toimintasuunnitelma tulee keskittymään kaikenikäisen porilaisten ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön, mutta ennen kaikkea se pyrkii myös vastaamaan ajan-kohtaisiin haasteisiin. Ehkäisevää mielenterveystyötä on kauden aikana suunniteltu vahvistettavan Hyvän mielen kunta- toimintamallin käyttöön otolla.

"Lukeminen, metsässä kävely, kaunis koti ja oma perhe. Hauskat kommellukset arjen keskellä."

"Hyvä musiikki, ystävät, perhe, hyvä ruoka, onnistumiset."

"Auringonvalo, rauha ja hiljaisuus."

3.2. Liikkuminen

Liikkuminen nähdään keskeisenä hyvinvoinnin tukijana, ja sen edistämiseksi on tehty pitkäjänteistä ja monialaista työtä vuosina 2021–2024. Erityisesti koronapandemian jälkeiset vuodet 2022 ja 2023 olivat haastavia saada porilaiset takaisin liikuntalaitoksiin, ryhmiin ja tapahtumiin. Vasta vuosi 2024 alkoi olla osallistujamääriltään samalla tasolla kuin ennen pandemiaa.

Yksi keskeisimmistä saavutuksista on ollut koko kaupungin toimialat kattavan liikkumisohjelman laatiminen. Ohjelmassa määritellyt toimenpiteet on otettu osaksi eri toimialojen arkea, mikä on varmistanut, että liikunnan ja aktiivisuuden edistäminen on läpileikkaava teema kaupungin toiminnassa. Porin kaupungin poikkihallinnollinen liikkumisohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksen kokouksessa lokakuussa 2024 (KH 28.10.2024 § 426). Ohjelman tavoitteina on yhdenvertaisen liikkumisen edistäminen sekä kaupunkiympäristön kehittäminen liikkumista tukevaksi osana toimialojen poikkihallinnollista yhteistyötä. Liikkumisohjelma on osa Pori 2030 -strategian "Hyvinvoiva Pori" -painopistettä.

Lasten ja nuorten liikkumisen tukemiseksi on kehitetty Harrastamisen Porin mallia, joka on mahdollistanut koulupäivän yhteydessä tapahtuvan monipuolisen ja maksuttoman harrastustoiminnan. Tämä on tarjonnut kaikille lapsille ja nuorille tasavertaiset mahdollisuudet osallistua liikuntaan ja harrastuksiin koulupäivän aikana, mikä on vähentänyt liikkumattomuutta ja lisännyt lasten ja nuorten aktiivisuutta.

Huomiota on kiinnitetty myös erityisryhmien mahdollisuuksiin harrastaa liikuntaa. Heille on luotu uusia liikkumisen edellytyksiä tarjoamalla kohdennettuja liikuntapalveluita ja esteettömiä liikkumiskäytäntöjä, joiden avulla jokainen kaupunkilainen on voinut löytää itselleen sopivan tavan olla aktiivinen. Jokaisella on oikeus liikkua (JOL) -hanke on tehnyt tällä saralla vaikuttavaa työtä ja mahdollistanut monelle nuorelle aktiivisemman arjen.

Liikkumisympäristöjen viihtyisyyteen ja kunnossapitoon on panostettu eri puolilla kaupunkia. Huolehtimalla liikuntapaikkojen, puistojen, kävelyreittien ja pyöräteiden sekä luontoreittien hyvästä kunnosta on varmistettu, että ne houkuttelevat kaikenikäisiä asukkaita liikkumaan.

Näiden toimenpiteiden ansiosta Porin kaupunki on onnistunut luomaan entistä liikkuvampaa ja hyvinvoivempaa kaupunkiympäristöä viher- ja luontoalueineen, jossa kaikilla asukkailla on mahdollisuus aktiiviseen arkeen. Toimenpiteet ja liikkumisen kehitystyö huomioitiin myös vuoden 2024 urheilugaalassa, jossa Porin kaupunki palkittiin Suomen liikkuvin kunta -tunnustuksella. Kriteereinä palkinnon saamiselle oli kuntalaisten laaja-alainen liikkumismahdollisuuksien edistäminen.

3.3. Terveelliset elintavat

Terveellisillä elintavoilla, kuten riittävällä unella, monipuolisella ravitsemuksella, säännöllisellä liikunnalla, suun terveydellä ja päihteiden käytön vähentämisellä, on merkittävä vaikutus jokaisen asukkaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja arjessa pärjäämiseen. Kaupungin tehtävänä on luoda asukkaalleen mahdollisimman hyvät edellytykset hyvinvoinnin edistämiseen ja ylläpitoon. Yhteistyö hyvinvointialueen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa on oleellista terveellisten elintapojen edistämisessä.

Terveelliset elintavat omaksutaan jo varhaislapsuudessa, joten vanhempien elintavoilla on suuri merkitys koko perheen hyvinvoinnille. Varhaiskasvatuksella ja koululla on keskeinen rooli, sillä näissä ympäristöissä toteutettavilla toimenpiteillä voidaan tavoittaa kattavasti kaikki lapset perhetaustasta riippumatta.

Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa noudatetaan ravitsemusneuvottelukunnan suosituksia. Syödään ja opitaan yhdessä -kouluruokasuositus vuodelta 2017 ja päiväkodeissa Terveyttä ja iloa ruoasta -varhaiskasvatuksen ruokailusuositus vuodelta 2018 ovat käytössä. Palveluliikelaitos huomioi suositukset ruokalistasuunnittelussa ja aterioiden tuotannossa. Lisäksi on huomioitu jo osin myös uuden kansallisen ravitsemussuosituksen (vuodelta 2024) suosituksia vähentämällä punaisen lihan käyttöä ja korvaamalla sitä kasvisproteiinilla, sekä lisäämällä palkokasvien käyttöä. Peruskouluissa on toteutettu myös päihdekasvatustunnit kaikille 6. luokan oppilaille.

Kultane® – kulttuuri- ja taidepainotteisen neuvolan toiminta on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti ainutlaatuisen moniammatillisen yhteistyön malli, jossa tuetaan vanhemman ja lapsen varhaista vuorovaikutusta. Porissa Kultane®- toiminta laajentui useisiin neuvoloihin kertomuskaudella. Kultane®-yhteistyötä tekivät Satakunnan hyvinvointialueen Lounatuulen perhepalveluiden neuvolapalvelut ja lastenkulttuurikeskus Kruunupää.

Hyvinvointialueen iäkkäiden kotona asumista tukevissa palveluissa (kotiin kuljetettava ateriapalvelu sekä arviointi- ja kuntoutusyksiköissä) sekä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä noudatetaan valtakunnallista laatusuositusta, joka perustuu kansallisiin "Terveyttä ruoasta" ravitsemussuosituksiin sekä Vireyttä seniorivuosiin - ikääntyneiden ruokasuositukseen 2020. Lisäksi hyödynnetään ruokapalveluiden ateriasuunnittelussa uusien kansallisten ravitsemussuositusten, Kestävää terveyttä ruoasta - kansalliset ravitsemussuositukset 2024 tarjoamia ohjeita kohti terveellisiä valintoja lisäämällä aterioihin kasvikunnan tuotteita.

Kaupunkiympäristön merkitys terveellisten elintapojen edistämisessä on huomattava. Hyvä ja laadukas kaupunkiympäristö, niin kaupungin keskustassa kuin asuinalueilla, kannustaa jalankulkemiseen ja pyöräilyyn. Laadukas kaupunkiympäristö tarjoaa viihtyisiä viher- ja kulttuuriympäristöjä, joissa on miellyttävää ja houkuttelevaa ulkoilla ja liikkua. Porissa on monipuoliset mahdollisuudet liikkumiseen ja ulkoiluun.

3.4. Osallisuus ja aktiivisuus

Ihmisen perustarpeisiin kuuluu mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin tai itseä koskeviin asioihin sekä olla osallisena yhteisössä. Aktiiviset kaupunkilaiset edistävät oman hyvinvointinsa lisäksi myös yhteisön ja kaupungin hyvinvointia ja elinvoimaisuutta. Kaupungin tehtävänä on auttaa asukkaita viihtymään ja mahdollistaa yhteinen tekeminen sekä tarjota kokemus yhteisöllisyydestä. Tässä tehtävässä kulttuuri- ja vapaa-ajantoiminnoilla on keskeinen rooli. On tärkeää, että kaikille löytyy mielekästä tekemistä niin työ- tai opiskelupaikassa kuin vapaa-ajallakin, ja että jokainen pääsee vaikuttamaan itselleen merkityksellisiin asioihin.

Kulttuuriyksikön palvelukokonaisuuden toimijoiden järjestämien osallistavien tilaisuuksien ja niihin osallistuneiden määrä kehittyi positiivisesti kertomusvuosina. Vuonna 2024 kaupunginkirjasto, kaupungin museot, kaupunginorkesteri ja lastenkulttuurikeskus järjestivät yhteensä 1 018 osallistavaa tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 96 980 henkilöä.

Kertomusvuosien aikana kulttuuripalvelujen rooli ja merkitys kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisessä vahvistui Porissa. Kulttuuripalvelujen järjestäminen kuntalaisille ja kulttuuritapahtumiin osallistumisen tukeminen olivat aiempaa vahvempi osa kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa, kertoi Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen TEA-viisari-tiedonkeruu. Tea-viisarin kokonaispistemäärä Porin kaupungissa kasvoi kertomuskaudella kaikkien mitattavien tekijöiden osalta. Kolmen osa-alueen, johtaminen, osallisuus ja muut ydintoiminnot, kohdalla vuoden 2023 tiedonkeruussa saavutettiin hyvä tulos. Sitoutuminen ja voimavarat -tuloksissa on parantamisen varaa. Porin kokonaispistemäärä oli korkeampi kuin koko maan keskimäärin. Sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, osallisuus sekä muut ydintoiminnot osa-alueiden osalta Porin tulos oli korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Voimavarat- pistemäärässä Pori oli alemmalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Kulttuuri oli voima, joka sai kuntalaiset liikkeelle toisten ihmisten pariin. Kulttuuriin osallistuminen vähensi yksinäisyyttä ja ennaltaehkäisi esimerkiksi mielenterveyden ongelmien kasautumista. Kunnan rooli kulttuuriin osallistumisen mahdollistajana oli keskeinen Porissa.

"Toisten ihmisten kanssa vietetty aika vie ajatukset muualle, auttaa jaksamaan, piristää."

"Tunnen olevani elossa, kun voin vaihtaa kuulumisia ja kertoa omani."

"Masennus tuntuu menevän tauolle."

"Merkitystä olemassaololle."

Porin kaupunki on tukenut yhdistyksiä erilaisin avustuksin sekä käytännön yhteistyötä tekemällä, jotta matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja osallistumismahdollisuuksia olisi kattavasti eri puolilla

kaupunkia. Käynnistynyt yhteisöllisten tilojen kehittämistyö on tukenut myös tätä tavoitetta. Lasten ja nuorten kesäruokailun sekä koulujen ylijäämäruokaa hyödyntävän yhteisöllisen ruokailun toteuttamista on tehty tiiviissä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Ruokailumahdollisuuden lisäksi toiminnot ovat tarjonneet lukuisia osallistumisen mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön ja toiminnan järjestämiseen.

Kertomuskauden aikana osallisuustyön resursseja on vahvistettu. Kaksi osallisuusasiantuntijaa toimii linkkinä kaupungin toimijoiden ja asukkaiden välillä: he kouluttavat henkilöstöä, edistävät vuorovaikutusta ja kehittävät asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa suunnitelmiin ja päätöksiin. Osallisuusasiantuntijat ovat jalkauttaneet osallisuus- ja vuorovaikutusmallia sisäisesti osallistuessaan erilaisten projektien osallisuuden suunnitteluun.

Osallistavien tilaisuuksien määrä on kasvanut koronan hellitettyä. Esimerkiksi palvelualueiden asukasiltakierros toteutettiin ensimmäistä kertaa lähitilaisuuksina, lisäksi asukasiloja on ollut muista uusista teemoista, kuten monikielinen asukasilta. Uutena avauksena on ollut esimerkiksi asukasilojen yhteydessä järjestetyt mikä vituttaa -keskustelut, joihin osallistui yli 100 nuorta. Erilaisten tilaisuuksien ja muiden osallistumismahdollisuuksien viestintään on panostettu, mikä on lisännyt asukkaiden tietoisuutta osallistumismahdollisuuksista. Lisäksi asukkaiden osallistumismahdollisuuksia on koottu verkkosivulle pori.fi/osallistu. Sivustoa on nostettu esiin muun muassa osallistumistilaisuuksista ja kyselyistä viestittäessä.

Osallistuvaa budjetointia on toteutettu kertomuskauden jokaisena vuotena. Kaupunki on tukenut hankkeita viestinnässä ja viimeisimpinä kertoina myös osa osallistuvan budjetoinnin määrärahoista on varattu hankkeista viestimiseen.

Vuonna 2021–2024 kaupunki oli mukana työllisyyden kuntakokeilussa ja toimi työvoimaviranomaisena isolle osalle porilaisista työnhakijoista. Työvoimaviranomaisen lakisääteinen tehtävä on työnhakijoiden työnvälitys sekä työllistymisen edellytysten parantaminen. Mikäli työnhakijan työttömyys pitkittyy, on tärkeää ylläpitää ja kehittää hänen ammattiosaamistaan sekä työ- ja toimintakykyään.

Työnvälitystä tehtiin Porissa sekä Satakunnan TE-toimistossa että Porin seudun kuntakokeilussa sekä oman organisaation asiantuntijoiden taholta että hankkimalla palveluntuottajilta työnhaku- tai uravalmennusta tai työhönvalmennusta eli niin sanottua tehostettua työnetsintää. Lisäksi järjestettiin erityyppisiä työvoimakoulutuksia sekä ohjattiin työnhakija-asiakkaita muihin työllistymistä edistäviin koulutuksiin. Toimenpiteistä erityisesti niin sanotut rekry-koulutukset ja palkkatuettu työ olivat vaikuttavia ja lisäsivät asiakkaiden työllistymistä. Palkkatuki ja yli 55-vuotiaiden työllistämistuki ovat palkkasubventioita, joita työvoimaviranomainen voi myöntää työnantajalle, jos hän palkkaa tietyt kriteerit täyttävän työnhakijan töihin. Mikäli työnhakijan palvelutarve liittyi enemmän työ- ja toimintakyvyn edistämiseen, ohjattiin asiakasta muun muassa hyvinvointialueen järjestämään kuntouttavaan työtoimintaan tai työttömien terveystiloihin. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkuuksien määrä jäi edelleen vuonna 2024 paljon alhaisemmaksi kuin vuonna 2022, jolloin kaupunki itse järjesti kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät olivat kaupungin järjestämisvastuussa ollessa yli 500 henkilöä kuukaudessa, kun hyvinvointialueen järjestämisvastuun aikana ne ovat jääneet alle 100 henkilöön kuukaudessa. Tämä on isoin selittävä tekijä aktivointiasteen alenemisessa.

Aktivointiasteella tarkoitetaan aktiivisten työvoimapolitiittisten palveluiden piirissä olevien prosenttiosuutta työttömien työnhakijoiden ja palveluiden piirissä olevien summasta. Aktiivisiin palveluihin luetaan palkkatuilla työllistetyt, työ- ja koulutuskokeilussa olevat, työvoimakoulutuksessa olevat, valmennuksissa olevat, työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevat sekä kuntouttavassa työtoiminnassa olevat. Porissa aktivointiaste oli 30,8 % joulukuussa 2022 ja 22,3 % joulukuussa 2024.

3.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Turvallinen, viihtyisä elinympäristö, luonto ja kulttuuritarjonta tukevat asukkaiden aktiivisuutta, arjen jaksamista ja elämään tyytyväisyyttä. Turvallisuuden tunteella ja viihtyisyydellä on merkittävä vaikutus siihen, miten asukkaat uskaltavat osallistua ja liikkua arkiympäristössään. Luontoympäristöistä ja kulttuuritarjonnasta saadaan sekä suoria että välillisiä hyvinvointikokemuksia.

Hyvinvointisuunnitelman mukaan arvokkaat luontoympäristöt jarruttavat luontokatoa ja lajien uhanalaistumista, samoin ne edistävät asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä tarjoten kokemuksia, harrastuksia ja hyviä elintapoja. Kulttuuriympäristön ja aineettoman kulttuuriperinnön vaaliminen voi edesauttaa hyvinvointia muun muassa paikallisidentiteetin tuntemisen ja tukemisen, yhteenkuuluvuuden, jatkuvuuden tai merkityksellisyyden kokemisen näkökulmista.

Hyvinvointisuunnitelman toteutumista arvioitaessa Porin elinympäristö tukee asukkaiden turvallista ja viihtyisää arkea. Asukkaat osallistuvat elinympäristönsä kehittämiseen aktiivisesti ja arvostavat puhdasta elinympäristöä toiminnassaan. Monimuotoinen ja hyvinvoiva luonto huolehtii myös asukkaiden hyvinvoinnista. Porissa on helposti liikuttava, yhdenvertaisuutta tukeva, turvallinen ja toimiva kaupunkiympäristö. Kaupunkia rakennetaan ja hoidetaan pitkäjänteisesti, kestävästi ja ajantasaiseen tietoon perustuen. Sosiaalinen ja rakenteellinen turvallisuustilanne ja riskitekijät on tiedostettu ja hallinnassa. Porilaiset kokevat olonsa turvalliseksi. Elinympäristö edistää asukkaiden kotoisuuden tunnetta ja ylpeyttä asuinpaikkakunnastaan.

Tarkasteluajanjaksolla porilaisten elin- ja asuinympäristö on pidetty viihtyisänä ja turvallisena. Luontokohteita, viher- ja virkistysalueita on arjen ympäristössä lähellä, helposti saavutettavissa, riittävästi. Kohteista viestimistä on tehostettu, mutta mahdollisuuksista kertomiseen tulisi löytyä myös resursseja. Asukkaita kuunnellaan uusien asuinalueiden sekä puisto- ja viheraluekohteiden suunnittelussa.

Tarkasteluajanjaksolla on erityisesti kehitetty ja sujuvoitettu pyöräily- ja jalankulkumahdollisuuksia. Keskustan alueen turvallisuutta ja viihtyisyyttä on lisätty kohtuullisilla panostuksilla. Resurssien yleisen niukkenemisen vuoksi Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma päivittäminen ja viherpalveluohjelma säilyy edelleen tärkeänä tavoitteena. Viheralueverkoston tavoitteelliseksi kehittämiseksi ja laadun seurannaksi on kaavoitusyksikössä aloitettu siniviherrakennemallityö.

Kulttuuripalvelut edistivät kuntalaisten kohtaamisia ja vuoropuhelua, lisäsivät uuden ja moninaisuuden hyväksymistä tuoden vakautta ja turvallisuutta kuntaan. Kulttuuripalvelut myös loivat ja ylläpitivät henkistä kriisinkestävyyttä. Julkinen taide ja kulttuuriympäristöistä huolehtiminen tuottivat parempaa ympäristöä, kohensivat kuntalaisten viihtyvyyttä ja hyvinvointia, lisäsivät kaupungin vetovoimaa, nostivat alueiden mielenkiintoa ja arvoa sekä paransivat kulttuurin saavutettavuutta. Kulttuuripalvelut toteuttivat kertomusvuosina kotoutumista tukevia ja edistäviä palveluja.

Asukastyytyväisyys kysely Epsi-Rating: Vuosien 2021 ja 2022 taitteen molemmin puolin kerätystä datasta rankattiin asukastyytyväisyyden mukaan Suomen kymmenen asukasluvultaan suurinta kuntaa. Kärkeen sijoittuu Tampere, joka ylittää samalla maan keskiarvon kuudella ja puolella indeksipisteellä. Kärkikolmikon täydentävät Helsinki ja Lahti, kun taas kymmenen suurimman listalla kauimmas kärjestä ja noin 10 indeksipisteen päähän Tampereesta jäävät Pori ja Oulu. Kaiken kaikkiaan kymmenen suurinta kuntaa sijoittuvat maan keskiarvon molemmin puolin suhteellisen tasaisesti, viiden sijoituessa sen yläpuolelle 0,4–6,5 indeksipisteen marginaalilla ja viiden jäädessä sen alle 0,4–4,4 indeksipisteen marginaalilla.

4. PORILAISTEN HYVINVOINNIN KEHITYS VUOSINA 2021–2024

Tässä osiossa esitellään aluksi väestötietoja ja kaupungin elinvoimaan vaikuttavia tekijöitä. Sen jälkeen esitellään tietoa porilaisten hyvinvoinnista ikäryhmittäin. Ensin on tietoa lapsista, nuorista ja lapsiperheistä, sitten nuorista aikuisista, työikäisistä ja ikäihmisistä. Lopuksi on koottuna tietoa kaikenikäisistä porilaisista. Kun kertomuksessa mainitaan vertailukaupungit, niillä tarkoitetaan seuraavia kaupunkeja: Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta ja Vaasa.

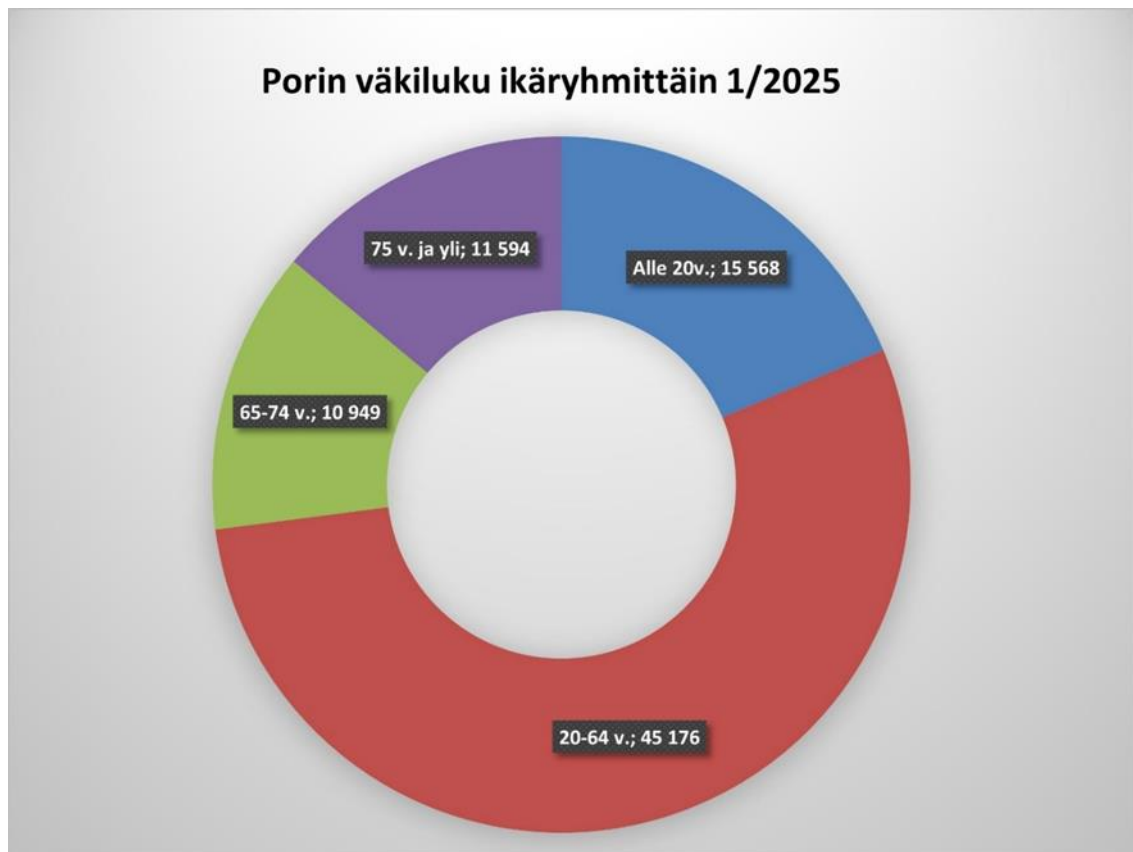
Hyvinvointialueen hyte-toimijat eivät useista pyynnöistä ja sovituista menettelyistä huolimatta toimittaneet tietoa porilaisten hyvinvoinnista. Tiedon vaihdosta oli jo aiemmin sovittu neuvotteluissa ja tapaamisissa ja siihen on olemassa myös lakisääteinen velvoite. Kertomuksessa on kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyönä tuotettuna työikäisten päihde- ja mielenterveystietoja sekä ikäpisteen toimittamaa tietoa ikäihmisistä. Satakunnan hyvinvointialue on ilmoittanut, että syksyllä 2025 laaditaan laaja alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.

4.1. Porin väestö, hyte-kerroin ja elinvoima

4.1.1. Väestötiedot

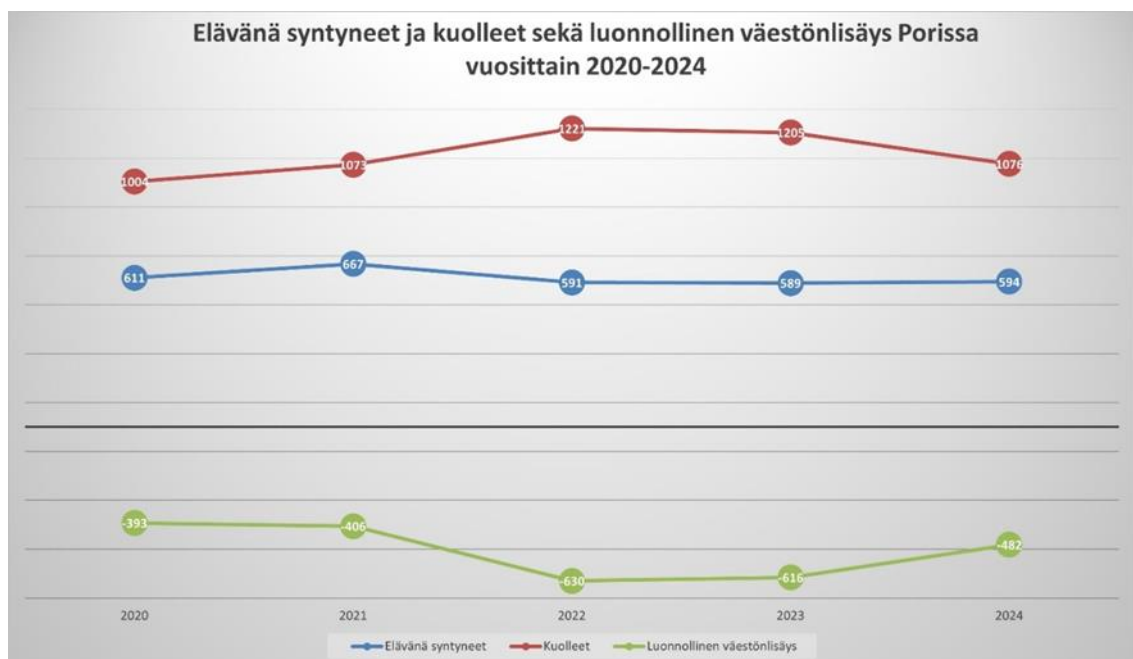
Vuoden 2024 lopussa Porin väkiluku oli 83 316 asukasta (Tilastokeskuksen ennakkotieto). Vuonna 2024 väkiluku kasvoi 228 asukkaalla. Luonnollinen väestönlisäys, eli elävänä syntyneiden ja kuolleiden välinen erotus, oli -482. Kuntien välinen nettomuutto oli +75 ja nettomaahanmuutto +635 asukasta. Näiden muutosten ansiosta kokonaisnettomuutto oli 710 asukasta vuonna 2024, mikä johti Porin väkiluvun kasvuun.

Vuosina 2021–2023 väkiluku kuitenkin laski vuosittain. Vuonna 2021 muutos oli 202 asukasta vähemmän, vuonna 2022 277 asukasta vähemmän ja vuonna 2023 99 asukasta vähemmän.

Kuva 1. Porin väkiluku ikäryhmittäin tammikuussa 2025 (ennakkotieto)

Elävänä syntyneiden ja kuolleiden välinen erotus oli vuosina 2022 ja 2023 yli -600, mutta ero pieneni vuoden 2024 aikana 134:llä, koska kuolleiden määrä vastaavasti väheni 129:llä ja syntyneiden määrä kasvoi viidellä edelliseen vuoteen verrattuna (kuva 2).

Kuva 2. Elävänä syntyneet ja kuolleet sekä luonnollinen väestönlisäys 2020–2024 (Lähde: Tilastokeskus)

Porissa alle 15-vuotiaiden osuus on vähentynyt viime vuosina, kun taas vastaavasti yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa (kuva 3). Työikäisten osuus on myös kasvanut hieman. Se näkyy myös

demografisessa huoltosuhteessa, joka on pudonnut muutaman kymmenyksen vuosista 2021 ja -22. Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

	2021	2022	2023
Pori			
Alle 15-vuotiaiden osuus, %	13,7	13,5	13,3
15-64-vuotiaiden osuus, %	59,6	59,6	59,7
65 vuotta täyttäneiden osuus, %	26,7	26,9	27,0
Väestöllinen huoltosuhde	67,8	67,8	67,5
Vieraskielisiä	3 299	3 661	4 282
Vieraskielisten osuus, %	4,0	4,4	5,2
Ulkomaan kansalaisia	2 394	2 708	3 297
Ulkomaan kansalaisten osuus, %	2,9	3,3	4,0
Ulkomaalaistaustaisia	3 377	3 745	4 361
Ulkomaalaistaustaisten osuus, %	4,0	4,5	5,2

Kuva 3. Tunnuslukuja Porin väestöstä 2021–2023 (lähde: Tilastokeskus)

Vieraskielisten osuus on kasvanut tasaisesti 4,0 %:sta 5,9 %:iin vuoden 2025 tammikuun ennakkotietojen mukaan. Eli vieraskielisten määrä Porissa on kasvanut 657 henkilöllä edelliseen vuoteen verrattuna. Samanlainen trendi näkyy myös ulkomaan kansalaisten ja ulkomaalaistausteiden osuudessa. (kuva 3.)

Kansainväliset porilaiset

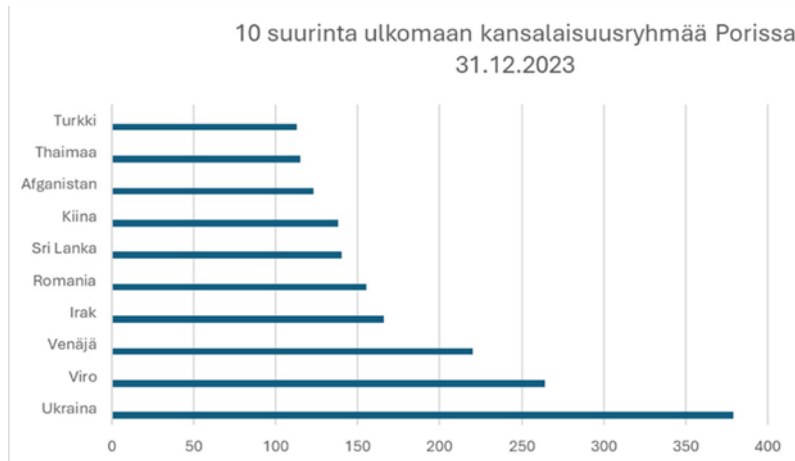
Maahan muuttaneiden määrä on kasvanut noin 5 prosenttiin kaupungin väkiluvusta. Kasvua selittää enimmäkseen ukrainalaisten tilapäistä suojelua saaneiden kuntaan muutto. Porin kaupunki on käynnistänyt vuonna 2024 monialaisen International House -palvelukonseptin tukemaan uusien porilaisten kotoutumista ja työllistymistä. Palvelu tarjoaa matalan kynnyksen palveluohjausta ja monenlaista tukea esimerkiksi viranomaisasiointiin. Palvelu on ollut merkittävä henkinen tuki asiakaskunnalle. Monikielisen tiedon tarjoaminen kootusti yhden palvelun kautta edistää alueelle juurtumista ja yhteiskuntaan osallistumista.

Useat muutokset Ulkomaalaislakiin ovat luoneet monenlaista epävarmuutta oleskelulupiin liittyen, mikä on näkynyt International Housen neuvonnassa kansalaisuushakemuksien kasvaneessa määrässä. Työllistymisen haasteet näkyvät asiakaskunnassa pitkittyneenä stressinä ja osa asukkaista muuttaa muualle parempien mahdollisuuksien toivossa.

Maahan muuttaneiden sosiaalista hyvinvointia ja osallisuutta on edistetty erilaisten tapahtumien ja ryhmätoimintojen avulla. International Housen tiloissa Teljäntorilla on tuotu kulttuuri saavutettavaksi pysyvän taidenäyttelyn kautta ja asiakkaille on tarjottu myös kulttuurireseptejä.

Kansainvälisten opiskelijoiden määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Opiskelijoita on tavoitettu Connect & Integrate -tapahtumien kautta. Tavoitteena on ollut tukea uuteen kaupunkiin, kieleen ja kulttuuriin tutustumista, sekä verkostoitumista.

Nuorien maahanmuuttajien kanssa on käyty dialogia rasismien ja syrjinnän kokemuksista ja samasta teemasta käytiin keskustelu yhdessä nuorten ja päättäjien kanssa.

Kuva 4. Suurimmat ulkomaan kansalaisuusryhmät Porissa (lähde: Tilastokeskus)

4.1.2. Hyte-kerroin ja TEA-viisarit

Hyte-kerroin 2021–2024

Hyte-kerroin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Toimintaa kuvaavat indikaattorit ovat:

- peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
- liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
- kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)
- kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori)

Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Jos indikaattoreita olisi vain muutama, olisi vaarana, että tehtäisiin vain niitä asioita, joita HYTE-kertoimessa mitataan. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Porin prosessi-indikaattoreiden keskiarvo on valtuustokauden aikana ensin hieman noussut ja sen jälkeen laskenut, vuoden 2024 luku on 83. Porin tulosindikaattorien keskiarvo on samoin ensin noussut, mutta sitten laskenut, vuonna 2024 luku on 44 eli sama kuin vuonna 2021. Molemmissa asteikko on 0–100. Porin kaupunki saa Hyte-kertoimen mukaista valtion rahoitusta kahden edeltävän vuoden laskelman mukaan noin 1,64 miljoonaa euroa, joka on asukasta kohden noin 19 euroa. Rahoitus on hieman laskenut edeltävästä, asukasta kohden on 0,90 euron vähennys. Suhteessa yhdeksään vertailukaupunkiin Pori sijoittuu Hyte-kertoimessa noin keskivaiheille.

	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas	18,4	19,7	20	19,1
HYTE-kerroin, 0–100	65	70	70	64
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	1542,5	1646,4	1650,3	1643,1
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	86	89	89	83
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	44	50	52	44

Kuva 5. Porin HYTE-kerroin.

Terveyden edistämisen aktiivisuus -mittari eli TEA-viisari

Terveyden edistämisen aktiivisuuden (TEA-viisari) tulokset TEA-viisari nostaa esille kunnan toiminnan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tiedot tukevat kuntien ja alueiden terveydenedistämistyön suunnittelua ja johtamista. TEA-viisareilla mitataan säännöllisesti kuntajohdon, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, liikunnan, perusterveydenhuollon, ammatillisen koulutuksen sekä kulttuurin terveydenedistämisen aktiivisuutta.

Tulokset pisteytetään asteikolla, jossa 0 on huonoin ja 100 paras tulos. Valtakunnallisella asteikolla tulokset 75–100 arvioidaan hyväksi, tulokset 25–74 arvioidaan parannettavaksi ja tulokset 0–24 huonoksi. Tiedot kerätään säännöllisesti kahden vuoden välein. Tiedonkeruut suoritetaan joko keväällä tai syksyllä ja tulosten päivitys tapahtuu noin puolen vuoden kuluttua tiedonkeruusta. Vuosilta 2021 ja 2023 on käytettävissä tiedot kuntajohdon, perusopetuksen ja kulttuurin tuloksista. Vuosilta 2022 ja 2024 on käytettävissä tiedot liikunnan tuloksista. Tarkemmat kuntakohtaiset tiedot voi katsoa TEA-viisarin sivuilta: www.teaviisari.fi

Kuntajohdon terveyden edistämisen kokonaistulos (92) Porin osalta vuonna 2023 nousi hieman edellisestä mittauksesta vuodelta 2021 (89). Kokonaistulos on selvästi yli koko maan keskiarvon (82). Osa-alueista kaikki ovat hyvällä tasolla: Sitoutuminen (93), Osallisuus (96), Voimavarat (75),

Seuranta ja tarveanalyysi (100) sekä Johtaminen (96). Näistä Sitoutumisen ja Osallisuuden tulos on heikentynyt hieman edellisestä mittauksesta.

	2023	2021
KUNTAJOHTO	92	89
Sitoutuminen	93	96
Johtaminen	96	88
Seuranta ja tarveanalyysi	100	100
Voimavarat	75	62
Osallisuus	96	100

Kuva 6. TEA-viisari Kuntajohto Pori.

Perusopetuksen terveyden edistämisen kokonaistulos (60) laski hieman vuonna 2023 edellisestä mittauksesta vuodelta 2021 (64). Kokonaistulos on hieman alle koko maan keskiarvon (64). Osa-alueista Johtaminen on pysynyt hyvällä tasolla. Muut osa-alueet ovat parannettavaa -tasolla. Näistä osa-alueiden tuloksista Sitoutuminen (50/61), Seuranta ja tarveanalyysi (61/67), Yhteiset käytännöt (67/74) sekä Osallisuus (54/61) ovat laskeneet hieman edellisestä mittauksesta. Voimavarat ovat pysyneet samassa (53/53) tasossa.

	2023	2021
PERUSOPETUS	60	64
Sitoutuminen	50	61
Johtaminen	78	77
Seuranta ja tarveanalyysi	61	67
Voimavarat	53	53
Yhteiset käytännöt	67	74
Osallisuus	54	61
Muut ydintoiminnot	57	56

Kuva 7. TEA-viisari Perusopetus Pori.

Kulttuurin terveyden edistämisen kokonaistulos (81) on parempi kuin koko maan keskiarvo (71), ja yhden pisteen verran parempi kuin edellisessä Porin mittaustuloksessa vuodelta 2021 (80). Osa-alueista Muut ydintoiminnot (100) sekä Seurannan ja tarveanalyysin (100) tulokset ovat täysillä pisteillään hyvällä tasolla. Lisäksi osa-alueet Johtaminen (76) ja Osallisuus (90) ovat hyvällä tasolla. Voimavarat (53) sekä Sitoutuminen (69) sijoittuvat parannettavaa -tasolle.

	2023	2021
KULTTUURI	81	80
Sitoutuminen	69	73
Johtaminen	76	83
Seuranta ja tarveanalyysi	100	92
Voimavarat	53	50
Osallisuus	90	83
Muut ydintoiminnot	100	100

Kuva 8. TEA-viisari Kulttuuri Pori.

Liikunnan terveyden edistämisen kokonaistulos (55) on huonompi kuin koko maan keskiarvo (69), ja on laskenut selvästi edellisestä tuloksesta vuodelta 2021 (71). Osa-alueista Osallisuudesta on täydet 100 pistettä edelleen ja se on ainoana hyvällä tasolla. Muut osa-alueet sijoittuvat parannettavaa -tasolle, paitsi Johtaminen (17) on huonolla tasolla ja tämä tulos on selvästi pudonnut aiemmasta (67). Voimavarat- osan tulos (74) on noussut selvästi aiemmasta (66). Sitoutumisen (68), Seuranta

ja tarveanalyysin (26) sekä Muiden ydintoimintojen (44) tulokset ovat selvästi pudonneet aiemmista tuloksista (77, 52, 64).

	2024	2022
LIIKUNTA	55	71
Sitoutuminen	68	77
Johtaminen	17	67
Seuranta ja tarveanalyysi	26	52
Voimavarat	74	66
Osallisuus	100	100
Muut ydintoiminnot	44	64

Kuva 9. TEA-viisari Liikunta Pori.

4.1.3. Elinvoima

Kaavoitus

Kaavoitus on tärkeä elinvoiman edistämisen keino, jolla suunnitellaan toimivan ja vetovoimaisen yhdyskunnan maankäyttöä. Vetovoimaa syntyy työpaikoista ja kilpailukykyisestä yrityskannasta. Vireillä olevissa yleis- ja asemakaavoissa suunnitellaan porilaisten hyvinvointiin vaikuttavia ratkaisuja yhdessä muiden viranomaisten ja osallisten kanssa. Kaavoituksella muodostetaan viihtyisää ja kestävä elinympäristöä muun muassa asumisen, lähivirkistysalueiden, arvokkaiden kohteiden suojelun ja sujuvan liikkumisen näkökulmista.

Porilaisten hyvinvointia asemakaavoituksen näkökulmasta on edistetty muun muassa urheilukeskuksen asemakaavan muutoksella. Se mahdollistaa alueen kehittämisen vuonna 2020 laaditun yleissuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2025 valmistuu Porin siniviherrakenneselvitys, jossa kuvataan kaupunkirakenteen tärkeitä ekologisia yhteyksiä ja luontoalueita. Niillä on merkitystä luonnon monimuotoisuuden lisäksi ihmisiin ja hyvinvointiin. Luontoarvot toimivat yhdyskuntien kehittämisessä kokonaiskattona, jonka puitteissa hyvinvointia on mahdollista muodostua. Ihminen on riippuvainen puhtaista vesistä, ravinnosta ja luonnon tarjoamista muista hyödyistä.

Kaupungin keskustan palvelut ja kaupunkiympäristön laatu ja viihtyisyys vaikuttavat välillisesti kaupungin elinvoimaan kaupungin houkuttelevuuden näkökulmasta. Huoli keskustan viihtyvyyden ja kaupallisten palveluiden heikentymisestä on tullut esiin. Suunnittelulla tähdätään Porin keskustan vetovoiman parantamiseen, jotta uudet asiantuntijavetoiset yritykset ja asukkaat kokisivat kaupungin potentiaaliseksi. Kaupungin identiteetin säilyttämisellä myös erottaudutaan. Porin kansallinen kaupunkipuisto sekä keskustan arvokkaat kulttuuriympäristöt luovat näkyvyyttä ja paikallisidentiteettiä.

Pori panostaa kilpailukyvyyn ja elinvoiman sekä kaupunkilaisten hyvinvoinnin kannalta olennaisiin kärkikohteisiin. Kaupunki on ottanut käyttöön kaupunkikehityksen 12 kärkikohteen toimintamallin, jonka avulla vahvistetaan työllisyyttä sekä yritysten toiminta- ja kasvuedellytyksiä, parannetaan matkailu- ja virkistysolosuhteita sekä alueiden saavutettavuutta ja turvallisuutta.

Merkittävimpiä hyvinvointia vahvistavia kaupunki- ja luonnonympäristön kehittämistoimenpiteitä vuosien 2021–2024 aikana olivat kaupunkikeskustassa Jokikeskushankkeeseen sisältyvän Etelärannan ranta-alueen uudistaminen ja Promenadiakselin varrella sijaitsevan Keskusaukion puisto- ja pysäköintialueiden kunnostaminen. Yyterin alueen toimenpiteistä merkittävimpiä olivat Yyterin vierailukeskuksen valmistuminen vuonna 2024 sekä Virkistysshotellin ja Herrainpäivien alueet

yhdistävän golfpolun lankongin uudistaminen. Kirjurinluodon alueella parannettiin leiriytymisalueen infraa, leikkipuistotoimintoja ja rakennettiin uusi aukio Jyrki Kankaan muistomerkin ympärille. Isomäen alueella on parannettu liikuntapaikkojen ja pysäköintialueiden olosuhteita. Kärkikohteiden lisäksi vuoden 2025 toiminnallisiin tavoitteisiin on kirjattu Sahakoski, jonka ennallistamista vaelluskaloille soveltuvaksi sekä luonto- ja virkistyskohteeksi suunnitellaan yhteistyössä Maa- ja metsätalousministeriön NOUSU-ohjelman ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa.

Markkinointi, tapahtumat ja matkailu

Merkittävin markkinoinnin onnistuminen vuosina 2021–2024 on ollut Porisuhdeneuvoja-videosaaga, joka valloitti niin porilaiset kuin koko Suomen. Yli 8 miljoonaa kertaa katsotuilla videoilla voidaan nähdä olleen myös kaupunkilaisia yhdistävä ja kaupunkilaisten ylpeyttä kotiseudustaan kasvattava vaikutus. Asukasmarkkinoinnin osalta suurimmat toimenpiteet ovat pääsääntöisesti keskittyneet uusasukashankintaan, mutta kaupungin monipuoliset digikanavat tavoittavat myös vaikuttavan määrän porilaisia. Toimenpiteitä tehdään niin ikään nykyisiä porilaisia ajatellen eli toimenpiteet keskittyvät niin veto- kuin pitovoiman kasvuun. Rakastuporiin.fi -sivuille on kerätty kaupungin toteuttamia rakkaustekoja kaupunkilaisille ja markkinointi näin osaltaan tähtää myös porilaisten hyvinvoinnin kasvuun. Kaupunkilaisia on osallistettu rakkauslähettäjäksi Porin sosiaalisen median kanaviin, jossa valittu joukko on kertonut muun muassa Porin monipuolisista harrastusmahdollisuuksista, tapahtumista ja toimivista palveluista.

Edellä mainitun lisäksi matkailumarkkinoinnin ja tapahtumamarkkinoinnin vaikutukset voidaan nähdä hyvinvoinnin näkökulmasta merkityksellisinä. Matkailumarkkinoinnilla on nostettu esiin luontoreittejä sekä parannettu luontoreittikarttojen löydettävyyttä verkossa. Vuosittain vuoden 2022 jälkeen erityisesti Yyterin alueen luontoreitit ovat keränneet noin 20 000–23 000 katselukertaa visitpori.fi ja visityyteri.fi verkkosivuilla. Tapahtumamarkkinointia on kehitetty niin, että tapahtumien löydettävyyttä sosiaalisen median kanavista olisi entistä helpompaa ja ajankohtaisempaa. Tulevaisuudessa sekä kulttuuri-, luonto-, että tapahtumamarkkinointia tullaan kehittämään edelleen. Visitpori.fi -sivuston kieliversiot palvelevat niin matkailijoita kuin myös paikallisia kansainvälisiä asukkaita. Luontoreitit ja näkemisen ja kokemisen mahdollisuudet on koottu mahdollisimman hyvin löydettäväksi verkkosivuilla.

Vuosien 2021–2024 yksi merkittävä tapahtumallisuuden edistämistoimenpide oli strategisten tapahtumakumppanuuksien luominen. Kumppanuuksilla pyrittiin sitouttamaan ja juurruttamaan alueen isoja tapahtumajärjestäjiä pitkäjänteiseen tapahtumajärjestämiseen ja sitä kautta elämysten tarjoamiseen myös kaupungin asukkaille. SuomiAreena-tapahtuman yhtiöittäminen 2024 kiinnittää tapahtuman entistä tiiviimmin Poriin ja tarjoaa maksutonta ohjelmaa porilaisille.

Yyterin alueella järjestettiin syksyllä 2024 ensimmäistä kertaa alueen yrittäjien ja kaupungin yhteistyössä ohjelmalliset syyslomaviikot. Käyntikertoja Yyterin vierailukeskuksen alueella laskettiin noin kahden viikon ajalla olleen yli 35 000. Tapahtumallisuuden kehittäminen kesäajan ulkopuolelle kiinnostaa selkeästi myös paikallisia. Ympärivuotisen tapahtumallisuuden kehittyminen hyödyttää paitsi asukkaita myös alueen yrityksiä ja sillä tavoin myös alueellinen hyvinvointi ja elinvoimaisuus kasvavat.

Hyvinvointi osana Porin resurssiviisaan kiertotalouden tiekarttaa

Kaupunginhallitus hyväksyi lokakuussa 2023 resurssiviisaan kiertotalouden tiekartan 2030. Tiekartta sisältää hyvinvointia vahvistavia tavoitteita ja toimenpiteitä kuten lähiluonnon säilyttämistä sekä

liikkumisen tukemista. Tiekartan tavoitetilat ja toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Kaikkineen hyvinvointia lisääviksi toimenpiteiksi tiekartassa on tunnistettu:

- luontopalveluiden kehittämissuunnitelma / toteutusvaiheessa
- kävelyn ja pyöräilyn sujuvoittaminen yhtenäisillä reiteillä / toimintatapa
- yhteiskäytettävät tavarat / toimintatapa
- linjastohävikin jakaminen hyväntekeväisyyteen / toimintatapa
- hävikkiruokaterminaalin perustamisen tukeminen / ei aloitettu, ei toteuteta tässä vaiheessa
- työpajat kestävän kehityksen keskittymänä / toimintatapa, muutosten kohteena
- hankinnoilla työllistämisen toimintamalli / toimintatapa, muutosten kohteena (TE-uudistus)

Palveluliikelaitoksen linjastohävikistä lähes 70 % lahjoitetaan hyötykäyttöön jaettavaksi. Ruuan jakaminen hyötykäyttöön on tuonut toimivan ratkaisun ruokahävikin vähentämiseen. Ylijäämäruokaa hyödynnetään yhteisöllisissä ruokailuissa, joissa ruokaillaan yhdessä paikan päällä. Lisäksi ruokaa voidaan jakaa asiakkaiden omiin astioihin kotiin vietäväksi.

Ruoka-aputoiminnan tilanne on ollut viime vuosina murroksessa, sillä jaettavan ruuan määrä on vähentynyt ja asiakasmäärät kasvaneet, lisäksi työllistämisen muutokset vaikuttavat asiaan. Näin ollen hävikkiterminaalitoiminnan käynnistämistä ei ole aktiivisesti voitu edistää. Käytäntöjä ja yhteistyötä sen sijaan kehitetään eri toimijoiden kanssa. Tällä hetkellä Porin kaupunki toimii ruoka-avun valtionavustuksen hankehallinnoijana Satakunnassa.

Porin työpajat kestävän kehityksen keskittymänä, toimintatapa muutosten kohteena

TE24-uudistuksen ja lakimuutosten myötä palkkatuella työllistäminen kuntiin ja velvoitetyöllistäminen loppuivat. Muutokset vaikuttavat laajasti kaupungin työllistämisen- ja työpajatoimintaan, minkä vuoksi työpajatoimintaa koskevien yhteistoimintaneuvottelujen päätöksenä päädyttiin elinkeino- ja ympäristötoimialalla toimivien työpajojen lakkauttamiseen. Nuorten työpajat jatkuvat ja Luontopajan toiminta siirtyy tekniselle toimialalle. Luontopajan ylläpitämisen välinevuokraamon toiminta lopetettiin tammikuussa 2025 ja varaosapankin toiminta päättyy kevään 2025 aikana. Kaupunki ei tulevaisuudessa jatka toimintaa itse ja on valmis keskustelemaan toiminnan siirtämisestä uudelle vastuutaholle. Mikäli jatkajaa ei löydy, toiminta päättyy.

Aktiivisia hankintasopimuksia, joissa on ollut velvoittava työllistämisehto, on ollut 10 kpl. Kaikissa hankinnoissa, jotka täyttivät kriteerin (arvo, palvelupainotteisuus) on pyritty huomioimaan työllisyysvelvoite, mutta vuoden 2024 lopulla TE-uudistuksen myötä tulleet muutokset jäädysivät työllistämisehdon hankinnoissa.

Työttömyysluvut ja työllisyyden edistäminen

Vuosien 2021–2024 aikana yleinen työllisyystilanne heikkeni ja se näkyi myös Porissa. Porin työttömyysasteprocentin keskiarvo oli 12,7 % vuonna 2021. Se laski hieman vuosina 2022–2023, mutta kuitenkin nousi taas vuonna 2024 samoihin lukemiin ollen 12,6 %. Työttömyys on korkeinta rakennus- ja palvelualoilla. Vuosina 2021–2022 työpaikkoja oli auki ennätysellisen paljon, mutta vuoden 2024 aikana työpaikkoja oli tarjolla huomattavasti vähemmän. Myös lomautusten määrä nousi vuoden 2024 aikana.

Nuorisotyöttömyys reagoi herkästi yleiseen työmarkkinatilanteeseen ja siihen liittyy vahvasti kausivaihtelut. Porilaisia alle 29-vuotiaita oli työttömänä 2048 joulukuussa 2021 ja 2014 joulukuussa 2024. Vuoden 2022 syksyllä työttömyysluvut olivat lähempänä 1700 henkilöä.

Vuodesta 2021 lähtien ulkomaalaisten työnhakijoiden määrä on ollut kasvussa myös Porissa. Noin 700 työnhakijan lukumäärästä on noustu yli 1100 työnhakijaan. Kasvua selittää eniten ukrainalaisten tilapäisen suojelun määrän kasvu. Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden työttömyyden suurin taustatekijä on puutteellinen kielitaito ja toisaalta työnantajien varovaisuus rekrytoida heikosti suomea puhuvia työntekijöitä.

Pitkäaikaistyöttömyys on hitaasti kasvanut koko tarkasteluajanjakson ajan. Pitkäaikaistyöttömäksi lasketaan henkilö, joka on ollut työttömänä yli 12 kuukautta. Joulukuussa 2021 Porissa oli 925 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä ollutta ja vuoden 2024 joulukuussa heitä oli 1444. Kaupunki työllisti vuosien ajan aktiivisesti pitkään työttömänä olleita ja nuoria työnhakijoita sekä omalla tuellaan että valtion palkkatuella. Kaupungin yksiköihin, työpajoille ja järjestötoimijoille työllistettyjen määrä vuonna 2024 oli noin 300 henkilöä. Syyskuussa 2024 lainsäädäntöä kuitenkin muutettiin niin, että jatkossa kunta ei voi työllistää palkkatuella, eikä palkkatuen myöntäminen muillekaan tahoille ole 1.1.2025 aloittaneelle Satakunnan työllisyysalueelle taloudellisesti kannattavaa.

Heikko talouskasvu on vaikuttanut huonontuneeseen työmarkkinatilanteeseen. Lisäksi työmarkkinoiden haasteena on edelleen niin sanottu kohtaanto eli se, etteivät työnantajien tarpeet ja työnhakijoiden ammattitaito kohtaa. Syitä epätasapainon takana ovat muun muassa työnhakijoiden ammattitaidon ja koulutuksen puutteet sekä työkyvyn erilaiset haasteet. Toisaalta myös alueellinen epätasapaino ja tiettyjen ammattialojen houkuttelemattomuus esimerkiksi palkkatason takia selittävät kohtaantoa.

Työttömyys on voimakkaasti yksilön hyvinvointiin ja hänen lähipiiriinsäkin vaikuttava elämäntilanne. Työttömyyden vähentämiseen tai estämiseen on yksittäisellä kunnalla tai viranomaisella varsin vähän keinoja. Työmarkkinatilanne, taloussuhdanne sekä koulutuspolitiikka ja monet muut poliittiset valinnat ovat merkittävämpiä tekijöitä. Työvoimaviranomaisen vastuulla on kuitenkin työnvälitys ja työnhakijoiden työllistymisvalmiuksien parantaminen. Korkean työttömyyden aikana työvoimapalvelut voivat lieventää työttömyyden vaikutuksia yksilölle ja auttaa ylläpitämään työllistymisvalmiuksia.

Porin kaupungin rooli ja vastuu työvoimaviranomaisena oli suurehko jo vuonna 2024, kun kaupunki oli mukana työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa ja vastasi yli 5000 porilaisen työnhakijan palveluista. Työvoimaviranomaisen vastuu siirtyi 1.1.2025 alkaen kokonaan kunnille ja Pori tulee toimimaan Satakunnan työllisyysalueen vastuukuntana. Tämä tarkoittaa sitä, että työttömien työnhakijoiden lakisääteiset työnhakuun, osaamisen kehittämiseen ja ammatilliseen kuntoutukseen liittyvät palvelut ovat Satakunnan työllisyysalueen järjestämisvastuulla. Samoin työnantajien palvelut liittyen julkiseen työvoimapalveluun.

4.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Lasten ja nuorten osalta hyvinvointikertomuksen indikaattoritiedoista suurin osa on kouluterveyskyselyn tuloksista. Kouluterveyskyselyyn ovat vastanneet perusopetuksen 4.-5-luokkalaisten ja 8.9. -luokkalaisten sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Kyselyt toteutetaan joka toinen vuosi ja viimeisimmät tulokset ovat vuodelta 2023. Hyvinvointikertomuksessa on joiltain osin kerrottu tuloksista käyttämällä 4.5. -luokkalaisten tuloksista mainintaa alakoululaiset ja 8.9. -luokkalaisten osalta mainintaa

yläkoululaiset. Tuloksia on ilmoitettu lyhenteillä AK=alakoulu, YK=yläkoulu, L=lukio ja AO= ammatillinen oppilaitos.

Porilaisten lapsiperheiden hyvinvoinnin tila LEA-analyysin valossa

Porin lapsiperheiden tilannekuva LEA-analyysin (Lapsiperheiden edistynyt analytiikka -hanke, 2020–2022) pohjalta osoittaa, että pääsääntöisesti kaupunkimme lapsiperheillä on hyvät edellytykset korkean hyvinvoinnin saavuttamiseen. Tämä näkyy erityisesti kahden vanhemman perheissä, joissa paikalliskulttuurinen pysyvyys ja vähäinen muuttohistoria luovat vakautta ja vahvistavat sosiaalisia verkostoja. Kuitenkin osa perheistä kohtaa arkea kuormittavia tilanteita, joissa tuen tarve korostuu. Heikko työmarkkina-asema ja matalampi koulutustaso nousevat esiin keskeisinä hyvinvointia rasittavina tekijöinä, jotka voivat heijastua toimeentuloon ja lisätä ylisukupolvisia riskejä, kuten työttömyyttä tai sosiaalisten tukiverkoston haurautta.

Yhden vanhemman perheissä runsas muuttoliike tuo haasteita, kuten verkostojen vähyyttä, mikä voi vaikeuttaa vanhemmuutta ja arjen hallintaa. Erityishuomiota vaativat myös itsenäisesti tai muiden kuin biologisten vanhempien kanssa asuvat alaikäiset nuoret, joiden hyvinvointiin vaikuttavat psykiatriset haasteet, sisarusten hajanainen asuminen ja lähiomaisten riippuvuudet. Näissä ryhmissä riskitekijät ovat selkeämmin läsnä, mutta hyvinvointi rakentuu silti vahvoille voimavaroille, joita voidaan tukea kohdennetuilla toimenpiteillä. Palveluiden osalta Porin haasteena on ollut pirstaleisuus ja painottuminen raskaisiin palveluihin. Perheiden kuunteleminen ja organisaatorajat ylittävä yhteistyö ovat avainasemassa, jotta tuki vastaa tarpeisiin ja vahvistaa perheiden hyvinvointia haasteista huolimatta.

Porilaisten nuorten hyvinvoinnin tila Zekki-hyvinvointikyselyn valossa

Zekki-tilannekuva perustuu Porissa lokakuussa 2023 oppilaitoksissa (9-luokkalaiset, lukiolaiset ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat) Zekki.fi-digipalvelun kautta kerättyyn tietoon, joka kuvastaa nuorten tyytyväisyyttä elämänalueisiin ja tuen tarpeita vastaushetkellä. Kyselyn vastausprosentti peruskoulussa ja lukiossa oli noin 80 %, mikä vahvistaa tulosten luotettavuutta, vaikka ammatillisen oppilaitoksen osalta vastauksia kertyi vähemmän systemaattisen keruun puuttuessa.

Porilaisten nuorten hyvinvoinnissa on vahvuuksia, kuten tyytyväisyys asumisoloihin, perheeseen ja läheisiin sekä taloudelliseen tilanteeseen, jotka ovat Porissa hyvällä tasolla ja osin koko Suomea parempia. Monilla alueilla nuoret ovat keskimääräistä tyytyväisempiä taloustilanteeseensa, vaikka tyttöjen ja poikien välillä on monin paikoin suuria eroja ja ammatillisessa oppilaitoksessa tilanne on koko Suomeen verrattuna heikompi. Tyytyväisyys omien vahvuuksien kehittämiseen, esimerkiksi harrastamiseen, on Porissa hieman koko maata korkeampaa, mutta palvelualueiden ja sukupuolten väliset erot ovat merkittäviä. Ystävyyssuhteisiin ollaan paikoin tyytyväisiä, joskin alueelliset erot ovat suuria.

Haasteita ilmenee erityisesti psyykkisessä hyvinvoinnissa: itsetunto on porilaisilla nuorilla melko heikolla tasolla, eikä yksikään palvelualue yllä hyvään tulokseen, ja resilienssi eli kyky voittaa vaikeuksia on koko Suomeen verrattuna hieman heikompi, sukupuolten välisten erojen ollessa erittäin suuria. Arjen sujumista porilaiset nuoret kokevat keskimääräistä heikommin, ja palvelualueiden sekä sukupuolten väliset erot ovat huomattavia – ammatillisessa oppilaitoksessa vain kolmasosa kokee arjen sujuvan hyvin. Muunsukupuolisiksi itsensä kokevat nuoret raportoivat heikkoa tyytyväisyyttä kaikilla osa-alueilla, ja tytöillä itsetunto ja resilienssi ovat selvästi poikia matalampia. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien hyvinvointi on jokaisella osa-alueella muita

heikompaa, mikä korostaa tämän ryhmän haasteita. Yleinen elämään tyytyväisyys on Porissa kohtuullisella tasolla, vastaten koko maan keskiarvoa, mutta palvelualueiden välillä on eroja.

Mielenkiintoinen ristiriita ilmenee LEA:n ja Zekki-tulosten välillä. LEA:n perusteella tilastollisesti vahvemmissa alueilla asuvien nuorten voisi olettaa olevan tyytyväisiä, mutta Zekki paljastaa, että juuri näillä alueilla nuoret – erityisesti tytöt – ovat kaikkein tyytymättömmimpiä asumisoloihinsa, arjen sujumiseen, resilienssiin ja itsetuntoon. Samaan aikaan tilastollisesti haasteellisemmissa alueilla nuoret kokevat tyytyväisyyttä taloudelliseen tilanteeseen ja asumisoloihin, mikä poikkeaa tilastollisesta hyvinvointikuvasta. Tämä korostaa, että nuorten subjektiiviset kokemukset voivat erota merkittävästi tilastollisista oletuksista, ja palveluiden kehittämisessä on tärkeää kuunnella nuoria itseään kohdennetun tuen varmistamiseksi.

4.2.1. Mielen hyvinvointi

Tyytyväisyys elämään

Kouluterveystutkimuksen mukaan valtaosa porilaisista lapsista ja nuorista on edelleen tyytyväisiä elämäänsä, mutta tyytyväisyys on laskenut vuodesta 2019. Alakoululaisista 85 % ja yläkoululaisista 66 % on tyytyväisiä elämäänsä. Toisen asteen vastaajaryhmissä on vastaava laskeva kehitys. Kokonaisuutena kehityssuunta vastaa koko maan kehitystä.

Kouluaste (n)		Vuosi 2023 % vastaajista	Muutos vuodesta 2019 %
Alakoulu (1236)	P	90,3	↘ 2,5
	T	80,1	↘ 8,2
Yläkoulu (1218)	P	77,4	↘ 6,9
	T	55,3	↘ 11,4
Lukio (610)	P	73,8	↘ 14
	T	61,4	↘ 6,3
Amm. oppilaitos (362)	P	78,4	↘ 3,2
	T	66,2	↘ 5,1

Kuva 10. Tyytyväisyys elämään.

Vuosina 2021–2023 hyvä keskusteluyhteys vanhempiin on alakoulun vastaajaryhmässä ollut noin 60 %. Yläkouluvastaajilla vastaava tunnusarvo on noin 45 %. Poikien ja tyttöjen osalta kehitys eriytyy siten, että pojilla kehityssuunta on parempaan, nousua on 5 % (vuosi 2023, 60 %). Tyttöillä kehityssuunta on laskeva samalla aikavälillä, laskua on 7 % (vuonna 2023, 30,8 %). Toisen asteen vastaajaryhmissä kehitys on keskimäärin vastaavaa. Hyvä keskusteluyhteys vanhempiin on noin 40 %:lla vastaajista, laskua aikajaksolla on noin 5–6 %. Trendit vastaavat koko maan kehitystä.

Mielialaan liittyvät ongelmat ovat yleistyneet ala- ja yläkouluvastaajilla. Alakouluvastaajilla nousua kolmessa viimeisessä kyselyssä 10 %:a (Pori 25 %, koko maa 23 %). Yläkouluikäisten mielialaan liittyvät huolet ovat kasvaneet 39 %:iin (tytöt 56 % ja pojat 20 %), kun se vuonna 2019 oli 31 %. Lukiossa mielialastaan huolta kokeneiden nuorten osuus on yli 46 % (laskua 4 %) ja ammattioppilaitoksissa 30 % (laskua 9 %).

Ahdistuneisuus- ja masennusoireilu koskevat erityisesti tyttöjä. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokee 22 % yläkouluikäisistä (tytöt 37 % ja pojat 7 %) ja 24 % lukiolaisista. Mielialastaan huolissaan olevien yläkouluikäisten määrä on kasvanut ja on tytöillä vuoden 2023 kyselyn tuloksissa 58,1 % ja pojilla 25,2 %, vastaavat luvut vuonna 2019 olivat tytöillä 45,8 % ja pojilla 16,3 %.

Sotkanetin tietojen (mielenterveys, lapset ja nuoret) mukaan Porin avohoidon vertailuarvot ovat saman suuntaiset kuin koko maan vertailuarvot lastenpsykiatrian osalta (erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit 0–12-vuotiaat). Nuorisopsykiatrian vastaava vertailuarvo (erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit 13–17-vuotiaat) on ollut merkittävästi korkeampi kuin koko maan keskiarvo vuosina 2021, 2022 ja 2023. Viimeisin vertailuarvo on lähes kaksinkertainen koko maan arvoon verrattuna.

Yhteenvetona voidaan esittää huoli siitä, että vaikka suurin osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä, tyytyväisyys elämään on laskussa. Lisäksi keskusteluyhteys vanhempien kanssa on heikentynyt, mikä voi vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin. On huomattava, että mielen hyvinvoinnin haasteet ovat yleistyneet ja yksinäisyyden kokemukset ovat nekin lisääntyneet. Yksinäisyyden kokemisesta raportoidaan kohdassa osallisuus ja aktiivisuus.

Vertailtaessa Kouluterveystutkimuksen ja Sotkanetin indikaattoritietoja, voi huomata, että porilaisten lasten ja nuorten mielialaan liittyvät ongelmat, ahdistuneisuus ja masennusoireilu ovat yleistyneet ja että nuorisopsykiatrian vertailuarvot ovat koko maata suuremmat. Lisäksi ammattihenkilöt tavallisesti tuovat esiin, että palveluihin pääsy on vaikeutunut, hidastunut tai että tarjolla olevat palvelut eivät ehdi vastata tarpeisiin.

On tärkeää kiinnittää huomiota lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin kehityskulkuihin ja varmistaa, että mielialan puheeksi ottamiselle on lasten ja nuorten toimintaympäristöissä henkilöresursseja (osaamista), että perustason palveluohjaus toimii ja että tieto mielenterveyspalveluista on saatavilla ja palvelut ovat oikea-aikaisia vastaamaan tarpeisiin.

Päiväkodeissa ja kouluissa on tarkasteluajanjakson aikana tuettu hyvinvointia monin tavoin. Vuosien 2022–2023 aikana toteutettiin koulutusyhteistyössä MIELI ry:n kanssa koulutusta varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen henkilöstölle. Koulutusten sisältönä oli lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen (Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja nuorille). Lisäksi päiväkodeissa ja kouluissa on panostettu tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.

Raportointijakson aikana on myös koulutuksin vahvistettu henkilöstön osaamista neuropsykiatriasiin vaikeuksia kohtaavien lasten ja nuorten tukemiseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestettiin koulutusta tietoisuuden lisäämiseksi nepsy (neuropsykiatriset vaikeudet) lapsista. Lisäksi nepsy-lasten vanhemmille järjestettiin vertaistukiryhmiä tietoisuuden lisäämiseksi ja vanhempien jaksamisen tueksi. Opetusyksikkö kartoitti keväällä 2023 henkilökunnastaan opettajia, joilla on nepsy-valmentaja koulutus. Näiden opettajien kanssa pidettiin kaksi tapaamista, joissa pohdittiin heidän nepsy-osaamisensa hyödyntämistä kouluissa sekä ideoitiin yleisesti nepsy-asioiden huomioimista. Yläkoulujen erityisopettajia on osallistunut nuorisopsykiatrian järjestämiin ”Toisen asteen yhteys” tapaamisiin.

Lisäksi voidaan huomioida koulutukset osana yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämishanketta (lukuvuoden 2024–2025 aikana). Näitä ovat olleet ”Luokanohjaaja myönteisen vuorovaikutuksen vahvistajana” –koulutukset sekä ”Ratkaisukeskeisiä työkaluja nuorten kohtaamiseen”-koulutukset.

4.2.2. Liikkuminen

Finlapset-tutkimuksen mukaan esiopetusikäisistä lapsista 84 % liikkuu vauhdikkaasti (esim. hippaleikit, juoksu, kiipeily, trampoliinihyppely ja hiihto) vähintään yli tunnin vapaapäivinä.

Digilaitteita (tv, tietokone, pelikonsoli, tabletti, älypuhelin jne.) yli kaksi tuntia päivässä käytti 55 % lapsista, mutta esiopetuspäivinä määrä tippui 14 %:iin.

Varhaiskasvatuksessa päiväkoteja on kannustettu liittymään Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan ja olemaan aktiivisia toimijoita. Henkilöstöä on myös opastettu liikkumaan yhdessä lasten kanssa erilaisten materiaalien ja tuokioiden avulla. Lisäksi on pidetty isompia liikuntatapahtumia vuosittain yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa eri lajien teemoilla, kuten futsal, pesäpallo, olympialaiset ja seikkailupäivät.

Kaikki esiopetukseen osallistuvat lapset uivat Porissa yhden viikon aikana neljä kertaa joko syksyllä tai keväällä. Lähes kaikki erityisesikoululaiset uivat muutaman kerran kuukaudessa syksystä kevääseen. Sekä esikoululaisten että koulujen uinninopetuksessa on onnistuttu, koska uimataidossa ei ole tullut merkittäviä muutoksia prosenttiluvuissa vuosina 2021–2024, vaikka hallit olivat korona-aikaan kiinni ja uimaopetus tauolla.

Kolmen viimeisen kouluterveystutkimuksen mukaan viikon jokaisena päivänä vähintään tunnin liikkuneiden määrä on kasvanut kaikissa vastaajaryhmissä, lukuun ottamatta alakouluvastaajia. Alakoululaiset ovat maan keskiarvon alapuolella, muissa vastaajaryhmissä ollaan koko maan keskiarvon yläpuolella.

Kouluaste	Prosenttiosuus (2023)	Muutos
AK	37,8 %	→0,1 %
YK	27,5 %	↗6,5 %
L	20,8 %	↗7,6 %
AO	17,8 %	↗3,4 %

Kuva 11. Kuinka monena päivänä viikossa liikut vähintään tunnin? Vastaaja; "7 päivänä".

Kansallisissa liikuntasuosituksissa lapsille ja nuorille suositellaan muun muassa reipasta ja rasittavaa liikuntaa noin tunti jokaiseen päivään. Kouluterveystutkimuksen indikaattori "Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa", pitää sisällään vastaajat (YK, L ja AO), jotka eivät harrasta hengästyttävää ja hikoilua aiheuttavaa liikuntaa lainkaan tai korkeintaan yhden tunnin viikossa, yleistyy yläkoululaisilla tytöillä noin 5 % (2023 34,5 %) ja pojilla määrä on vähentynyt noin 3 % (2023 30,3 %). On huomattava, että porilaisilla "yläkouluikäisten liikkumattomuus" on miltei 6 % yleisempää koko maan keskiarvoon verrattuna. Positiivisinta kehitys tämän indikaattorin kohdalla on lukiolaisilla, heistä noin 30 % lukeutuu liikkumattomiin. Arvo on koko maan keskiarvoon verrattaessa 3 % parempi. Ammattitutkinto-opiskelijoilla vertailuarvo on vajaat 40 %.

Päivittäisen hyötyliikuntaan luetaan tavallisesti omin voimin kuljetut koulumatkat. Porilaisten vastaajien osalta indikaattori "Kulkee koko koulumatkan moottoriajoneuvolla" osoittaa, että kulkeminen moottoriajoneuvolla on Porissa koko maata yleisempää.

Kouluaste	Vastaajamäärä	Koko maa (%)	Pori (%)
YK	1218	13.1	19.9
L	810	18.4	30.8
AO	362	25.7	36.6

Kuva 12. Kulkee koko koulumatkan moottoriajoneuvolla.

Koulumatkojen kulkemiseen vaikuttaa kouluverkko, eikä sitä ole tässä tulkinnallisesti otettu huomioon vertailussa koko maahan. Mutta tosiasiallisesti koulumatkojen kulkemisessa kyyditseminen sekä sähköavusteisten kulkuneuvojen käyttö haastaa jalan liikkumista sekä koulumatkapyöräilyä. Perusopetuksessa liikunta ja liikkuminen on huomioitu koulupäivän rakenteessa. Porin liikuntapolku toimii liikunnan opetuksen tukena. Se sisältää liikuntatapahtumat kaikille vuosiluokille, uinninopetuksen (2., 4. ja 6. luokille) sekä koulujen kilpailutoiminnan.

MOVE-mittaustulosten valossa porilaisten lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn tasoa voi pitää huolestuttavana. MOVE-testeihin osallistuu kuntakohtaisen raportin mukaan porilaisia koululaisia vuosittain noin 1400–1500 (5. luokan ja 8. luokan oppilaita). Yleistettynä johtopäätös on se, että 40–50 %:lla porilaisista lapsista ja nuorista fyysinen toimintakyky ei ole riittävällä tasolla tukemaan terveyttä sekä hyvinvointia ja toimintakyky voi vaikuttaa negatiivisesti kykyyn osallistua päivittäisiin aktiviteetteihin. MOVE-testien tuloksia on kuvattu tarkemmin omassa luvussaan.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi on erityisen tärkeää, ja liikkumisen mahdollisuuksien kehittäminen on tukenut tätä tavoitetta. Lapsille ja nuorille on tarjottu turvallisia, houkuttelevia ja monipuolisia liikkumispaikkoja, kuten leikkipuistoja, skeittipaikkoja, lähiliikuntapaikkoja ja helposti saavutettavia pyöräilyreittejä. Aktiivista elämäntapaa on edistetty jo varhaisessa iässä ja tuettu perheiden yhdessä liikkumista matalan kynnyksen maksuttomilla liikuntamahdollisuuksilla. Liikuntayksikkö on vastannut lasten ja nuorten liikkumisen vähenemiseen vahvistamalla resurssiaan palkkaamalla toisen kokoaikaisen liikunnanohjaajan toiminnan kehittämiseen. Myös Harrastamisen Porin malli on edistänyt lasten liikunnallista aktiivisuutta tarjoamalla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Hyvä esimerkki tästä on Nuorten Höntsä-toiminta, joka vuonna 2024 tavoitti 1700 osallistujaa, tarjoten maksuttoman ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuden sekä tukien nuorten harrastuksiin kiinnittymistä.

Vuosina 2021–2024 Porissa edistettiin lasten ja nuorten liikuntaa monipuolisilla tapahtumilla ja matalan kynnyksen toiminnalla eri liikuntapaikoissa ja eri sidosryhmien kanssa. Lasten Liikuntamaa oli edelleen isoin säännöllisesti järjestetty perheille suunnattu liikuntatapahtuma, joka keräsi Karhuhalliin tuhansia osallistujia vanhempineen. Erityislasten ryhmiin on löytänyt tämän ajanjakson aikana melko paljon uusia harrastajia, mikä on ollut positiivinen muutos aiempaan.

4.2.3. Terveelliset elintavat

Finlapset kyselytutkimuksen mukaan esiopetusikäisten lasten perheistä noin 70 % ovat sellaisia, joissa lapset ja vanhemmat syövät yhdessä vähintään yhden aterian päivittäin. Saman ikäryhmän perheiden lapsista vain 28 % syö hedelmiä, marjoja ja kasviksia päivittäin.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan alakoululaisten, yläkoululaisten ja lukiolaisten ruokailutottumukset ovat muuttuneet kuuden vuoden aikana. Aamupalaa syö yhä harvempi perusopetusikäinen. Koululounaaseen liittyvät tulokset ovat heikentyneet merkittävästi kaikilla kyselyyn vastanneilla luokka-asteilla. Kouluterveystutkimuksen mukaan aamupalan syömättä jättäminen on yleistä, alakoululaisista noin kolmannes ei syö aamupalaa joka arkiamu ja yleisempää tämä on yläkoululaisilla, joista 45,6 % jättää aamupalan väliin. Yhä useampi yläkoululainen ja 2. asteen opiskelija jättää myös koululounaan syömättä (YK 37,8 %| L 31,4 %| AO 40,9 %).

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan ylipainoisten osuus on lisääntynyt lukuun ottamatta lukion opiskelijoita, jossa tulos on pysynyt suurin piirtein samana. Porilaisten lasten ja nuorten ylipainoisuus on yhä korkeampi vertailukuntiin ja koko maan keskiarvoon verrattuna. Satakunnan hyvinvointialueen alueellisen laajan Hyvinvointikertomuksen 2021–2025 mukaan Satakunnassa on maan ylipainoisimmat nuoret. Kertomuksessa raportoidaan ylipainoisuuden lisääntymisestä. Finlapset-tietokannan mukaan Porissa 7–12-vuotiaiden ylipainoisten lasten määrä on vuosina 2020–2023 ollut koko maahan verrattuna korkeampi. Ero on ollut alimmillaan vuonna 2021 2,9 %. Viimeisin tieto on vuodelta 2023, jolloin ero oli 5,1 %.

Unitottumukset ovat tilastojen valossa säilyneet samankaltaisina alakoululaisten vastaajaryhmissä. Alakoululaista 11,2 % vastasi, ettei koe nukkuvansa tarpeeksi. Yläkoulun ja toisen asteen unimäärän osalta tuloksissa on menty positiivisempaan suuntaan, vaikka alle kahdeksan tuntia nukkuvien osuus onkin yhä merkittävä. Kouluterveystutkimuksen mukaan yläkoululaisista 42,8 % nukkuu arkisin tavallisesti alle kahdeksan tuntia. Lukiolaisilla vastaava luku on 37 % ja ammatillisen oppilaitoksen vastaajilla 55 %. Riittämätön uni ja univaikeudet ovat melko yleisiä.

Kokonaisuutena elintapojen perusasioissa on puutteita arvioituna noin 40 %:lla ruokailu- ja liikuntatottumusten sekä unen määrän osalta. Tämän voi olettaa heijastuvan mielen hyvinvointiin, jaksamiseen sekä opintomenestykseenkin. Jotta lapsilla ja nuorilla olisi parhaat mahdolliset edellytyksen koulutyöstä suoriutumiseen ja arjessa jaksamiseen, tarvitaan edelleen yhteisiä toimenpiteitä ja vaikuttamista elintapaohjauksella.

Suun terveyttä haastavat elintapatottumukset ja henkilökohtainen suun terveydestä huolehtiminen. Alakoululaisista 31 % ja yläkoululaisista 42 % harjaa hampaat harvemmin kuin kahdesti päivässä.

Elintapojen edistämisellä on suora yhteys aivoterveysten edistämiseen. Lasten ja nuorten aivojen kehitykselle erittäin merkittävän uhan muodostavat päihteet ja riippuvuudet. Kouluterveystutkimuksen tulosten valossa alkoholin käytössä humalahakuisen juomisen trendi on prosenttiyksikön verran nouseva yläkouluvastaajaryhmässä (YK 7 %) ja prosentin verran laskeva toisen asteen vastaajaryhmissä (L 9 % | AO 18 %). Arvot ovat koko maan tason alapuolella yläkoulu- ja lukiovastaajaryhmissä, ammattitutkintokoulutuksessa prosentin koko maan tulosta yleisempää. Laittomien huumeiden kokeilut ovat vähentyneet yläkouluvastaajaryhmässä (YK 9 %) ja prosentin toisen asteen vastaajaryhmissä (L 12 % | AO 22 %).

Nuorten osuus, jotka ilmoittavat käyttävänsä alkoholia, ja jotka ilmoittavat, että ovat ostaneet viime käyttökerralla juomansa alkoholin itse vähittäismyynnistä on noussut (YK 6,3 % | L 9,1 % | AO 13,2 %). Eniten nousua on lukiolaisilla (5,1 %). Perhepiiristä hankitun alkoholin tulokset ovat kutakuinkin ennallaan tai laskussa (YK 39 % | L 25 % | AO 33 %). Kouluterveystutkimuksessa raittiiksi itsensä luokittelevia nuoria on Porissa yläkoululaisista 63 %, lukiolaisista 45 % ja ammattikoululaisista 32 %. Indikaattorin keskiarvo on 2,3 % koko maata pienempi. Lukiolaisten raittiiden nuorten määrä on kasvanut.

Indikaattoritiedon mukaan huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista porilaisilla yläkoululaisilla on 7,4 %:lla, lukiolaisilla 4,8 %:lla ja 16,8 %:lla ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista. Trendi on tässä noin 1,4 % verran nouseva yläkouluryhmässä, lukiovastaajissa nousua 0,1 % ja ammattikoululaisilla laskua noin kaksi prosenttia.

- Päivittäin tupakkatuotteita tai sähkösavuketta käyttäviä on YK 9 % | L 5 % | AO 23 %.
- Sähkösavukkeita käyttävien tyttöjen määrä on lisääntynyt yläkoulussa prosentista neljään ja ammattioppilaitoksissa prosentista seitsemään.
- Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin YK 7 % | L 3 % | AO 17 %.
- Käyttänyt kannabista viimeisen 30 päivän aikana YK 4 % | L 2 % | AO 5 %.
- Käyttänyt jotain muuta huumaavaa ainetta viimeisen 30 päivän aikana YK 4 % | L 1 % | AO 2 %.
- Rahapelejä viikoittain pelaajia YK 6 % | L 2 % | AO 6 %. Yläkoululaisilla on nousua 3 %.

Riippuvuuksiin voidaan lukea myös ”riippuvuus netistä”. Kouluterveystutkimuksessa indikaattori ”Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut” tarkoittaa erilaisilla laitteilla käytettäviä sovelluksia, pelejä, elokuvia, ohjelmia sekä sosiaalista mediaa ja verkkopalveluja. Tässä indikaattorissa on huomioitu vastaajat, jotka ovat vastanneet ”Hyvin usein” ja ”Melko usein”.

Kouluaste	Vastaajamäärä	Pojat / tytöt	vuosi 2023	Muutos vuodesta 2019
AK	1231	P	38,0 %	↘1,7 %
		T	51,3 %	↗1 %
YK	1220	P	20,8 %	↘1,7 %
		T	38,2 %	↗3,3 %
L	610	P	19,4 %	↗2 %
		T	37,6 %	↗6,2 %
AO	364	P	20,1 %	↗3,3 %
		T	36,2 %	↗5,3 %

Kuva 13. ”Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut”

Taulukko osoittaa positiivista kehityskulkua ala- ja yläkoululaisilla pojilla. Koko maan keskiarvovertailussa porilaisilla alakouluvastaajilla arvo on pysynyt vertailujakson aikana 5–6 % korkeampana, yläkouluryhmässä trendi eriytyy parempaan suuntaan ja on nyt 3 % koko maan keskiarvon alapuolella. Toisen asteen opiskelijoiden vastaajaryhmissä trendi on lähempänä koko maan tilannetta. Huomio kiinnittyy tyttöjen osuuteen kokonaismäärissä ja kehityssuunnassa, se on merkittävästi suurempi kuin poikien.

Valomerkki-toiminta on varhaisen puuttumisen malli nuorten päihteiden käyttöön.

Valomerkkikeskusteluun ohjataan alaikäisiä, jotka ovat ensimmäistä kertaa päihteiden käyttönsä tai päihteiden hallussapidon vuoksi tekemisissä poliisin, terveydenhuollon, koulun tai muiden viranomaisten kanssa, eivätkä ole entuudestaan lastensuojelun asiakkaita. Valomerkkikeskusteluun ohjaukset ovat vähentyneet tarkastellun kauden aikana. Ilmoitusten määrässä tiettyinä kuukausina on nähtävissä erilaisten nuorten suosimat juhlapäivät, jolloin esimerkiksi poliisin osalta nuorisovalvonta on aktiivisempaa. Vuonna 2024 valomerkkikeskusteluja käytiin 39, kun esimerkiksi vuonna 2023 keskusteluja käytiin yhteensä 62 ja vuonna 2022 67. Poikia on ohjautunut keskusteluun hiukan tyttöjä enemmän ja keskusteluissa olleiden nuorten keski-ikä on ollut 15,8 vuotta (2024).

Päihdekasvatustunnit ovat vakiintuneet ja ne pidettiin myös vuonna 2024 kaikille 6.luokan oppilaille. Yhteistyö koulujen kanssa on ollut sujuvaa. Päihdekasvatustunneilta on noussut huolena ja havaintona nikotiinituotteiden käytön lisääntyminen yhä enenevässä määrin alakouluissa, erityisesti sähkötupakan muodossa. Päihdekasvatustuntien perusteella lähes kaikki ovat niihin törmänneet joko

somessa tai livenä sekä niiden käytön kokeiluja on yhä enemmän. Tämä on ollut suuri muutos viimeisen parin vuoden aikana.

Vuonna 2023 yhdessä SPR:n kanssa aloitettiin nuorten päivystyspistetoiminta, jota pidettiin koulujen päätöspäivänä ja venetsialaisten aikaan niin ikään myös vuonna 2024. Päivystyspiste on saanut hyvän vastaanoton niin nuorilta kuin viranomaisilta, ja nuoret ovat olleet kiitollisia päivystyspisteen tarjoamista palveluista.

Vuosina 2023 ja 2024 tehtiin Satakunnan päihdetilannekyselyt. Kyselyt koostuivat kahdesta kyselystä, joista toinen oli kohdennettu täysi-ikäisille ja toinen 11–18-vuotiaille vastaajille. Kyselyn jakamisesta vastasivat kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöt. Tulosten käsittelystä ja raportoinnista vastasi Satakunnan hyvinvointialue. Nuorten päihdetilannekyselyyn vuonna 2024 vastasi 299 11–18-vuotiaasta. Kyselyyn vastanneet ovat havainneet erityisesti alaikäisten sähköstupakoinnin (2023: 78 %, 2024: 87 %) ja rahapelaamisen (2023: 23 %, 2024: 35 %) lisääntyneen edelliseen kyselyyn verrattuna. Kyselyyn vastanneet ovat havainneet kaikkien päihteiden välittämistä alaikäisille enemmän kuin vuonna 2023. Huoli omien läheisten päihteiden käytöstä on myös lisääntynyt kaikkien päihteiden osalta edelliseen kyselyyn verrattuna. Sosiaalisessa mediassa näkyvä nuorten päihteiden käyttö on lisääntynyt.

Avoimissa vastauksissa nousi esille, että vanhempien ja koulun pitäisi puuttua aiempaa enemmän nuoren päihteiden käyttöön. Kouluissa pitäisi puhua päihteiden käytöstä jo varhaisemmassa vaiheessa ja asiantuntijoiden vierailuja tai luentoja kouluihin pidettiin hyvänä tapana vaikuttaa nuorten päihteiden käyttöön. Myös turvallisella kotiympäristöllä ja vanhempien esimerkillä koettiin olevan merkitystä nuoren päihteiden käyttöön tai kokeiluun. Päihteiden välittämiseen alaikäisille tulisi vastanneiden mukaan puuttua kovemmin. Yhteenvetona voidaan todeta, että useimmat vastaajat uskovat kasvatuksen, valvonnan ja saatavuuden rajoittamisen olevan avainasemassa nuorten päihteidenkäytön vähentämisessä.

Kesäruokailu

Maksuton kesäruokailu on tarkoitettu 7–18-vuotiaille lapsille ja nuorille ja se tukee porilaisten lasten ja nuorten hyvinvointia. Kesäruokailua on toteutettu ja kehitetty vuodesta 2019 lähtien. Ruokailemassa käyneiden lasten, nuorten ja heidän huoltajiensa palautteissa korostuu kolme teemaa. Ruokailun taloudellinen merkitys on korostunut koronavuosien jälkeen yhä enemmän esimerkiksi yleisen kustannustason ja ruuan hinnan nousun myötä. Kesäruokailu mahdollistaa lapselle maksuttoman lämpimän aterian myös kesäaikana, joka on taloudellisesti merkittävä asia monelle perheelle. Kesäruokailulla on myös sosiaalinen ja turvallisuutta lisäävä merkitys. Turvalliset aikuiset ruokailupaikassa mahdollistavat aikuiskontaktin päivän aikana yksin kesälomapäiväänsä viettävälle lapselle ja ruokailun mahdollistuminen tuo turvaa myös aikuisille (tietää, että lapsi on syönyt lämpimän aterian). Lisäksi ruokailu on sosiaalinen tapahtuma: ruokailemaan voidaan tulla yhdessä kavereiden kanssa tai siellä tavataan heitä tai tutustutaan toisiin ikätovereihin sekä paikalla oleviin aikuisiin.

Kesäruokailu tukee lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveitä elämäntapoja: terveellinen ruokavalio; lämmin, monipuolinen ateria päivän aikana, tulee lähdettyä liikkeelle (kävellessä / pyörällä ruokailupaikkaan), osallistuminen katkaisee mahdollista ruutu-aikaa (on pois peli-/tietokoneiden äärestä) ja luo rytmiä kesäloma-arkeen sekä mahdollistaa sosiaalisia kohtaamisia ja yhdessäoloa.

Vuodesta 2023 lähtien ruokailupaikka on ollut kaikilla kahdeksalla palvelualueella. Ruokailupaikkojen

lisääntymisen myötä myös vuosittainen annosmäärä on kasvanut ollen noin 10000–11000 annosta / kesä. Ruokailupaikkojen vastaavina tahoina toimivat niin yhdistysten, seurakuntien kuin kaupungin tai hyvinvointialueen toimijat. Työntekijöiden lisäksi merkittävässä roolissa on vapaaehtoistyöntekijöiden panos. Kesäruokailu on monelle vapaaehtoiselle tärkeä hyvänteckemisen paikka ja mahdollisuus kohdata lapsia ja nuoria. Mukana oleville yhdistyksille ja seurakunnille kesäruokailu tarjoaa mahdollisuuden osallistua yhteisen toimintakonseptin kautta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen.

Kouluruokakysely

Palveluliikelaitos toteutti kouluruokakyselyn loppuvuodesta 2024 kolmatta kertaa alakoulun, yläkoulun ja lukion oppilaille. Vastauksia saatiin 1748 kappaletta (2023: 2146 ja 2022: 1338). Kouluruokaa päivittäin syövien määrä on ollut vuosittain noin 70–72 %. Aktiivisimpia vastaajia ovat olleet yläkoululaiset. Yläkoululaisten osalta kouluruokaa ilmoitti syövänsä vuoden 2024 tulosten perusteella vain 60,4 %. Kouluruokailun kehittämiseksi Palveluliikelaitos keskustelee yläkoulujen edustajien kanssa, jotta syitä, miksi syömään ei tulla saataisiin selville ja toimintaa voitaisiin kehittää. Haastava ruokailijamäärän arviointi aiheuttaa hävikkiä, jota Palveluliikelaitos koittaa kaikella tavalla saada vähennettyä.

Ruokien makuun ollaan yleisesti tyytyväisiä, tyytyväisten osuuden vaihdellen vuosittain 64–67 % välillä. Palveluliikelaitoksella on loppuvuodesta 2023 lähtien toiminut säännöllisesti kokoontuva tuotekehitystyöryhmä, jossa on kehitetty reseptiikkaa ja arvioitu mahdollisia ruokalistalle otettavia ruokia. Tavoitteena on lisätä koululaisten tyytyväisyyttä kouluruokaan sekä saada sen arvostusta nostettua. Biojätteeseen ruokaa aina tai usein laittavien määrä on ollut kasvussa, sen ollessa 16 % vuonna 2022, 19 % vuonna 2023 ja 21 % vuonna 2024. Hävikin vähentämisestä säästyvillä rahoilla voitaisiin lisätä ruokalistalle koululaisten toivomia jälkiruokia tai pehmeää leipää useammin, joten asiaan pyritään vaikuttamaan tiedottamisella.

Vuonna 2022 vastaajista 70 % koki, että ruokailuun on riittävästi aikaa. Tilanne on kehittynyt parempaan suuntaan ja vuosina 2023 ja 2024 vastaava luku on ollut 75 %. Myös ruokasalissa jonottamisen osalta tilanne on parantunut, sillä vuonna 2022 jopa 60 % koki, että joutuu jonottamaan aina tai usein ja vuonna 2024 vastaava luku oli 41 %. Ruokasalit on koettu aina tai usein siisteiksi vastausten vaihdellen vuosittain 85–90 % välillä.

Ruokia piti vuosittain houkuttelevan näköisenä aina tai usein 42–44 % vastanneista. Yleisarvosana on kaikki vuodet ollut hyvin samansuuntainen (2022: 3,2, 2023: 3,13 ja 2024: 3,09), vaikka muutoksia ja kehitystoimenpiteitä on tehty. Palveluliikelaitos pyrkii parantamaan arvosanaa tiedottamisella sekä selvittämällä aiempaa enemmän, miten tyytyväisyyttä saataisiin parannettua. Haasteena ovat uudet ravitsemussuositukset, joissa esimerkiksi kasvisten käyttöä pitäisi selkeästi lisätä ja Porissa niiden suosio ei ole ollut kovinkaan korkea. Lihan käyttöä pyritään vähentämään hybridiruuilla, joissa osa lihasta korvataan kasvisproteiinilla. Pelkkien kasvisruokien lisäämistä ruokalistalle vastusti 85 % kyselyyn vastaajista vuonna 2024.

Salaatteja piti hyvinä ja monipuolisina aina tai usein vuonna 2024: 68 %, 2023: 66 % ja 2022: 64 %. Salaattien osalta on siirrytty tarjoamaan salaattit komponentteina ja hieman laajennettu valikoimaa mikä näkyy positiivisena kehityksenä vastauksissa. Erilaisia teemaviikkoja ja -päiviä on eri vuosien vastauksissa kaivattu melko paljon ja vuoden 2024 kyselyssä selvitettiin toiveita tarkemmin. Eniten toivottiin amerikkalaisia ruokia sekä toiveruokia.

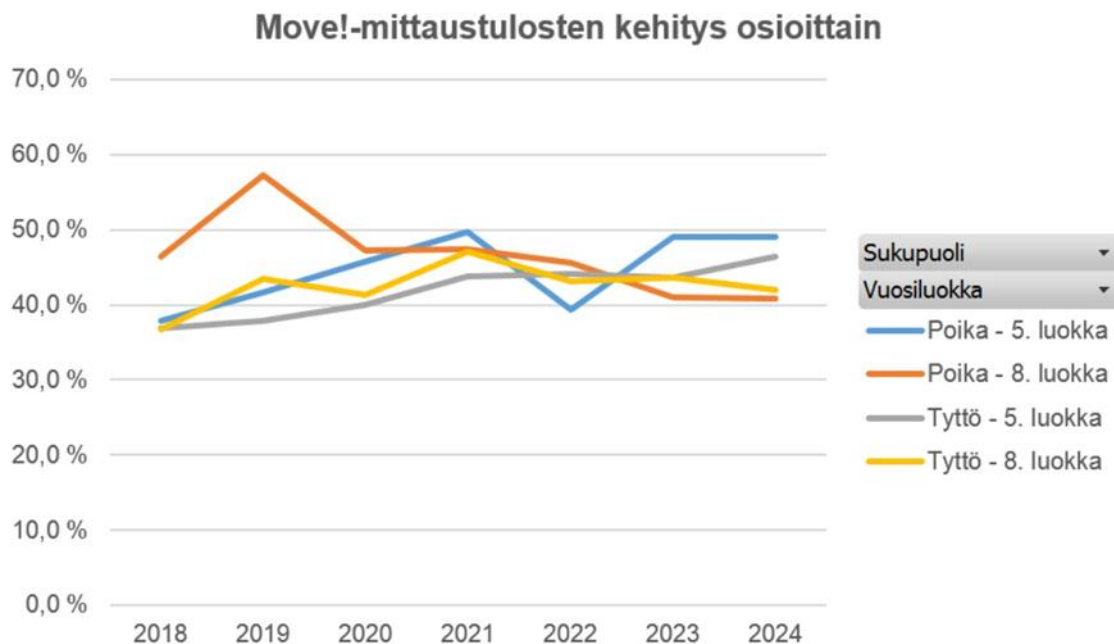
MOVE

Move! on 5.- ja 8.-vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka tarkoituksena on paitsi mitata oppilaiden fyysisiä ominaisuuksia, mutta myös kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Mittauksissa selvitetään oppilaiden kestävyyttä, voimaa, nopeutta, liikkuvuutta sekä motorisia perustaitoja ja havaintomotorisia taitoja. Näitä tarvitaan arjessa esimerkiksi koulumatkan kävelyyn tai pyöräilyyn, koulu- ja harrastusvälineiden nostamiseen ja kantamiseen, portaiden nousemiseen sekä liikkumiseen erilaisilla alustoilla.

Perusopetuksessa tehtävien MOVE-mittauksetulosten perusteella kouluikäisten fyysinen toimintakyky on huolestuttavalla tasolla. Porilaisten 5.- ja 8.-luokkalaisten toimintakyky on heikentynyt tasaisesti MOVE-mittauksen tuloksia tarkastellessa vuodesta 2018 alkaen. Oppilaiden määrä, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia haittaavalla tasolla, on tasaantunut noin 44 prosenttiin. Terveyttä haittaavan fyysisen toimintakyvyn lukema on Porissa huomattavasti korkeampi kuin koko maan vastaava luku, joka vuonna 2024 tehdyissä mittauksissa oli 38 %.

MOVE-mittauksien tuloksia tarkastellessa huomataan, että tyttöjen ja 5.-luokkalaisten poikien osuus, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia haittaavalla tasolla, on kasvanut vuosien 2021–2024 aikana. Poikien osalta kuitenkin 8. luokkalaisten määrä, joiden fyysinen toimintakyky on terveyttä ja hyvinvointia haittaavalla tasolla, on laskenut useita prosenttiyksiköjä.

Näihinkin tekijöihin vaikuttaa vahvasti liikuntakäyttytymisen polarisoituminen, mikä korostuu erityisesti teini-iässä. Lapsista ja nuorista vain reilu kolmannes (noin 36 %) täyttää viikoittaiset UKK-instituutin rakentamat liikkumisen suositukset.

Kuva 14. Porilaisten 5.- ja 8.-luokkalaisten prosenttimäärä, joiden fyysinen toimintakyky on terveyttä ja hyvinvointia haittaavalla tasolla.

4.2.4. Osallisuus ja aktiivisuus

Varhaiskasvatus

Valtakunnallisena tavoitteena on osallisuusasteen kasvaminen ja yhä useamman lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen, koska laadukas varhaiskasvatus edistää omalta osaltaan lasten hyvinvointia. Vaikka lasten kokonaismäärä Porissa vähenee, kaikista ikäluokista yhä suurempi osa osallistuu varhaiskasvatukseen. Alle kouluikäisistä lapsista noin 84 % oli varhaiskasvatuksen palveluiden piirissä. Lisäksi oli havaittavissa hoitopäivien määrän nousua eli varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset ovat useampia päiviä paikalla kuin aikaisemmin. Eniten kasvua on alle 3-vuotiaiden ikäluokissa. Osallisuuden kasvuun on vaikuttanut muun muassa asiakasmaksujen pieneneminen. Vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksen toimintaan on tuettu järjestämällä asiakasraateja 2–3 kertaa vuodessa. Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan joka toinen vuosi.

Vuonna 2022 varhaiskasvatuslakiin tuli lapsen tukea vahvistava muutos. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lapsen tarvitsema tuki pyritään aina toteuttamaan osana vertaisryhmää. Tukea tarvitsevien lasten määrä on kasvussa, ja lasten tarvitsemat tukitoimet ovat yhä moninaisempia. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa (sis. esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen) oli viime vuoden lopulla tehty päätös erityisestä tuesta 2 %:lle lapsista ja päätös tehostetusta tuesta 5 %:lle lapsista. Jotta lasten tuen tarpeisiin voitaisiin vastata entistä nopeammin ja kohdennetummin on varhaiskasvatuksessa lisätty erityisopettajien ja avustajien määriä. Monikulttuuristen lasten määrä kasvoi Ukrainan sodan sekä esimerkiksi SAMK:iin opiskelemaan tulneiden perheellisten ulkomaalaisten opiskelijoiden myötä. Varhaiskasvatuksessa olevista lapsista noin 10 %:lla äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Varhaiskasvatuksessa työskentelee kieli- ja kulttuurikoordinaattori sekä neljä S2-opettajaa suomea toisena kielenä puhuvien lasten tukemiseksi.

Kouluyhteisö

Kokemukset yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta ovat tärkeitä lapsille ja nuorille. Tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön, kuten luokka-, koulu- tai perheyhteisöön, on tärkeä osa nuoren itsetunnon ja minäkuvan kehitystä.

Asenteet koulunkäyntiä kohtaan ovat heikentyneet, mutta Porissa koulunkäynnistä pidetään enemmän verrattaessa tulosta koko maahan. Alakoululaisista 76 % ja yläkoululaisista 55 % pitää koulunkäynnistä. Sukupuolien välinen ero on havaittavissa. Myös lukiolaisten koulunkäynnistä pitämisen kehitys on negatiivinen (Pori 2023 L 59 % ja 2021 L 66 %, Koko maa 2023 L 63 % ja 2021 66 %).

Kouluyhteisön merkityksellisyyteen liittyviä seikkoja ovat kiinnittymistä koulunkäyntiin ja opiskeluun vahvistavat tekijät, kuten koulunkäynnin sujuvuus ja opintomenestys sekä kokemus saadusta tuesta. Kouluviihtyvyys osaltaan syntyy tästä ”henkisestä pääomasta” ja luonnollisesti esteettömästä ja turvallisesta toimintaympäristöstä. Vastaavasti heikkoon kiinnittymiseen liittyvät kasvun ja oppimisen haasteet, joihin ei koeta saatavan tukea tai saavuteta ratkaisuja, opetuskielen hallinta sekä kodin tuki.

Kouluyhteisöön kuulumisen tunne on heikentynyt, erityisesti yläkouluikäisillä.

Kouluterveystutkimuksen mukaan porilaisista alakoululaisista noin 3 % kokee, ettei ole tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Yläkoululaisista ja lukiolaisista näin kokee noin 14 %, ammattikoululaisista noin 6 %. Luokka- ja oppilaitosyhteisöön liittyvät tulokset ovat siis monilta osin heikentyneet, muun

muassa kokemus ryhmän oppilaiden viihtymisestä usein tai hyvin yhdessä on vähentynyt viisi prosenttia vuodesta 2019 (v. 2023; AK 65 % ja YK 74 %). Nuorisoyksikön koulunuorisotyö tukee lukuvuonna 2024–2025 kouluyhteisöjä neljällä koululla.

Koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet ovat lisääntyneet yläkoululaisilla enemmän kuin muilla Kouluterveystutkimuksen vastaajaryhmillä. Koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa kiinnitetään huomiota kodin tukeen sekä ammattihenkilöiltä saatuun tukeen. Opettajien kiinnostus oppilaiden kuulumisista on alakoulun osalta lisääntynyt, mutta yläkoulun osalta vähentynyt. Mahdollisuus keskustella koulussa mieltä painavista asioista aikuisen kanssa on kehittynyt parempaan suuntaan kaikissa vastaajaryhmissä tarkasteluvälillä 2019–2023. Lukemat ovat kärjessä vertailukuntien lukujen vertailussa. Noin 50–60 % porilaisista lapsista ja nuorista vastaa kysymykseen ”kyllä” kysyttäessä, että ”Onko koulussasi/oppilaitoksessa aikuinen, jonka kanssa voit tarvittaessa keskustella mieltä painavista asioista?”.

Tässä kohdin voidaan tarkastella myös Kouluterveystutkimuksen tuloksia ”koetun tuen” kysymyksistä. Kouluterveystutkimuksen indikaattoreita vuoden 2023 kyselystä (muutos vuodesta 2019, merkittäväksi muutokseksi on arvioitu 3 % muutos),

- 90 % alakouluvastaajista ”Kokee, että vanhemmat tukevat ja kannustavat usein”
- 60 % alakouluvastaajista ”Keskustelee usein vanhempiensa kanssa koulupäivästä”
- ”Mielialaan liittyviin huoliin tukea tarvinneista apua saaneet: omat vanhemmat”; YK 81 % (↑3 %), | L 76 % (↘5 %), | AO 79 %

Kouluaste	Kuraattori	Terveystenhoitaja	Lääkäri	Psykologi	Opettaja
YK	65 % (↘ 7 %)	84 % (↘ 6 %)	70 % (↘ 9 %)	56 % (↘ 11 %)	79 % (↘ 3 %)
L	70 % (↘ 5 %)	90 %	82 % (↘ 6 %)	64 %	80 %
AO	83 % (↑ 10 %)	95 % (↑ 3 %)	81 % (↑ 7 %)	92 % (↑ 11 %)	85 %

Kuva 15. Hyvinvointinsa tukea tarvinneista apua saaneet (”kyllä paljon, kyllä jonkin verran”)

Yllä olevasta taulukosta voi huomata, että valtaosa vastaajista on saanut tukea hyvinvointiin aikuisilta. Toki kehitystä osoittavat nuolet ovat laskusuunnassa lukuun ottamatta ammattiin opiskelevia. AO-vastaajaryhmän arviot näyttävät kehittyneen merkittävästi parempaan suuntaan.

Kouluterveystutkimuksessa selvitetään opiskeluhuollon palvelujen saavutettavuutta (”ei ole päässyt palveluun yrityksestä huolimatta” sekä ”helppo päästä vastaanotolle”). Vastaajaryhmien tulos ”ei ole päässyt palveluun yrityksestä huolimatta”-indikaattori on kaikissa vastaajaryhmissä pieni, vain puolesta prosentista kahteen prosenttiin. Tämä osoittaa, että palveluihin pääsee (opiskeluhuollon palveluihin pääsemiselle on säädetty määräaikoja). ”Helppo päästä vastaanotolle”-indikaattorissa on vastaajaryhmien keskiarvo 59 %. Yläkouluvastaajilla tilanne on pysynyt ennallaan tai hieman kohentunut terveydenhoitajien suhteen. Kuitenkin edellä mainittua poikkeusta lukuun ottamatta muiden ammattiryhmien saavutettavuus on heikentynyt kaikissa ammattiryhmissä (helppo päästä vastaanotolle on laskenut 5–14 %). Pääosin koko maassa opiskeluterveydenhuollon lääkäritilanne sekä opiskeluhuollon psykologitilanne on haasteellinen. Porissa tilanne on hyvin vaikea johtuen hyvinvointialueen tekemistä muutoksista.

Kouluissa on kiinnitetty huomiota ryhmäytymisen tukemiseen ja osaamiseen koulutuksella. Lukuvuosina 2023–2024 ja 2024–2025 kouluvalmentajien tehtäväkuvaa on kehitetty ja vakiinnutettu. Luokanohjaajille on järjestetty ryhmäytymisen taitoja lisäävät koulutukset.

Koulunkäynnin ja oppimisen/opiskelun tuesta

Perusopetuksen oppilasmäärä on viime vuosien aikana kääntynyt laskuun. Tukea tarvitsevien lasten määrä on kuitenkin noussut ja tuen tarpeet moninaistuneet. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen saamisen kokemusta kuvaava indikaattori pohjaa vastauksiin ”kyllä, paljon” ja ”kyllä, jonkin verran”.

Kouluaste	Vertailu	Erityisopettaja	Luokanvalvoja	Muu opettaja	Opinto-ohjaaja
YK	koko maa	77.4% (±3.2%)	83.4% (±3%)	79.3% (±5.1%)	83.3
	Pori	75.5% (±3.7%), N453	86.3%, N716	81% (±4.9%), N773	81.4 % (±5.1 %), N571
L	koko maa	77.8%	88.6%	85.4%	91.1%
	Pori	83.1% N154	87.4%, N269	84.9%, N305	79.9% (±6.8%), N368
AO	koko maa	80%	91.5%	88.3%	83.9%
	Pori	78.3% (±4.1%), N138	85.9%, N306	81.3% (±6.6%), N241	81.9% (±4.9%), N138

Kuva 16. Oppimiseen ja koulunkäyntiin tukea tarvitsevista apua saaneet. Kouluterveystutkimuksen tulos vuodelta 2023 (muutos vuodesta 2021, 3 % tai enemmän), N ilmaisee vastaajamäärän.

Lukiovastaajien ryhmässä opinto-ohjaajalta saadun tuen muutos on suurin ja vertailussa koko maan tulosta porilaisiin vastaajaryhmiin, on vertailuarvo 11 % pienempi. Lisäksi huomio kiinnittyy ammattiin opiskelevien kohdalla, että ainoastaan luokanvalvojan (toisin sanoen ryhmästä vastaavan opettajan) sarakkeessa ei ole merkittäviä muutoksia, vastaajamäärä on tässä sarakkeessa korkein. Muiden opettajien kohdalla muutos on laskusuunnassa.

Aiemmasta taulukosta voidaan lukea, että AO-vastaajaryhmässä opiskeluhuollon palveluista saatu tuki kehittyi hyvään suuntaan, ”Kyllä, paljon” ja ”Kyllä, jonkin verran” vastausten yleisyys on kasvanut 3–11 %.

Toukokuusta 2023 alkaen yläkoulujen erityisopettajia on osallistunut nuorisopsykiatrian järjestämiin Toisen asteen yhteys -tapaamisiin, joissa Satakunnan toisen asteen oppilaitoksilla sekä perusopetuksen päättövaiheen opiskeluhuollon, ohjauksen ja erityisopetuksen henkilöstöllä on mahdollisuus konsultaatioon nepsy-asioissa kahdesta kolmeen kertaan vuodessa. Tapaamisissa on voinut jakaa hyviä käytäntöjä nepsy-nuorten ohjaamiseen liittyen sekä tietoa järjestettävistä nepsy-koulutuksista.

Kouluissa työskentelevien kouluvalmentajien tehtäväkuvaa on viime vuosien aikana kehitetty ja vakiinnutettu. Keväällä 2024 aloitettiin oppilaiden kouluun kiinnittymisen tukemiseksi yläkouluilla toimivien kouluvalmentajien tehtäväkuvan selkiyttäminen ja luokanohjaajille erilaiset ryhmäytämistaitoja lisäävät koulutuskokeilut.

Kouluun ja opiskeluun kiinnittyminen, poissaolot

Lukuvuonna 2023–2024 oppilaiden poissaoloprosentti oli 1.–6.-luokilla 6,5 % ja 7.–9.-luokilla 10,2 %. Poissaolojen keskiarvo on 8,25 %. Poissaolo luokitellaan terveydelliseksi, luvattomaksi tai anotuksi poissaoloksi. Poissaoloprosentti on hieman laskenut. Poissaolojen vähenemiseen vaikuttanee se, että perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja koulujen toimintatapoja on tarkennettu poissaoloihin puuttumiseksi, niiden seuraamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä kouluun kiinnittymisen tukemiseksi. Teemaan liittyen on myös järjestetty paljon koulutusta niin Porissa kuin kansallisestikin.

Poissaolojen seuraamista ja niihin puuttumista on tehty aiempaa systemaattisemmin. Kouluilla käytössä ollutta poissaolon portaat –toimintamallia on tarkennettu opetussuunnitelmatasolla, minkä myötä kouluissa päivitettiin poissaoloihin puuttumisen käytänteitä. Koulupudokkuutta on ehkäisty tukemalla oppilaiden kouluun kiinnittymistä (lisäten kouluvalmentajien määrää ja osallisuuden kokemuksia, ryhmäyttämällä sekä järjestämällä välituntitoimintaa). Oppilaanohjauksen osalta on muun muassa jatkettu ”täsmätutustumisia” toisen asteen opintoihin sekä kehitetty tehostettua oppilaanohjausta.

Joustava perusopetus

Koulupudokkuutta ehkäisevä toimintamuoto on joustava perusopetus (JOPO), jonka kehittämisessä Pori on ollut mukana vuodesta 2009. JOPO-opetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa sekä tukea oppilaiden siirtymistä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen.

Aluehallintovirastot toteuttivat vuonna 2024 kyselyn kunnille joustavan perusopetuksen tilasta ja julkaisi sen pohjalta raportin. Raportissa esille nousevat asiat:

- kouluun kiinnittymisen vaikeudet,
- lisääntynyt oppimisen tuen tarve sekä lasten ja
- nuorten mielenterveyden haasteet.

Toimenpide-ehdotukseksi on kirjattu, että ”Tulevaisuudessa tarvitaan monipuolisia tapoja järjestää JOPO-opetusta, jotta se vastaisi paremmin oppilaiden tarpeisiin suoriutua perusopetuksesta. Kuntia kannustetaan jatkossakin kehittämään opetusjärjestelyjä, jotka huomioivat lasten ja nuorten mielenterveyden yhteyden oppimiseen ja kouluun kiinnittymiseen.”

Perusopetukseen lisättiin syksyllä 2023 kaksi uutta JOPO-ryhmää, jonka jälkeen JOPO-luokkia on toiminut seitsemän. Jokainen luokka sijaitsee eri koulussa ja ryhmät muodostuvat pääosin 8. ja 9. luokka-asteen oppilaista. Tilastointipäivänä 20.9.2024 JOPO-luokissa oli yhteensä 74 oppilasta, mikä oli neljä enemmän kuin edellisenä vuonna.

Monikieliset oppilaat

Monikielisten oppilaiden määrä on muutaman viime vuoden aikana kaksinkertaistunut. Monikielisten oppilaiden oppimisen edellytyksiä ja kotoutumista suomalaiseen koulujärjestelmään on tuettu muun muassa kehittämällä koulun kielitietoista opetusta, järjestämällä opettajille koulutuksia sekä jaettu materiaalia kielitietoiseen opetukseen. Oppilaiden opetuksen ja tuen järjestämisessä kouluja on tukenut myös monikielisten oppilaiden konsultoiva erityisopettaja.

Sijoitetut lapset

Lastensuojelun kanssa yhteistyössä kehitetty ”pikku” Sisukas-malli sijoitettujen lasten varhaiskasvatukseen tukemiseen on otettu käyttöön Porissa. Mallin avulla saadaan lapsen varhaiskasvatukselle tärkeää tietoa jo ennen varhaiskasvatussijoitusta. Varhaiskasvatuksessa on ollut eri kunnista sijoitettuja lapsia, vuonna 2024 heitä oli 9. Porin perusopetuksessa on vuosittain noin 50–60 Porin ulkopuolelta sijoitettua oppilasta. Sijaishuollossa olevilla lapsilla koulumenestys ja vertaissuhteissa pärjääminen ovat tutkimusten mukaan tärkeimpiä suojaavia ja syrjäytymistä ennaltaehkäiseviä tekijöitä. Porissa otettiin käyttöön myös Sisukas-malli sijoitettujen lasten koulunkäynnin tukemiseksi, jonka myötä vuosittain noin 35–40 sijoitetun lapsen tai nuoren koulupaikan sekä koulunkäynnin tuen järjestelyt ovat käynnistyneet.

Yksinäisyys

Lasten ja nuorten yksinäisyys on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina, ja sen taustalla ovat monet tekijät, kuten sosiaalisen median vaikutus ja pandemian aiheuttamat rajoitukset. Lasten ja nuorten yksinäisyyteen linkittyviä ongelmia ovat sosioemotionaalisten taitojen heikompi kehitys, itsetunnon lasku, heikentynyt motivaatio oppimiseen ja yhteiseen osallistumiseen sekä erilaiset somaattiset oireet kuten päänsärky, selkäkipu, hermostuneisuus ja nukahtamisvaikeudet. Nuoruuden yksinäisyyden pitkittyessä vaikutukset laajenevat vaikeampaan psyykkiseen oireiluun kuten eristäytyneisyyteen, ahdistuneisuuteen, masentuneisuuteen, aggressiivisuuteen sekä itsetuhoisiin ajatuksiin ja tekoihin. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu ulkopuolisuus vaikuttaa pitkälle aikuisuuteen esimerkiksi opiskelu- ja työuralta syrjäytymisenä ja viimesijaisten palveluiden lisääntyneenä tarpeena. Yksinäisyydellä on siis paitsi inhimillisiä vaikutuksia, myös taloudellisia ja yhteiskunnallista turvallisuutta heikentäviä vaikutuksia. OECD:n vuoden 2022 raportin mukaan koulujen rooli lasten ja nuorten yksinäisyyden ehkäisyssä ja vähentämisessä on keskeinen.

Kouluterveyskyselyjen mukaan yksinäisyys ja itsensä tunteminen yksinäiseksi on ollut kasvava trendi viimeisen kuuden vuoden ajan. Viimeisten 2023 vuoden tulosten mukaan alakoulun vastaajista 4,5 % kokee itsensä usein yksinäiseksi ja yläkoulun vastaajista 16,5 %. Koronavuoden 2021 tulokset olivat huolestuttavammalla tavalla, jolloin yksinäisyyden kokemus nousi selkeästi vuoden 2019 tuloksiin verrattuna. Yläkoulun ja lukion osalta yksinäisyyden kokemus oli vuonna 2023 samoissa lukemissa koronavuoden tuloksiin verrattuna, mutta alakoulun osalta yksinäisyyden kokemus on jatkunut lisääntyneenä. Yksinäisyyden kokeminen on ollut kasvava trendi jo vuodesta 2017 alkaen. Vuonna 2023 lukion vastaajista 18,5 % koki yksinäisyyttä usein (vuonna 2017 8,7 %).

Hyvistä ja läheisistä ystävistä kysyttäessä alakoulun vastaajista 0,5 % kokee, että heillä ei ole yhtään hyvää ystävää. Yläkoulussa 10,1 % ja lukiossa 7,7 % vastasi, että heillä ei ole yhtään läheistä ystävää. Lukema on iso ja trendi on ollut nouseva vuodesta 2017. Ammattitutkintoa suorittavien kohdalla yksinäisyyden kokemus on ollut noin 10 %:n luokkaa, pois lukien vuosi 2021, jolloin arvo oli 22,8 %.

Kulttuuripalvelut

Kulttuurikasvatus oli merkittävässä roolissa osallisuuden ja osaamisen rakentumisessa, ja sen avulla tavoitettiin lapset ja nuoret yhdenvertaisesti. Kulttuurielämykset rikastuttivat lasten ja nuorten kokemusmaailmaa, avasivat oven luovuuteen ja antoivat eväitä itsensä ilmaisemiseen.

Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen toiminta tuki koulujen opetussuunnitelman tavoitteita ja kytkeytyi useisiin oppiaineisiin. Kaupunginkirjaston, museoiden, orkesterin ja lastenkulttuurikeskus Kruunupään palvelut tavoittivat laajasti eri ikäryhmät, mukaan lukien erityisryhmät. Maksuttomat, matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet vahvistivat kaikkien lasten ja nuorten oikeutta kulttuuriin.

Kulttuurikasvatussuunnitelman Kirjasto- ja Kulttuuripolun uudistustyö toteutettiin kertomusvuosina. Porin taidemuseo ja Pori Sinfonietta osallistuivat kulttuurivierailukohteina ja sisällöntuottajina Taidetestaajat- ohjelmaan. Taidetestaajat on Suomen suurin kulttuurikasvatusohjelma, joka tarjosi kaikille Suomen kahdeksaluokkalaisille ja heidän opettajilleen 1–2 vierailua lukuvuodessa korkealaatuisen taiteen pariin.

Lasten, perheiden ja nuorten kulttuuripalveluja kehitettiin merkittävästi kertomusvuosina.

Kulttuurilaitokset järjestivät monipuolista toimintaa ja tapahtumia ympäri vuoden, erityisesti koulujen loma-aikoina. Kaupunginkirjaston, museoiden, orkesterin ja lastenkulttuurikeskus Kruunupään

tapahtumat ja toiminta olivat maksuttomia, ja pääsymaksuissa huomioitiin lapset, perheet ja nuoret alennuksin tai maksuttomana sisäänpääsynä. Kulttuuripalvelut olivat suosittuja ja saivat positiivista palautetta. Kaupunginkirjaston alle 18-vuotiaille antama lukutaitojen opetus ja osallistuneiden määrä kasvoivat, samoin lasten kauno- ja tietokirjallisuuden lainaus.

Lastenkulttuurikeskus Kruunupää

Lastenkulttuurikeskus Kruunupää edisti lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja torjui eriarvoisuutta tarjoamalla mahdollisuuksia kokea kulttuuria ja taidetta omassa elinympäristössään. Kruunupää tuki lasten ja nuorten kulttuurisia oikeuksia ja paransi kulttuuripalveluiden saavutettavuutta. Keskukseen taidetyöpajoissa, -kerhoissa ja tapahtumissa lapset, nuoret ja heidän perheensä saattoivat ilmaista itseään visuaalisesti.

Kruunupää palkittiin innovatiivisesta lasten luovuuden tukemisesta ja lasten ideoihin tarttumisesta Lapsen päivä -palkinnolla vuonna 2022. Keskus sitoutui edistämään saavutettavuutta harrastustoiminnassaan, huomioiden kaikenlaiset lapset ja heidän tuen tarpeensa. Toteutettuja lastenkulttuurisäilytöjä olivat työpajat, kerhotoiminta, avoin kulttuurikeskustoiminta, tapahtumat, esitykset, näyttelyt, julkinen taide sekä koulutukset. Vauvojen värikylypy® -työpajat tarjosivat yhteisiä hetkiä koko perheelle, ja Kultane® -neuvolatoiminta tarjosi erilaisen neuvolakonseptin esikoistaan odottaville perheille ja vauvaperheille. Kruunupään yhteistyö päiväkotien ja koulujen kanssa oli monipuolista ja aktiivista, ja keskus tuotti julkisia taideteoksia kaupunkitilaan ja muihin julkisiin tiloihin.

"Se tuntuu tytsältä, jos ei ole tekemistä."

"Iloa tuo vanhemmat (kun niille on kerrottu ongelmia) ja tietokone."

"Minä tykkään luisteleemisestä."

"Lähiliikuntapaikoilla liikun lasten kanssa. Kaiken ei tarvitse olla seuroissa ja kuskauksen takana. Vanhemmatkin ehtisi liikkua!"

Harrastaminen

Suurin osa kouluterveyskyselyyn vastanneista harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa (AK 86 %, YK 95 %, L 99 % ja AO 94 %). Opetus- ja kulttuuriministeriön tukema Harrastamisen Porin malli on Porin kaupungin sivistystoimialan yhteinen työkalu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Harrastamisen Porin malli tarjoaa porilaisille peruskouluikäisille lapsille ja nuorille maksuttomia ja mieluisia, lasten toiveisiin pohjautuvia, harrastuksia koulupäivän yhteyteen. Tarjolla on monipuolisesti liikunta-, taide- ja ruuanlaittoharrastuksia.

Harrastamisen Porin mallia aloitettiin pilotoimaan keväällä 2021, jolloin harrastusryhmiä käynnistettiin 14 koululla ja mukana toiminnassa oli yhteensä 144 lasta ja nuorta. Syyskaudella 2021 niin harrastus- kuin harrastajienkin määrä saatiin nelinkertaistettua. Toiminta on kasvanut vuosien aikana merkittävästi ja Porin mallissa on tavoiteltu joka vuosi entistä suurempaa osallistujamäärää. Lukuvuoden 2023–2024 tavoitteena oli saada toimintaan mukaan 13 % peruskouluikäisistä lapsista ja nuorista, tavoite ylitettiin ja määrä oli 18,5 %. Syksyllä 2024 Porin mallin toiminnot tavoittavat jo yli 22 % porilaisista peruskouluikäisistä lapsista. Kahden viimeisen lukukauden aikana Porin mallissa on toiminut viikoittain yli 90 harrastusryhmää. Harrastuksia järjestetään ympäri Poria niin Porin ala- ja yläkouluilla kuin oikeissa harrastusympäristöissä, kuten padelhallissa ja painonnostosalissa.

Syyskaudella 2022 Harrastamisen Porin malli käynnisti yhdessä Porin liikuntayksikön kanssa Porin mallin höntsätoiminnan, joka laajeni nopeasti Porin Urheilutalolta Vähärauman koululle. Vuoden 2024 aikana Porin mallissa toimi jo viisi erilaista höntsää, joissa lapset ja nuoret pääsivät monipuolisesti kokeilemaan matalalla kynnyksellä erilaisia liikuntalajeja aina koripallosta lumilautailuun, pöytätenniksestä telinevoimisteluun ja kiipeilystä futsaliin. Höntsissä liikkuu viikoittain yli 200 lasta ja nuorta. Harrastamisen Porin mallissa harrastukset ovat kaikille avoimia ja harrastamaan voi mennä muuallekin kuin oman koulunsa harrastuksiin. Viimeisten vuosien aikana kaikista harrastajista yli 30 % on ollut sellaisia, joille Harrastamisen Porin mallin harrastus on ainoa harrastus.

Kulttuurin harrastaminen

Lastenkulttuurikeskus Kruunupään ohella lasten ja nuorten kulttuuriharrastamista ja itse tekemistä tuettiin kaikissa kulttuuriyksikön alaisissa palveluissa, esimerkiksi pääkirjastossa vuonna 2023 avatussa uudessa monitoimitilassa järjestettiin yli 7-vuotiaiden video- ja lautapelikerhoa sekä yli 12-vuotiaille suunnattua anime-, manga-, peli- ja populaarikulttuurista kiinnostuneiden AMP-klubia. Satakunnan Museon toimipaikoissa ja Porin taidemuseossa järjestettiin paljon erilaista toimintaa lapsille ja nuorille, muun muassa työpajoja, kerhoja, seikkailupeli sekä museoiden tutkimista Tähtihetkiä museoissa -reppun välineiden avulla.

Lasten ja nuorten kulttuuriharrastamisen kehitystä valtuustokaudella kuvaavat esimerkiksi Tea-viisarin tiedonkeruun tulokset. Tulosten mukaan Porissa 77 % 4. ja 5. luokan oppilaista harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, osuus on pysynyt samantasoisena kertomusvuosina ja on samalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaista harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa 43 %, osuus on hieman laskenut kertomusvuosina ja on alemmalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin, suunta on ollut laskeva myös koko maan osalta. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista taidetta ja kulttuuria harrastaa Porissa 35 %, osuus on laskenut kertomusvuosien aikana ja on nyt samalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa 60 %, tämä osuus on pysynyt samalla tasolla kertomusvuosina ja on Porissa suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

Iltapäivätoiminta

Kouluilla järjestettävä iltapäivätoiminta tarjosi monipuolista ohjattua toimintaa 1.–2. -luokkien sekä erityistä tukea tarvitseville oppilaille jokaisena koulupäivänä klo 12–17. Toimintaan osallistui yhteensä 784 lasta (2024), 870 lasta (2023), 836 lasta (2022) ja 762 lasta (2021).

Iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä on ollut laskussa, johtuen osaltaan ikäluokkien pienenemisestä. Tämän lisäksi lapsimäärien laskuun on joidenkin perheiden osalta saattanut vaikuttaa se, että iltapäivätoiminnan kuukausimaksua korotettiin 80 eurosta 100 euroon 1.1.2024 alkaen. Suurin osa vastaajista on ollut vuosina 2021–2024 tyytyväinen iltapäivätoiminnan toiminta-aikoihin.

Lasten ja nuorten muu osallistaminen

Lapsia ja nuoria on kuultu monenlaisista teemoista erilaisissa tilaisuuksissa. Esimerkiksi osana peruskoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden vaikuttamisjärjestelmää järjestettiin lasten ja nuorten kyselytunti, jossa viranhaltijat vastasivat kysymyksiin muun muassa harrastusmahdollisuuksista, hyvinvoinnista ja puistoalueiden kunnostuksesta. Lisäksi uudistettujen

Nuorten Pori-sometilien toimivuudesta kuultiin nuoria verkkokyselyn sekä lähitapaamisena järjestetyn tilaisuuden avulla.

Lasten kokemuksia syrjinnästä selvitettiin asiantuntijahaastatteluilla (MLL, Ohjaamo ja Kaarisillan koulu) sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden haastatteluilla. Syrjinnän riskiryhmiksi tunnistettiin muun muassa maahanmuuttajat, terveydellisistä syistä vähemmistössä olevat, traumatisoituneet, normeista poikkeavat sekä 18–30-vuotiaat, jotka eivät ole tiettyjen palvelujen piirissä. Kouluympäristössä myös varallisuustaso voi vaikuttaa kohteluun. Syrjintä ilmenee epäsuorana tilanteissa, joissa organisaatioiden ohjeistukset ovat epäselviä tai vaikeaselkoisia, mikä hankaloittaa palveluiden käyttöä. Suorana syrjintä ilmenee esimerkiksi nimen perusteella työnhaussa tai ulkonäköön tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvänä syrjintänä. Koulussa syrjintä ilmenee muun muassa kiusaamisena.

Porin Yliopistokeskus on kaupungin toimeksiannosta kehittänyt kertomuskaudella nalleneuvosto-työkalua, joka on leikillinen ja pelillinen väline lasten äänen kuulemiseen päätöksenteossa. Nalleneuvostoa pilotoitiin päiväkodeissa kesällä 2024 ja pilotointia jatketaan kulttuuripuolella. Pienempiin asioihin osallistamisen lisäksi tarkoitus on tarkastella nalleneuvoston hyödyntämistä päätösten lapsivaikutusten ennakkoarvioinnissa.

Lapsen oikeuksien viikolla liputettiin ensimmäistä kertaa lasten ja nuorten itse suunnitteleamalla lippusarjalla. Suunnittelu alkoi edellisenä vuonna Lasten Juhlissa, jolloin lapset antoivat lippuihin ehdotuksia, valitsivat värejä ja pohtivat heille tärkeitä sisältöjä. Suunnittelu jatkui Kruunupään harrastusryhmissä. Lippujen suunnitteluun osallistui yhteensä noin 250 lasta ja nuorta.

Lasten vaaleja on kehitetty kertomuskauden aikana. Kuntavaaleissa 2021 lasten vaalit järjestettiin verkossa, yhteistyössä Kuntaliiton ja Suomen nuorkauppakamarin kanssa. Porissa vaaleihin osallistuttiin 16 päiväkodissa ja koulussa. Eduskuntavaaleissa 2023 lasten vaalit järjestettiin pääkirjastolla kulttuuriaiheisista karhuista. Presidentinvaalien 2024 yhteydessä lasten vaalit järjestettiin kaikissa kirjastoissa ja ehdokkaat olivat ensimmäistä kertaa Porin taidekoulun tekemiä. Uutena asiana aiempiin vaaleihin verrattuna oli myös se, että kukin kirjasto saattoi lisätä kullekin ehdokkaalle konkreettisen ajettavan asian. Voittajien ajamat asiat toteutettiin kirjastoissa vaalien jälkeen. Yhteensä ääniä annettiin yli 1 000.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö pyrkii edistämään nuorten hyvinvointia tarjoamalla ohjausta, neuvontaa ja tukipalveluita. Nuorten kanssa etsitään ratkaisuja mieltä askarruttaviin kysymyksiin ja tarjotaan tukea arjen haasteisiin. Etsivä nuorisotyö auttaa nuoria löytämään sopivia opiskelupaikkoja, työelämän mahdollisuuksia ja vapaa-ajan tekemistä. Toiminta perustuu luottamukseen ja vapaaehtoisuuteen, mikä vahvistaa nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille mahdollisuuden turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin, mikä on tärkeää nuorten hyvinvoinnin kannalta. Keskustelut ovat luottamuksellisia ja ne käydään avoimessa ja rennossa ilmapiirissä. Etsivässä nuorisotyössä toimitaan nuoren ehdoilla, jotta tämä löytäisi vastauksia kysymyksiinsä ja saavuttaisi tarvitsemansa palvelut.

Nuorten tavoittaminen, oikea-aikainen palveluohjaus ja palveluun sitouttaminen ovat edelleen haasteita. Mielenterveyspalveluiden saatavuus ja resurssien puute ovat erityisen huolestuttavia.

Nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat yleistyneet, ja hoitoon pääsyn vaikeudet lisäävät kannattelevan työn tarvetta.

Huumausaineiden ja lääkkeiden väärinkäyttö on lisääntynyt, ja niiden saatavuus on suuri. Nuoret kokevat päihteiden myynnin helpoksi keinoksi taloudellisen ahdingon lievittämiseen. Nepsy-nuorten määrä on myös kasvanut etsivien tavoittamissa nuorissa.

Toisen asteen oppilaitokset ovat suurin etsivään nuorisotyöhön lähettävä taho. Maailmantilanne ja yhteiskunnalliset muutokset ovat haastaneet nuorten opinnoissa suoriutumista. Opintonsa keskeyttäneitä täysi-ikäisiä toisen asteen opiskelijoita ilmoitetaan etsivään nuorisotyöhön aiempaa enemmän ja myös keskeytyksellä olevien nuorten määrä on kasvanut. Yhteydenottopyynnöt lukioista ovat lisääntyneet.

Oppilaitoksesta eronneet nuoret eivät saa työttömyysetuuksia, mikä ajaa heidät taloudelliseen ahdinkoon. Työttömien nuorten määrä Porissa on kasvanut, ja työllistyminen on kokonaisuudessaan nuorten osalta vaikeutunut. Rakenteellisten uudistusten haasteet ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat lisänneet nuorten kuormitusta ja vaikeuttaneet palveluiden saatavuutta.

Etsivä nuorisotyö on jatkanut hyväksi havaittuja käytänteitä ja hyödyntänyt etäyhteyksiä ja sosiaalista mediaa. Liikkuvuus, monimuotoisuus ja muuntautumiskyky ovat auttaneet toteuttamaan nuorilähtöistä työtä. Nuorten ja heidän läheistensä yhteydenotot ovat lisääntyneet, mikä on lisännyt etsivän nuorisotyön tunnettavuutta ja lähestyttävyyttä.

Seurantajaksolla etsivä nuorisotyö on tavoittanut hieman runsaat tuhat (1050 nuorta vuosina 2021–24) paikallista alle 29-vuotiasta nuorta. Tavoitetuista nuorista yli 400 kanssa palvelu on edennyt pidempään asiakassuhteeseen ja palveluohjaukseen. Kaikkiaan etsiville on tullut 1700 yhteydenottopyyntöä seurantajaksolla.

Hyvinvointipalveluiden tarjoaminen ja nuorten tukeminen arjen haasteissa olivat keskeisiä tavoitteita. Suosituksena tulevaisuudelle on jatkaa tiivistä yhteistyötä eri tahojen kanssa nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja tarjota entistä enemmän ohjausta ja tukea nuorten arjen hallintaan ja hyvinvointiin.

4.2.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Porin varhaiskasvatuksessa on lasten hyvinvointia turvattu ammattitaitoisella henkilöstöllä. Lisäksi uudet toimintayksiköt ovat vaikuttaneet toimintaympäristöjen turvallisuuden ja terveellisuuden paranemiseen. Viimeisimpänä käyttöön on otettu päiväkotipaikka Pasaasi syksyllä 2024. Turvallisuuden parantamiseksi päiväkodeissa on myös toteutettu lasten lähietsintäharjoituksia ja harjoitukset jatkuvat vielä vuoden 2025 puolella.

Kiusaaminen

Finlapset kyselytutkimuksen mukaan esiopetusikäisistä lapsista noin 40 % ilmoitti, että heitä oli kiusattu 12 viime kuukauden aikana kotona, esikoulussa tai muualla. Tämä oli hiukan korkeampi koko maan osuuteen verrattuna, joka oli 38,6 prosenttia.

Kouluterveystutkimuksessa kiusaamista lähestytään eri tavoin. Tulosten valossa ”kiusaamista viikoittain kokeneiden” määrä on lisääntynyt vuosien 2019–2023 välillä, samalla aikavälillä ”ei lainkaan lukukauden aikana kiusattujen määrä” on laskenut. Poikkeuksena ovat ammattitutkinto-

opiskelijat, joissa viikoittain kiusattuna olleiden määrä sekä ei lainkaan kiusattuna olleiden määrät kasvavat.

- Kiusattuna viikoittain AK 7 % ↗ 11 % | YK 6 % ↗ 8 % | L 1 % ↗ 2 % | AO 3 % ↗ 5 %
- Ei lainkaan kiusattuna AK 64 % ↘ 61 % | YK 73 % ↘ 70 % | L 94 % ↘ 90 % | AO 82 % ↗ 85 %).

Suurin osa lapsista ja nuorista ei osallistu kiusaamiseen, mutta kuten vuoden 2021 tuloksissakin, viikoittaiseen kiusaamiseen osallistuu yhä 3 % perusopetuksen vastaajista (AO 2 % ja L 1 %). Kiusaamiseen osallistuvien osuus on samoissa lukemissa koko maan tuloksiin kaikkien kouluasteiden osalta. Etenkin tyttöjen kiusaamisen kokemukset ja kiusaamiseen osallistuminen on kasvanut.

Koulukiusaamisesta kertominen aikuisille on lisääntynyt, mutta kokemukset siitä, että kertomisesta huolimatta kiusaaminen on jatkunut tai pahentunut on lisääntynyt alakouluvastaajien ryhmässä ja yläkoulun työillä. Yläkoulun pojilla vastaava kokemus on vähentynyt. Näin kokee 20–30 % vastaajista. Vastaavasti lapsen tai nuoren kertoessa kiusaamisesta koulun aikuiselle, puolet tai hieman yli puolet kokee, että kertomisesta on ollut apua tilanteeseen. Kiusaaminen on muuttunut ja monimuotoistunut. Kiusaamisessa on tavallista, että siihen liittyy sosiaalisen median käyttö. Puuttuminen vaatiikin useimmiten enemmän kuin pelkästään opettajan puuttumista.

Koulukiusaamistilanteista kerätään tietoa tarkentavilla kysymyksillä. Tässä taulukossa Kouluterveystutkimuksen kiusaamista on luokiteltu taulukossa selkeämmin lainvastaisiin tekoihin ja kiusaamiseen, jolle on haastavampi löytää vastinetta rikoslaista. Kysymyksiä on esitetty vuosina 2021 ja 2023 yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille.

Kiusaamisen tyyppi	YK	L	AO
Lyömistä, potkimista, tönimistä	8 % ↗ 10 %	1 % → 1 %	3 % ↗ 4 %
Uhkailemista, pakottamista	4 % ↗ 5 %	0 % ↗ 1 %	3 % → 3 %
Rahan, tavarain viemistä tai rikkomista	3 % ↗ 4 %	1 % ↘ 0 %	1 % ↗ 4 %
Internet, some; viestejä, soittoja, kuvia	8 % ↗ 10 %	2 % ↗ 3 %	4 % ↗ 6 %
Nimittelyä, alentavaa kohtelua	21 % ↗ 25 %	5 % ↗ 8 %	8 % ↗ 10 %
Perättömien tietojen levittämistä	11 % ↗ 13 %	3 % ↗ 5 %	4 % ↘ 3 %
Ulos sulkemista tai huomiotta jättämistä	12 % ↗ 16 %	4 % ↗ 5 %	6 % ↗ 8 %
Loukkaamista eleillä, ilmeillä	13 % ↗ 16 %	3 % ↗ 5 %	7 % ↗ 8 %

Kuva 17. Koulukiusaamisen luokittelu

Kouluissa kirjattujen koulukiusaamistapausten määrä oli lukuvuonna 2023–2024 yhteensä 116, joka on liki puolet enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Kiusaamistapausten määrä oli kasvanut ala-, ylä- ja erityiskouluissa, mutta laskenut yhtenäiskouluissa.

Kouluissa kiusaamisen estämiseen ja siihen puuttumiseen kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Opetusyksikössä on kehitetty ja yhtenäistetty kiusaamisen ehkäisemiseen, seurantaan ja puuttumiseen liittyviä toimintatapoja. Kiusaamistapausten määrää seurataan ja toimintatapoja siihen puuttumiseksi tulee kehittää edelleen, jotta kiusaaminen vähenee. Kiusaamisen ehkäisemistä ja siihen puuttumista on kouluilla toteutettu monin eri tavoin. Kiusaamisen ehkäisemiseksi on muun muassa edistetty ryhmäytymistä, tuettu oppilaiden tunne-, vuorovaikutus- ja kaveritaitoja, lisätty välituntivalvontaa, kehitetty kummi- ja tukioppilastoimintaa, järjestetty kiusaamisen vastaisia

viikkoja/teemapäiviä ja hyödynnetty vertaissovittelevuorokauttamallia. Kiusaamiseen puuttumisessa on huomioitu yhtenäisemmin yhteistyö Ankkuri-toiminnan kanssa. Ankkuri-toiminnan konsultointia on pyritty lisäämään erityisesti pitkäaikaisten ja vaikeiden kiusaamistilanteiden käsittelyn yhteydessä. Ankkuri-toiminta on järjestänyt lasten ja nuorten lainvastaisiin tekoihin liittyviä koulutuksia.

Muita turvallisuuteen liittyviä tietoja

Kouluterveyskyselyssä syrjintää koskeva indikaattori sisältää syrjinnän koulussa tai vapaa-ajalla seuraavien henkilökohtaisten ominaisuuksien vuoksi; keho, ulkonäkö, vamma, sairaus, oire, sukupuoli, sukupuolettomuus, muunsukupuolisuus, seksuaalinen suuntautuminen, kieli ja kulttuurinen tausta.

Syrjinnän osalta porilaisten ja nuorten vastausprosentit noudattavat valtakunnallista tilannetta niin yleisyyden kuin kehityksenkin suhteen. Tietoa on kertynyt kahdesta viime kyselystä. Tytöt kokevat hieman enemmän syrjintää kuin pojat. Kokemus vähenee iän myötä yläkoululaisten 36 %:sta toisen asteen vastaajien 22 %:iin. Eniten syrjintää kokevat yläkouluikäiset tytöt, heistä 46 % on kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla. Tämä tulos on kuusi prosenttia maan keskiarvoa korkeampi.

Kategoria	Ryhmä	Prosenttiosuus	Vastaajien määrä (N)
Kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana	Tytöt	42 %	392
Kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana	Pojat	7,5 %	344
Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana	Tytöt	14,5 %	393
Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana	Pojat	4,5 %	344

Kuva 18. Seksuaalinen häirinnän ja väkivallan kokemuksista kysytään Kouluterveystutkimuksessa yläkoululaisilta ja 2. asteen opiskelijoilta. "Kyllä" vastanneiden porilaisten vertailuluvut (vastaajamäärät N)

Häirinnän osalta laskua on kahden viime kyselyn välillä 4,4 % ja väkivaltaa kokeneiden osalta 3 %. Kehitys on suotuisampaa kuin koko maan kehitys, mutta porilaisten vastaajaryhmien vertailuarvot ovat yhä koko maata noin 2 % korkeampia.

Kaikilta vastaajaryhmiltä kysytään fyysisen ja henkisen väkivallan kokemisesta. Indikaattoriin huomioidaan vastaukset, joissa

- vastaaja on kokenut tönimistä, ravistelua, tukistamista tai läimäyttämistä (fyysinen väkivalta)
- vastaaja on kokenut sanallista loukkaamista, nöyryyttämistä/nolaamista tai on uhattu hylkäämisellä/yksin jättämisellä (henkinen väkivalta)

Kategoria	AK	YK	L	AO	Muutos 2021–2023
koettu fyysinen väkivalta (vuosi 2023)	15,9 %	12,7 %	7,9 %	7,7 %	-
koettu henkinen väkivalta (vuosi 2023)	29,6 %	31 %	25,9 %	23,3 %	L laskenut 9 %, AO laskenut 5 %

Kuva 19. Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten väkivaltaa vuoden aikana.

Kokemus väkivallasta laskee iän myötä ja tätä voitaneen selittää lapsen/nuoren varttumisella. Koko tarkasteluvälillä 2019–2023 yleisyys on lievästi kasvanut. Kyselyvuoden 2021 nousu (fyysisen väkivallan kokemus) on taittunut lukuun ottamatta alakouluvastaajia. Tällaista nousua ei ollut

ammattillisten opiskelijoiden vastaajaryhmässä. Porin tilanne on yhdenmukainen koko maan tilanteen kanssa.

Ankkuri-työskentely

Porin poliisiasemalla toimivassa pohjoisessa Ankkuritiimissä käsiteltiin vuonna 2024 moniammatillisesti 525 alaikäisen nuoren asiaa. Näiden asiakkuuksien syynä oli varhainen puuttuminen rikolliseen käyttäytymiseen. Asiakkaista oli porilaisia nuoria 375. Näistä asiakkaista oli tyttöjä 96. Toimintavuoden aikana nuorten osalta kolme yleisintä rikostyyppiä olivat pahoinpitelyrikokset, näpistysrikokset sekä vahingonteot. Pahoinpitelyrikoksiin osallisia oli jälleen enemmän kuin näpistykseen osallisia. Kokonaisuutena Ankkuritiimiin ohjautuneiden rikosasioiden määrä laski hieman. Ikäluokat eivät ole samanlaisia keskenään, mikä saattaa vaikuttaa hoidettavien asioiden määrään. Ankkuritiimin yhteistyökumppanit ovat myös matalalla kynnyksellä yhteydessä, minkä vuoksi rikosilmoituksiin johtavia tilanteita ei pääse samalla tavalla syntymään. Tämä on myös Ankkuritoiminnan ennalta estävyyden tavoite.

Vuonna 2024 Ankkuri-tiimissä käsiteltiin 8 valikoitua lähisuhdeväkivaltatapausta. Ankkuritiimissä keskitytään hoitamaan etenkin niiden lapsiperheiden lähisuhdeväkivaltatapauksia, missä tiimin moniammatillisella työllä nähdään vaikuttamismahdollisuuksia. Lähisuhdeväkivaltatapauksia tuli Ankkuriin käsiteltäväksi yli puolet vähemmän kuin vuonna 2023.

Ankkuritiimi pystyy edelleen puuttumaan laaja-alaisesti alaikäisten tekemiin rikoksiin ja rikollisiin tekoihin, sekä häiriökäyttäytymiseen. Ankkuritiimi on saanut edelleen paljon yhteydenottoja koulujen ja oppilaitosten henkilökunnalta, sekä nuoris- ja vapaa-aikatoimelta. Ankkuritiimi kannustaakin sekä yhteistyötahoja että yksityishenkilöitä ottamaan matalalla kynnyksellä yhteyttä, kun huoli nuoren tai lapsen käytöksestä herää.

Nuorisoyksikkö

Vuoden 2024 alusta organisaatiouudistuksen myötä perustettiin nuorisoyksikkö, johon tulivat Nuorisopalvelut, Nuorten työpaja ja Ohjaamo. Aiemmin Nuorten työpaja oli osana Työllisyysyksikköä ja Nuorisopalvelut ja Ohjaamo osana Liikunta- ja nuorisoyksikköä.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluja toteutettiin monin eri menetelmin. Nuorisotilatoimintaa toteutettiin seitsemällä eri tilassa ympäri Poria. Kulttuuritalo Annis siirtyi nuorisopalveluihin vuoden 2024 alusta ja samalla skatehalli siirtyi liikuntapalveluiden alaisuuteen. Liikkuva nuorisotila Nuokkapaku on toiminut kesäisin. Leiri- ja retkitoimintaa järjestettiin sekä erilaisia tapahtumia niin livenä kuin virtuaalisena. Diginuorisotyössä panostettiin sosiaalisen median sisällön tuottamiseen (@digianniina ja @nuortenpori) sekä tehtiin pelinuorisotyötä sekä kasvotusten että etänä ja työskenneltiin nettinuorisotalossa (Netari.fi). Nuorisopalvelut toimi myös useissa nuorten suosimissa sosiaalisen median palveluissa, joissa Tiktok kasvatti suosiotaan viimeiset vuodet koko ajan.

Jalkautuva työ organisoitui uudelleen nuorisoyksikön ja hyvinvointialueen sekä kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyönä. Koordinointivastuu oli nuorisoyksikössä. Jalkautuva nuorisotyö JANNU päivysti ensimmäisen kerran koulujen päätösiltana ja -yönä 1.6.2024. Erityisnuorisotyössä toteutettiin jalkautuvan työn lisäksi muun muassa kohdennettua pienryhmätoimintaa ja henkilökohtaista yksilötyötä. Kansainvälisessä nuorisotyössä oltiin mukana eurooppalaisessa vapaaehtoispalvelu (ESC) toiminnassa, joka on mahdollistanut kahden ulkomaalaisen nuoren vapaaehtoistyöskentelyn nuorisopalveluissa aina vuoden kerrallaan. Pienryhmätoiminta ja

ohjauspalvelu ovat olleet myös kansainvälisen nuorisotyön menetelminä. Koulunuorisotyötä on tehty vakituisen työntekijän voimin Itätuulen koulussa ja hankkeen voimin Kaarisillassa ja Länsi-Porissa. Meri-Porissa toteutettiin mallia, jossa alueen nuorisonohjaaja on 1pv/vko koululla. Lasten ja nuorten vaikuttamistoiminnassa toteutettiin yhdessä opetustoimen kanssa Vaikuttamisen polku -mallia. Malli pitää sisällään koulukohtaisen työskentelyn, alueparlamentit ja nuorisovaltuuston.

Nuorisotilatoiminta

Nuorisotilatoimintaan osallistuville nuorille tehdään vuosittain kysely. Tässä esitetään marraskuussa 2024 tehdyn kyselyn tulokset. Kyselyssä saatiin vastauksia yksilöllisen kasvun tukemiseen, nuoren suhteesta toisiin nuoriin, nuoren suhteesta luotettaviin aikuisiin, havaintoja kiusaamisesta ja kokemuksia nuorisotiloista. Vuoden 2024 kyselyyn Porin osalta vastasi 182 nuorta ja valtakunnallinen keskiarvo koostuu 2 411 vastauksesta.

Nuoret kokivat voivansa olla turvallisesti omia itsejään nuorisotilassa. Nuorisotyöntekijät kannustivat nuoria terveellisiin elämäntapoihin, kuten liikuntaan, lepoon, uneen, ravintoon, päihteettömyyteen ja mielekkääseen tekemiseen. Nuorisotyöntekijät kannustivat myös kestäviin elämäntapoihin, joissa säästetään energiaa ja luonnonvaroja asumiseen, liikkumiseen, ruokaan ja kuluttamiseen liittyvissä asioissa. Nuorisotyöntekijät tukevat osallisuutta ja rohkaisevat nuoria suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa. Nuoret ovat osallistuneet toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Nuoret kokevat kuuluvansa porukkaan nuorisotilassa ja tapaavansa kavereita. Nuorisotilassa on turvallinen ilmapiiri riippumatta siitä, ketkä ohjaajat ovat töissä. Nuoret luottavat siihen, että heille löytyy apua aikuisilta, jos sitä tarvitsevat. Nuoret kokevat, että nuorisotyöntekijät kohtelevat heitä reilusti.

Kiusaamista on havainnut osa nuorista, joista yli puolet on kertonut siitä nuorisotyöntekijälle. Vastaajista suurin osa on kokenut, että kiusaaminen on vähentynyt tai loppunut, osa ei tiedä, mitä on tapahtunut sen jälkeen, kun he ovat kertoneet kiusaamisesta. Aikuiselle kertomisen jälkeen kiusaamisen ei kerrottu pahentuneen.

Nuoret kokevat, että nuorisotilat ovat viihtyisiä ja niissä on riittävästi kivaa tekemistä. Nuorisotilojen ilmapiiri koetaan hyväksi. Vastaajista suurin osa ei ollut kokenut epäreilua kohtelua tilatoiminnassa. Vuosien 2021–2023 kyselyjen vastaukset eivät suuresti poikkea vuoden 2024 vastauksista.

Kulttuuritalo Annis

Annis on toiminut vuosina 2021–2024 monipuolisena luovuuden, osallisuuden ja omaehtoisen tekemisen keskuksena. Anniksella on harrastettu muun muassa teatteria, musiikkia, kuvataiteita, valokuvausta, videokuvausta ja järjestetty lukuisia erilaisia tapahtumia. Vuonna 2024 Annis toteutti Pro Annis Ry:n kanssa yhteistyössä ensimmäistä kertaa kesäteatteriesityksen Kirjurinluodon kesäteatteriin. Kesäteatterissa esitettiin Aki Kaurismäen Kauas pilvet karkaavat näytelmä. Näytelmä sai yleisöltä niin hyvää palautetta, että yhteistyötä päätettiin jatkaa ja kesällä 2025 Kirjurinluodon kesäteatterin lavalla nähdään kulttimaineeseen noussut Lapualaisoppera.

Annis järjestää vuosittain kaksi Annis Klubia, jotka antavat mahdollisuuden uusille bändeille saada keikkakokemusta. Anniksen toimintoihin ovat vakiintuneet myös kesäiset pihafestivaalit Kesä6 Fest ja Annis Punk Fest. Lisäksi Anniksella toimii useita harrastajateatteriryhmiä sekä uusissa yhteiskäytössä olevissa bändikämpissä treenaa useita eri musiikkigenrejä edustavia bändejä.

Nuorisopassi

Nuorisopassi on Porin kaupungin tarjoama sovellus, joka kannustaa porilaisia nuoria harrastamaan ja osallistumaan vapaa-ajan aktiviteetteihin. Nuorisopassi on suunnattu 5.–9.-luokkalaisille nuorille. 5.- ja 6.-luokkalaisille passiin on ladattu maksuttomia uintikertoja ja yläkouluikäisille on uintien lisäksi myös monia muita maksuttomia osallistumisen mahdollisuuksia erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin ja harrastuksiin.

Nuorisopassin tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla nuorille mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen. Nuorisopassin sisältöä on kehitetty tukemaan alueellista yhdenvertaisuutta ja nuoria kuunnellen. Käyttäjiltä kerätään vuosittain palautetta passien sisällöistä ja toimivuudesta, jotta palveluja voidaan parantaa ja mukauttaa nuorten tarpeisiin. Passilla tarjotut etuudet ja aktiviteetit tukevat nuorten aktiivista ja monipuolista elämäntapaa sekä vahvistavat heidän yhteisöllisyyttään ja hyvinvointiaan.

Syksyllä 2024 Nuorisopassin markkinointia tehostettiin, jotta nuoret saisivat entistä paremman käsityksen passin tarjoamista mahdollisuuksista. Vuoden 2024 lopussa Nuorisopassien käyttöaste oli 81 prosenttia, mikä on huomattava kasvu edellisvuoteen verrattuna. Yhteensä passietuja käytettiin vuoden aikana 23 550 kertaa. Suosituimpia etuja olivat edellisen vuoden tapaan uinnit, Porin Ässien kotipelit, nuorisotalon tapahtumat, kuntosalikäynnit sekä elokuvaliput. Alueellista saavutettavuutta tuettiin edelleen tarjoamalla lavialaisille nuorille uintietuja myös Kankaanpään uimahallissa.

UNICEF lapsiystävällinen kunta -malli

Porin kaupunki on mukana Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallissa, jonka tavoitteena on edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Malli auttaa kuntia edistämään erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten oikeuksia. Malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyö on poikkihallinnollista ja rakenteellisiin muutoksiin tähtäävää edistäen näin lapsen oikeuksien toteutumista.

Toimintasuunnitelmassa teemat ovat olleet lapsivaikutusten arviointi, yhdenvertaisuus, lapsen oikeudet kunnan rakenteissa, yksinäisyyden vähentäminen sekä tiedottamisen kehittäminen. Toimintasuunnitelma on sisältänyt 5 tavoitetta ja jokaiseen tavoitteeseen kuuluu lisäksi toimenpiteitä, joita on yhteensä 20 kappaletta.

Suomen UNICEF on kiittänyt Porin kaupunkia Lapsiystävällinen kunta -työn viestinnästä, jota on mietitty laajasti eri näkökumista sekä lapset ja nuoret on otettu mukaan suunnitteluun ja toteutukseen, myös uusia kanavia on otettu viestinnän tueksi. Lapsille ja nuorille viestiminen näkyy suunnitelmallisena ja systemaattisena.

Valtuustokauden aikana toimintasuunnitelman laaja-alaiset toimenpiteet ovat edenneet pääosin hyvin ja tavoitteet ovat ulottuneet laajasti eri toimialoille sekä toimenpiteillä on tavoiteltu pysyviä muutoksia kaupungin toiminnassa. ”Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattisen toteuttamisen tueksi on kunnassa käytössä selkeät ohjeistukset” -tavoitteen osalta kaupunki on ottanut käyttöön lapsivaikutusten arvioinnin osaksi ennakko-vaikutusten arviointia. Lisäksi lapsivaikutusten arviointia pilotoitiin Valimo-rakennuksen peruskorjaussuunnittelun hankesuunnitelmassa, jolloin osallistettiin Palmgren -konservatorion, Porin lukion ja Cygnaeuksen koulun lapsia ja nuoria pohtimaan tilahankkeen lapsivaikutuksia. Haastatteluissa selvitettiin vaikutuksia opiskeluun, yhdenvertaisuuteen, hyvinvointiin, elinvoimaan, turvallisuuteen ja sijaintiin.

Erityisesti myös haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät huomioitiin ja lapsilta/nuorilta saatiin hyviä huomioita. Ohjeistusten ja pilotin lisäksi kaupungin henkilöstön tietoutta lapsivaikutusten arvioinnin osalta lisättiin koulutuksin.

”Kunnan toiminnan suunnittelussa huomioidaan haavoittuvassa asemassa ja syrjinnän vaarassa olevien lasten ja perheiden näkökulma” -tavoitteen osalta kaupunki on järjestänyt henkilöstölleen muun muassa yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeuskoulutusta, toteuttanut haastatteluita syrjinnän kokemuksista lapsille ja nuorille sekä nuorisovaltuustolle, huomionut haavoittavassa asemassa olevia ryhmiä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöryhmän toiminnassa, toteuttanut nuorilla Rakkaudella porilaisille hyvinvointirahaa ja lasten ja nuorten kesäruokailua sekä raportoinut lapsiperheiden edistyneen analytiikan tuloksia UNICEFille.

”Yksinäisyyden vähentäminen” -tavoitteen osalta esimerkiksi varhaiskasvatuksessa on valmistunut sensitiivisen vuorovaikutuksen itsearviointiin työkalu, jossa tavoitteena on, että jokainen työntekijä tekee itsearvioinnin. Sensitiivisyydellä tarkoitetaan henkilön kykyä huomata, tunnistaa ja vahvistaa ympärillään olevien ihmisten tunnetiloja ja tarpeita. Itsearvioinnissa kartoitetaan muun muassa ottaako työntekijä jokaisen lapsen vastaan henkilökohtaisesti, kohtaako lapsen arvostavasti ja tasa-arvoisesti, tunnistaa mahdollisen kiusaamisen ja ryhmän ulkopuolelle jättämisen, kannustaako lasta pyytämään apua, eikä jätä lasta yksin voimakkaiden tunteiden kanssa. Lisäksi kouluissa on pilotoitu yläkoulun luokanohjaajien koulutuksia ryhmäytymisen osalta sekä opettajille on suunnattu poissaoloihin ja kouluun kiinnittymisen tukemiseen liittyviä koulutuksia. Myös kumppanuussopimuksilla eri yhdistysten kanssa on pyritty kiinnittämään huomiota yksinäisyyden vähentämisen teemoihin.

”Tiedottamisen kehittämisen” -teeman osalta selvitettiin muun muassa Nuokka x DesYIgn-hankkeen kautta, mitä kanavia lapset ja nuoret käyttävät. Näitä tietoja ovat hyödyntäneet erityisesti kaikki ne kaupungin työntekijät, jotka työssään viestivät lapsille ja nuorille.

Toimintasuunnitelman toteuttamisen lisäksi kaupunki on vuosittain osallistunut aktiivisesti lapsen oikeuksien viikoilla erilaisilla tapahtumilla, ja toiminnalla sekä tehnyt tiivistä yhteistyötä Porin Unicef-vapaaehtoisten kanssa. Vuonna 2023 kaupunki järjesti muun muassa lasten juhlan kaikille porilaisilla lapsille ja nuorille Raatihuoneen puistossa ja vuonna 2024 viikkoa juhlistettiin lasten ja taiteilijoiden suunnittelemissa lipuilla.

4.3. Nuoret aikuiset, työikäiset ja ikäihmiset

Nuorten työpajatoiminta

Työpajoilla nuoret työskentelevät erilaisissa tekemällä oppimisen työtehtävissä pajan valmentajien ohjauksessa. Työpajatoiminta vahvistaa valmennuksen ja ohjauksen avulla nuorten osaamisen kehittymistä, arjen hallintaa ja työelämävalmiuksia. Työpaja on työyhteisö, jonka tavoitteena on tukea nuorten hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta ja työtä. Valmennus työpajoilla on tavoitteellista valmentautujan tarpeiden mukaista tukemista sekä taitojen ja osaamisen kehittämistä.

Työpajatoiminta on tarkoitettu nuorille, jotka tarvitsevat tukea löytääkseen oman polkunsu kohti työelämää. Nuorten työpaja on suunnattu erityisesti alle 29-vuotiaille (Nuorisolaki 1285/2016 13§). Työpajalla voi vahvistaa omaa arjenhallintaansa ja toimintakykyään sekä saada tukea jatkopolun

löytämiseen. Työpajoilla voi kokeilla erilaisia ammattialoja, työtehtäviä, kasvattaa omaa ammatillista osaamista ja vahvistaa työelämä- ja työyhteisötaitoja. Työpajan työyhteisö tarjoaa osallisuuden kokemuksia sekä vahvistaa valmentautujien sosiaalisia taitoja ja kykyä toimia ryhmässä.

Työpaja tarjoaa pitkään työttömänä ja heikossa työmarkkinatilanteessa oleville nuorille työpaikan työpajassa, työtehtävien laajan sisällön ja tavoitteellisen toiminnan sekä jatkuvan valmennuksen ja ohjauksen tuen. Nuoret työskentelivät vuonna 2024 työpajoilla useissa työelämävalmiuksia kehittämissä ja niitä lisäävissä tehtävissä:

- Bändipaja: Musiikin parissa työskentelyä soittajana ja bändin jäsenenä. Nuoret harjoittelevat bändissä soittamista ja tutustuvat musiikkialalla työskentelyyn erilaisten projektien kautta. Pajan bändille on varattu oma musiikkitala keskustan nuokkarin Muuntaja-tilassa. Sieltä tehtiin esiintymiskeikkoja tilaisuuksiin ja tapahtumiin vuoden aikana lukuisia kertoja.
- Cafe nuokkari: Kokkina, cateringalan työntekijänä tai harjoittelijana kahvilan keittiössä ja asiakaspalvelutehtävissä. Nuoret harjaantuvat työskentelemään ammattitaitoisessa lounaskahvilassa kotitalouden ja lounaskeittiön ruuan valmistukseen, leivonnan ja ravitsemuksen parissa. Cafe nuokkari toimii päivisin lounaskahvilana ja iltaisin nuorisokahvilana keskustan nuokkarilla.
- Kiinteistönhoito: Palvelutehtävissä veturitalleilla ja Yyterin ulkoalueen työtehtävissä. Työpajan nuoret huolehtivat Yyterin uimarannan ja wc-tilojen puhtaanapidosta toukokuusta pitkälle syksyyn. Tehtävässä työskenneltiin työvuoroluettelon mukaisesti palvelutiimeissä viikon jokaisena päivänä toukokuusta syyskuun loppuun. Työympäristönä oli Yyterin uimaranta-alueet.
- Kuljetukset: autonkuljettajana ja avustavissa tehtävissä mm. koulujen lämpimien aterioiden sekä muutto- ja tavarankuljetustehtävissä kaupunkialueella. Nuorten työpajan autonkuljettajat toimittivat yli 5000 lämmintä kouluruoka-annosta päivittäin sivistystoimialan päiväkoteihin ja kouluihin. Jakeluautonkuljettajan tehtävässä nuoret oppivat ammattiin, saavat kokemusta Porin laajasta kaupunkialueesta ja asioimisesta julkisissa kiinteistöissä.
- Kädentaidot, taide-, metalli-, auto- ja puutyöpajat: Työnsuunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään kiertotalouden mekanismeista nuorilähtöisesti tuotteiden keräämisen, korjaamisen, uudelleenkäytön ja myynnin parissa. Työpajoilla kerätään käytöstä poistettuja vaatteita, esineitä, puutavaraa, materiaaleja ym. uudelleenkäytettäväksi. Nuoret ja ohjaajat suunnittelevat materiaaleille uusia käyttötarkoituksia ja -kohteita pajan omiin myyjäisiin, tapahtumiin ja näyttelyihin. Kaikessa kunnostamisessa ja korjaamisessa pohditaan yhdessä sen kannattavuutta nuorten työllistämisen ja tuotteen korjaamisen kannalta. Esimerkkinä on vuoden aikana aloitettu Keijukylä-taideteos, joka on valmistettu käytöstä poistetuista pahvi-, jogurtti- ym. purkeista ja vastaavista. Keijukylä-taideteos rakentuu ja muuntautuu nuorilähtöisesti julkisiin tiloihin tilaajan tarpeiden mukaisesti.
- Pajan koulu: Perusasteen ja toisen asteen opiskelijana työpajan oppimisympäristöissä.
- Presspaja: Valokuvan ja sosiaalisen median tehtävissä, esimerkiksi graafisena suunnittelijana, tekijänä tai harjoittelemassa tehtäviä. Tehdään mediaa, elokuvaa ja somen ilmiöitä keskustan nuorisotalolla
- Prestarttitoiminta: Perusasteen ja koulutuksen nivelvaiheessa opiskelijana opintojen jatkuessa ennen siirtymistä työelämään tai vapaaehtoisella sopimuksella ilman työvoimahallinnon sopimusta
- Raksapaja: Rakentajana, puuseppänä tai maalarina valmistamassa asiakkaiden toiveiden mukaisia tuotteita ja omien aarteiden kunnostamisia perinteisillä tekniikoilla koneiden ja laitteiden parissa

- Starttipaja: Kehittäen omia työelämävalmiuksia työpajatoiminnassa ja tutustuen työpajoihin ja työelämään

Nuorten ohjautuminen työpajoille ja pois työpajoilta vuosina 2021–2024

Nuorten ohjautuminen työpajoille tapahtui pääasiassa työvoimahallinnosta (50 %), toisen asteen oppilaitoksista (14 %) ja etsivän nuorisotyön ohjaamina (15 %). Lisäksi nuoria tulivat itsenäisesti suoraan työpajalle (12 %) sekä sosiaali- ja terveystalveluiden ohjaamina (10 %). Työpajapalveluissa olleista nuorista lähes 55 % oli pelkän perusasteen varassa, mikä korostaa tarvetta koulutuksen ja työllistymisen tukemiselle.

Vuodet 2021–2024 olivat aktiivisia ja monipuolisia nuorten työpajan osalta, eikä suurilta muutoksilta välttytty. Vaikka työttömyysaste oli haaste, nuorten ohjautuminen koulutukseen ja työelämään jatkui. Suosituksena tulevaisuudelle on panostaa entistä enemmän koulutuksen ja työllistymisen tukemiseen sekä jatkaa tiivistä yhteistyötä eri yhteistyötahojen kanssa nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Seurantajaksolla hieman runsaasta 500 nuoresta lähes 200 on aloittanut toisen asteen koulutuksen ja työelämään on siirtynyt yli 50 nuorta. Muihin palveluihin kuten äitiyslomalle, armeijaan tai muihin ohjattuihin toimenpiteisiin on aikajaksolla ohjautunut noin 150 nuorta. Valitettavasti työttömäksi on jäänyt 126 nuorta, mikä vastaa 25 % kaikista nuorista.

Luontopajat

Luontopajalla on vuosittain ollut keskimäärin noin 25 henkilöä erilaisissa työllisyyttä edistävissä palveluissa, kuten palkkatukityössä, työkokeiluissa ja kuntouttavassa työtoiminnassa. Luontopaja on ollut Porin työpajojen Green Care-toimintaa (www.gcfinland.fi). Green Care-toiminta työpajalla on ollut luontoympäristöön liittyvää ammatillista valmennusta, jolla edistetään työkykyä, hyvinvointia ja elämänlaatua. TE24 uudistuksen takia Luontopajan toiminnot siirtyivät vuonna 2025 osaksi Porin infran kunnossapitoa/metsät/retkeilyreitit ja Luontopajan nimi sekä sosiaalisen työllistämisen näkökulma retkeilyreittien hoitotyössä poistuivat. Huolto ja ylläpito Porin retkeilyreiteillä muuttui luontomatkailun ja ympäristörakentamisen asiantuntijaorganisaatioksi. Tulevien vuosien resurssointi Porin retkeilyreittien ylläpitoon on tällä hetkellä epävarmaa.

Opiskelijat

Satakunnan Ammattikorkeakoulussa opiskeluhyvinvoinnin rakennetta ja koordinoitua on vahvistettu vuosien 2021–2025 aikana henkilöresurssin lisäyksillä, yhteistyön laajentamisella sekä selkiyttämällä hyvinvointia tukevaa toimintaa. SAMKin opiskelijoille on toteutettu opiskeluhyvinvointikysely säännöllisesti vuodesta 2021 lähtien. Opiskelijoiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä on myös kehitetty monipuolisesti OKM-rahoitteisten hankkeiden avulla, joista on jäänyt pysyviä toimintoja. Tarkastellun kauden aikana opiskeluhyvinvointityön näkyvyys ja arvostus ovat kasvaneet ja siihen on osoitettu lisää resursseja. Myös hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukemisen keskeinen rooli opintojen sujuvassa etenemisessä on tunnistettu entistä paremmin. Opiskelijoille (ja henkilökunnalle) on tarjolla monipuolisia ja edullisia hyvinvointipalveluita viikoittain CampusMoWen kautta. Lisäksi opiskelujen etenemistä, tukea ja yhteisöllisyyttä on vahvistettu uusilla palveluilla, kuten erityisopettajan opiskelupajoilla, opinnäytetyötueilla, yhteisöllisillä kahvihetkillä ja rentouttavilla tauoilla. Näitä palveluja toteutetaan laajassa moniammatillisessa yhteistyössä. Myös hyvinvointityön rakenne ja koordinaatio on vahvistunut koko korkeakoulu yhteisössä. Toimintaa ohjaa yhteisesti sovitut toimintaohjelmat. Hyvinvointitietoa kerätään ja seurataan säännöllisesti. Henkilöstölle järjestetään koulutuksia pedagogisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskelukykyä ja hyvinvointia edistävää

toimintaa toteutetaan kaikilla SAMK kampuksilla (Pori, Rauma ja Kankaanpää). Haasteina sen sijaan nähdään, että opiskelijoiden voimavarat ovat koetuksella. Hektinen arki (opiskelu, työt, lapset ja taloudellinen stressi) ei jätä aikaa hyvinvoinnille ja liikunnalle. Opiskelijat kokevat painetta pysyä kiinni opinnoissa ja käydä töissä, selvittääkseen taloudellisesti. Terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien määrä kasvaa vuosittain (v. 2024 38 % opiskelijoista tulisi lisätä viikoittaista liikuntamäärää). On havaittu, että erilaiset oppimisen haasteet ja yksilöllisen tuen tarpeet ovat kasvaneet.

Kansainvälisten opiskelijoiden haasteena nähdään niin ikään hektinen arki. Lisäksi heidän täytyy kohdata monenlaisia muitakin haasteita, koska Suomessa he ovat täysin vieraassa ympäristössä, jossa kulttuuriset tottumukset, vuorovaikutustavat, kanssakäymiset, opiskelukulttuuri, kieli ja moni muukin asia on erilaista, kuin mihin he ovat omassa maassaan tottuneet. Monet kansainväliset opiskelijat maksavat lukukausimaksuja ja elättävät itsensä ilman taloudellista tukea. Jos perhe on mukana, paine kasvaa. Usein heillä on säästöjä vain ensimmäiselle vuodelle, minkä jälkeen he saattavat joutua pitämään välivuoden töiden vuoksi. Välivuoden aikana voi tapahtua paljon, mikä voi johtaa opintojen keskeyttämiseen. Taloudellisten haasteiden lisäksi kotoutumisvaikeudet voivat johtaa opintojen keskeyttämiseen. Ulkopuolisuuden tunne, kielimuurit, yksinäisyys ja vaikeudet harjoittelupaikan löytämisessä voivat häiritä opiskelua. Hidas edistyminen voi johtaa Maahanmuuttoviraston seurantaan ja pahimmillaan oleskeluluvan menettämiseen. Jos opiskelijaryhmästä ja laajemmin SAMKin opiskelijayhteisöstä löytyy samaa kansalaisuutta olevia, vaikeuksista voi selviytyä paremmin, erityisesti opintojen alussa. Samalla on tärkeää kannustaa heitä tutustumaan paikallisiin yhteisöihin ja suomalaisiin opiskelijoihin kampuksilla. Tämä on kaksisuuntainen prosessi, jossa suomalaisten täytyisi tulla vastaan. SAMK edistää kansainvälisten ja paikallisten opiskelijoiden kohtaamisia, yhdessäoloa ja yhdessä tekemistä mm. erilaisten tapahtumien ja tempauksien avulla. Ensimmäiseen opiskeluvuoteen panostaminen on keskeistä, ja SAMK on mukana Suomen First Year Experience -verkostossa kehittämässä tukimalleja kansainvälisille opiskelijoille.

Porin yliopistokeskus kerää tietoa opiskelijoidensa hyvinvoinnista viiden vuoden välein ja viimeisin kyselytutkimus on toteutettu marraskuun 2022 ja helmikuun 2023 välillä. Lisäksi Porin Kylterit ainejärjestö keräsi hyvinvointitietoa kauppatieteiden opiskelijoilta vuoden 2024 alussa. Kyltereiden hyvinvointikyselyn mukaan opiskelijoiden yleisen hyvinvoinnin taso on 3,4 (asteikko 1–5), fyysisen hyvinvoinnin taso 3,4, psyykkisen hyvinvoinnin taso 3,2 ja sosiaalisen hyvinvoinnin 3,9. Myös Yliopistokeskuksen kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokemus omasta terveydentilastaan on pääasiassa myönteinen, sillä 62 % vastaajista kertoi kokevansa terveyden tilansa hyväksi tai melko hyväksi. Yliopistokeskuksen kyselyyn vastanneista opiskelijoista noin joka kolmas kertoi kärsineensä masennuksesta tai alakuloisuudesta päivittäin tai viikoittain. Yleisimpiä opiskelijoiden kokemia oireita ovat väsymys ja voimattomuus, keskittymis- ja nukahtamisvaikeudet, joita esiintyy vastaajilla viikoittain tai päivittäin. Aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna näiden oireiden esiintymisessä on tapahtunut kasvua. Työn ja opiskelun yhdistäminen nousee esille opiskelijoiden voimavaroja rasittavana tekijänä. Opiskelijat kokevat painetta pysyä kiinni opinnoissa ja samalla selvittää taloudellisesti.

Porin kaupungin työntekijöiden hyvinvointi

Porin kaupungin henkilöstön hyvinvointia arvioidaan yleisesti seuraavilla mittareilla: terveysperusteiset poissaolot ja niiden syyt, työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus ja työhyvinvointikyselyiden tulokset. Arvioinnissa hyödynnän myös työterveyshuollon ja vakuutusyhtiöiden mittareita, kuten Kevan työkyvyttömyysriskikerrointa.

Sairauspoissaolot ja niiden kehitys vuosina 2021–2024

Pandemia vaikutti infektiopoissaolojen kehitykseen vuosina 2021 ja 2022, mutta muu poissaolotrendi pysyi kuitenkin ennallaan, ja mielenterveyspoissaolot vähenivät toisin kuin ennustettiin. Vuonna 2023 sote-henkilöstön siirtyminen hyvinvointialueelle vähensi suhteellisia poissaolopäiviä ja alkavien työkyvyttömyyseläkkeiden määrää. Vuonna 2024 sairauspoissaolot vähenivät 4 % edellisvuoteen verrattuna.

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet (TULES) ovat yleisin sairauspoissaolojen syy, erityisesti yli 55-vuotiaiden keskuudessa fyysisesti kuormittavissa tehtävissä. TULES-poissaolot ovat kuitenkin vähentyneet tasaisesti vuosina 2021–2024. Mielenterveyden häiriöt ovat toiseksi yleisin poissaolosyy, mutta niiden määrä ei ole noussut valtakunnallisen trendin mukaisesti. Porin kaupungissa on tehty pitkäjänteistä työtä henkilöstön mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Vuonna 2024 mielenterveyspoissaoloja oli kolme päivää henkilöä kohden, ja niiden määrä väheni 6,3 % vuodesta 2021. Julkisella alalla mielenterveyden häiriöt ovat ohittaneet tuki- ja liikuntaelinsairaudet yleisimpänä sairauspoissaolojen syynä.

Ahdistuneisuushäiriöistä johtuvat sairauspoissaolot ovat yleistyneet julkisella sektorilla voimakkaasti jo pidemmän aikaa ja tämä suuntaus on havaittavissa myös Porin kaupungissa: ahdistuneisuushäiriöihin liittyvät poissaolot ovat kasvaneet vuodesta 2022 alkaen noin kolme prosenttia vuosittain. Vuonna 2024 ne muodostivat 7,9 % kaikista poissaoloista. Koko julkisella sektorilla ahdistuneisuushäiriön osuus kaikista sairauspoissaolodiagnooseista oli 7,6 prosenttia jo vuonna 2022.

Diagnoosiryhmä	Poissaolopäivien määrä vertailuvuosina (nykyorganisaatiossa, eli poistettu ha:lle siirtyneen henkilöstön poissaolot)			
	2024	2023	2022	2021
Tuki- ja liikuntaelinsairaudet	12 524	13 540	15 772	16 717
Mielenterveyden häiriöt	9 060	9 454	9 612	9 607
Infektiot	7 155	7 141	10 528	6 104
Verenkierto- ja aineenvaihduntasairaudet	1 595	1 511	2 968	2 606
Muut	18 275	19 997	29 862	17 933

Kuva 20. Poissaolopäivien määrä vertailuvuosina (nykyorganisaatiossa, eli poistettu ha:lle siirtyneen henkilöstön poissaolot)

Työkyvyttömyysriski

Kevan laatiman, julkisen sektorin henkilöstön työkyvyttömyysriskiä mittaavan ennusteen Porin kaupungin henkilöstön työkyvyttömyyseläkeriski oli vuonna 2023 tasolla 2,7, kun verrokkioorganisaatioilla se oli 2,2. Suurin pysyvän työkyvyttömyyden riski on siivous- ja keittiötyöntekijöillä (6,6 %), lastenhoitajilla (3,3 %) sekä rakennus- ja kiinteistöalan työntekijöillä (3 %). Satakunnan hyvinvointialueella työkyvyttömyysriski (3,3 %) on valtakunnallista keskitasoa korkeampi.

Työhyvinvointi ja etätyö

Kevan työhyvinvointikyselyn mukaan henkilöstön työhyvinvointi on parantunut vuodesta 2022. Suurin osa vastaajista kokee työssään työn imua. Innostusta ja tarmokkuutta koetaan erityisesti varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa. Etätyön hyvinvointivaikutuksia tutkittiin henkilöstökyselyllä

vuonna 2022, ja tulokset olivat pääosin myönteisiä. Kuitenkin viime vuosina on keskusteltu enemmän yhteisöllisyyden merkityksestä ja työyksinäisyyden ehkäisemisestä. Vuonna 2024 noin puolet henkilöstöstä teki etätöitä yli puolet työajastaan, mutta lähityön merkitys hyvinvoinnille on lisääntynyt, ja hybridityökäytäntöjä on kehitetty.

Mitä porilaisille kuuluu -kysely

Pienimuotoinen ”Mitä porilaisille kuuluu” -kysely toteutettiin Porissa alkutalvesta 2025. Kyselyssä kartoitettiin porilaisten näkemyksiä hyvää mieltä tuottavista asioista, yksinäisyydestä, liikkumisesta, liikunnan harrastamista ja muusta vapaa-ajan toiminnasta, ruutuajasta ja päihteiden käytöstä, asuinympäristön turvallisuudesta sekä luonnon ja muiden virkistyskohteiden merkityksestä. Kyselyyn oli mahdollista vastata Porin kaupungin pääkirjastossa, yhteisöllisessä ruokailussa Kaarisillan yhtenäiskoulun tiloissa, kohtaamispaikka Lissussa sekä Jokaisella on oikeus liikkua (JOL) -hankkeen tilaisuuksissa. Kysely oli avoinna Porin kaupungin pääkirjastossa ja kohtaamispaikka Lissussa noin viikon ajan sekä yksittäisinä päivinä JOL-hankkeen tilaisuuksissa ja yhteisöllisessä ruokailussa Kaarisillan yhtenäiskoulun tiloissa. Vastaajina oli pääasiassa eri-ikäisiä aikuisia.

Mielen hyvinvointi

”Mitä porilaisille kuuluu” -kyselyn perusteella hyvää mieltä porilaisille tuottavat erityisesti perhe, ystävät ja muut läheiset ihmiset, liikunta ja harrastukset sekä luonnossa ja lemmikin kanssa vietetty aika. Lisäksi iloa tuovat kulttuuri, kuten musiikki ja kirjallisuus, sekä työ, matkustelu, hyvä ruoka ja erilaiset vapaa-ajan aktiviteetit ja monet arkiset askareet, kuten saunominen, käsityöt ja hauskat kommellukset. Myös esimerkiksi maksuttomat palvelut, terveysterveyst ja nuorten työpaja mainittiin hyvän mielen lähteinä.

Kaikki kyselyyn vastanneet porilaiset eivät ole kokeneet yksinäisyyttä. Yksinäisyyttä kokeneet kuvailivat yksinäisyyden aiheuttavan turvattomuuden tunteita, ahdistusta sekä ulkopuolisuuden ja arvottomuuden kokemuksia. Yksinäisyys voi tehdä arjesta yksitoikkoista sekä tuntua masentavalta ja raastavalta. Toisaalta yksin oleminen voi tuntua myös rauhoittavalta ja antaa tilaa itsensä tarkasteluun, jos yksin oleminen perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä kyseessä ole vastentahtoinen ja pitkäkestoinen yksinäisyys. Huolta koetaan erityisesti nuorten ja ikääntyvien kokemasta yksinäisyydestä.

Liikkuminen

Liikkumisen koetaan edistävän sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia, sillä se ylläpitää kuntoa, virkistää mieltä ja auttaa jaksamaan arjessa. Liikunnan harrastaminen tarjoaa mielekästä tekemistä vapaa-ajalla, ehkäisee kokemusta arjen yksitoikkoisuudesta ja tarjoaa mahdollisuuden viettää aikaa läheisten ihmisten kanssa. Porilaiset liikkuvat usein myös lemmikin kanssa ulkoilemalla.

Liikkumista harrastetaan sekä luonnossa että rakennetussa ympäristössä. Suosittuja paikkoja ovat metsät, luonto- ja kuntopolut, puistot, rannat ja oma piha sekä kaupunkialueilla tiet ja kadut sekä uimahallit ja kuntosalit. Liikuntamuotoina kävely ja pyöräily ovat yleisiä, mutta myös esimerkiksi rullalautailu, kuntosaliharjoittelu ja vesiliikunta mainitaan. Vastauksien perusteella porilaiset liikkuvat harrastus- ja kuntoilumielessä, mutta liikkuminen voi olla myös hyötyliikuntaa ja keino siirtyä paikasta toiseen. Paikasta toiseen siirtymisessä käytetään kävelyn lisäksi erityisesti pyörää, autoa ja julkista liikennettä.

Liikkumista rajoittavia haasteita voivat olla sopivan lajin löytämisen vaikeus, kavereiden puute, laiskuus ja motivaation puute, kivut, sairaudet ja masennus. Lisäksi liikunnan harrastamista voivat

vaikeuttaa kiireinen arki, taloudellisten resurssien niukkuus, lähiliikuntapaikkojen puute, katujen huono kunto ja sääolosuhteet.

Terveelliset elintavat

Osa ”Mitä porilaisille kuuluu” -kyselyyn vastanneista kertoi rajoittaneensa ruutuaikaansa, kun osa vastaajista ei rajoittanut ruudun ääressä viettämäänsä aikaa lainkaan tai kokenut rajoittamista tarpeelliseksi. Ruutuaikaa voidaan rajoittaa asettamalla käyttörajoja, siirtämällä laitteet pois näkyvistä, poistamalla sovelluksia tai jopa luopumalla laitteista kokonaan. Arjen rutiinit ja vaihtoehtoiset aktiviteetit, kuten liikunta, lukeminen ja läheisten ihmisten kanssa vietetty aika, vähensivät ruudun äärellä vietettyä aikaa. Toisinaan ruutuaikaa vähensi myös kiinnostavan sisällön puuttuminen tai somesisältöjen selailuun kyllästyminen.

Osa kyselyyn vastanneista porilaisista ei käytä päihteitä lainkaan, kun taas toiset käyttävät niitä erityisesti hauskanpitoon juhlatilanteissa, ystävien seurassa tai hyvän ruoan kanssa. Päihteitä saatetaan käyttää myös rentoutumiseen, tylsyyden vähentämiseen tai erilaisten oireiden hoitamiseen. Aina päihteiden käytölle ei osata nimetä mitään erityistä syytä.

Osallisuus ja aktiivisuus

Monille porilaisille vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on tärkeää, sillä se virkistää, kohottaa mielialaa, tukee mielenterveyttä, avartaa omaa ajattelua, vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antaa elämälle merkitystä. Sosiaaliset kohtaamiset parantavat elämänlaatua ja jaksamista niin työssä kuin vapaa-ajalla, mutta osa kaipaa myös yksinoloa. Sosiaalinen vuorovaikutus voi olla kuormittavaa, jos ihmissuhteet ovat haastavia tai ihminen kaipaa yksin olemista rauhoittuakseen arjen kireiden keskellä. Hyvät ihmissuhteet voivat vahvistaa luottamusta ja uskoa hyvään.

Vastauksien perusteella harrastukset tuovat iloa, energiaa ja rytmiä porilaisten arkeen sekä tukevat mielen ja kehon hyvinvointia auttaen jaksamaan arjessa. Harrastukset vievät ajatuksia pois negatiivisista asioista sekä tarjoavat vastapainoa työlle, onnistumisen kokemuksia, mahdollisuuden oppia uutta sekä yhteisöllisyyttä. Osa porilaisista toivoi enemmän harrastusmahdollisuuksia ja esimerkiksi taloudelliset rajoitteet voivat toisinaan estää harrastamisen.

”Harrastukset ovat henkireikä minulle.”

”Tuo rytmiä päivään ja energisemmän olon.”

”On merkityksellistä kokea onnistumisen tunteita asioissa, jotka hallitsee, samoin kuin uuden oppimisen tuottamaa mielihyvää.”

”Tapaa ystäviä, saa kokeilla uusia juttuja ja saa muuta ajateltavaa tässä maailmantilassa.”

”Rakastan tanssia, olen harrastanut sitä 10 vuotta.”

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

”Mitä porilaisille kuuluu” -kyselyn mukaan osa porilaisista kokee asuinympäristönsä turvalliseksi. Sen sijaan osa kyselyyn vastanneista parantaisi asuinympäristönsä turvallisuutta muun muassa suojateiden näkyvyyttä lisäämällä, liikennekulttuurin rauhoittamisella sekä teiden kunnossapidolla, kuten valaistusta, siisteyttä ja luontoalueita lisäämällä. Myös yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä

mielekkään tekemisen mahdollistaminen ja ihmisten hyvinvoinnin tukeminen voivat parantaa asuinympäristön turvallisuutta. Lisäksi poliisin näkyvyyden lisääminen, rikoksiin puuttuminen ja turvallisuuskoulutus mainitaan vastauksissa.

Vastauksien perusteella porilaiset kokevat lähiluonnon ja muut virkistätymiskohteet tärkeiksi oman hyvinvointinsa kannalta. Ne tukevat niin henkistä kuin fyysistä hyvinvointia sekä tarjoavat mahdollisuuksia rauhoittumiseen, virkistytymiseen ja ihmissuhteiden vahvistamiseen. Osa kuitenkin käyttää luontoa ja muita virkistätymiskohteita vähemmän esimerkiksi huonon kunnon, taloudellisten syiden tai kiinnostuksen puutteen vuoksi.

Ikäihmiset

Ikäihmisten ryhmässä on sekä aktiivisesti osallistuvia ja hyväkuntoisia kuin heikommassa asemassa olevia ja paljon sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviä henkilöitä. Hyvinvointialueuudistuksen myötä saattoi syntyä vaikutelmaa, että kaikki ikääntyneille suunnatut palvelut olisivat siirtyneet hyvinvointialueen vastuulle. Todellisuudessa myös ikäihmisten käyttämistä palveluista osa on muita kuin sosiaali- ja terveyspalveluja. Ikäystävällinen kunta luo mahdollisuuksia hyvään elämään, kuuntelee iäkkäiden asukkaiden toiveita ja tarpeita ja vaikuttaa siihen, mitä palveluja kunnassa on tarjolla, miten helposti ne ovat saatavilla, kuinka lähellä ja saavutettavissa ne ovat sekä miten selkeä ja toimiva kokonaisuus palveluista muodostuu.

Ikäihmisten hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa Porissa on vuoden 2024 aikana lähdetty kokoamaan yhteen, jotta kaupungissa tarjolla olevat ikäihmisten palvelut tulisivat paremmin tietoisuuteen yhtenäisenä tietopakettina.

Ikäihmisten kanssa käydyissä keskusteluissa on tullut esille huolta palvelujen piiriin pääsystä ja digitaitoihin liittyviä haasteita. Yhä useammat palvelut ja tieto niistä löytyy eri verkkosivujen kautta ja usein ilmoittautuminen tapahtuu sähköisesti. Kirjastot, kansalaisopisto ja kolmannen sektorin toimijat tarjoavat digiopastusta, jolle matalankynnyksen toimintana on tarvetta eri yhteyksissä. Useimmiten ikäihmiset arvostavat asiointimahdollisuutta puhelimitse sekä paperisia tiedotteita ja esitteitä palveluista sekä tiedon löytymistä selkeästi yhdestä paikasta.

Hyvinvointityön organisoitumista on lähdetty kehittämään, jotta työikäisiä ja ikäihmisiä koskevaa tietoa voidaan koota sekä palvelujen saavutettavuutta ja toimivuutta arvioida ja seurata aiempaa enemmän. Kaupunkiin tullaan nimeämään työikäisten ja ikäihmisten hyvinvointityön ohjausryhmä.

Kulttuuripalvelut ikäihmisille

Ikääntyneiden henkilöiden toimintakyvyn tukemisessa korostuivat mielen- ja kulttuurihyvinvointi sekä liikunta. Kulttuuripalvelujen merkitys ikääntyville ihmisille oli huomattava, kulttuurikokemukset toivat virkeyttä, herättivät muistoja ja saivat aikaan merkityksellisyyden tunnetta elämysten kokemisen kautta, kulttuuri oli hyvä syy lähteä kotoa ja tehdä mukavia asioita yhdessä toisten ihmisten kanssa. Kulttuuripalvelut tarjosivat ikääntyneille hyvinvointia, elinikäistä oppimista, elämänmyönteisyyttä ja vuorovaikutusta yksinäisyyden torjumiseksi. Kulttuuriyksikön palvelukokonaisuuden toimijat järjestivät myös erityisesti ikääntyneille suunnattua toimintaa ja tapahtumia, joissa huomioitiin kohderyhmän tarpeet ajankohtien, sisällön ja toteutustavan osalta. Ikääntyneiltä saadun palautteen pohjalta painotusta alettiin siirtää palveluihin, toimintaan ja tapahtumiin, jotka oli tarkoitettu kaikenikäisille, yhteisöllisyyden ja ylisukupolvisuuden toteutumiseksi.

Vanhusneuvoston näkemys

Vanhusneuvoston näkemyksen mukaan ikäihmiset ovat huolissaan siitä, miten heidän äänensä kuuluu päätöksenteossa yleisesti. Ikäihmiset kokevat, että vanhuutta ei arvosteta, vaan heidät nähdään ainoastaan kulueränä yhteiskunnalle.

4.3.1. Mielen hyvinvointi

Mielenterveys

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus 25–64-vuotiaista porilaisista on noussut kolmessa vuodessa kuusi %-yksikköä (32,8 % v. 2023). Edellisen valtuustokauden alussa osuus oli 20,6 %. Sairauslomat pitkittyessään indikoivat eläköitymisen lisääntymistä, kuten viime vuosina on tapahtunutkin. Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on hieman laskenut, mutta vertailukaupunkeihin verrattuna Porissa on kolmanneksi eniten ikäryhmässä työkyvyttömyyseläkeläisiä. Kaikkien (16–64-vuotiaat) työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä on laskenut kymmenen vuoden ajan, mutta mielenterveyden häiriön vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä on laskenut merkittävästi hitaammin, joten heidän osuutensa kokonaisuudesta on kasvanut. Samanlainen trendi on näkyvissä koko maassa, mutta Porissa osuus on suurempi (vuonna 2023 Porissa osuus 59,7 %, koko maassa 55,3 %). Porilaisten mielenterveyden häiriön vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työkyvyttömyyseläkkeellä olevista on noussut kymmenessä vuodessa 10 prosenttiyksikköä.

Yksinäisyys

Yksinäisyys, heikko osallisuuden kokemus ja syrjäytäkemukset heikentävät terveyttä ja hyvinvointia sekä aiheuttavat syrjäytymistä. Pelkästään Porin osalta tutkimustietoa työikäisten kokemasta yksinäisyydestä ei ole saatavilla, mutta esimerkiksi kansallisen Terve Suomi- tutkimuksen (2022–2023) mukaan yksinäisyyden kokemukset ovat yleistyneet vuodesta 2018 vuoteen 2022, sekä miehillä että naisilla. Yksinäisyyttä koki reilu kymmenes sekä miehistä että naisista, mikä vastaa koko aikuisväestössä yli puolta miljoonaa henkilöä. Eniten yksinäisyyttä koettiin 20–39-vuotiaiden ikäryhmässä. Toisaalta yksinäisyyttä koettiin myös 75-vuotta täyttäneiden keskuudessa, jossa yksinäisyyttä koki naisista 13 % ja miehistä 10 %. Tutkimuksen mukaan yksinäisyyden ja erittäin heikon osallisuuden kokemukset ovat yleisempiä 20–39-vuotiaiden ikäryhmässä ja matalammin koulututeilla. Syrjäytäkemukset ovat puolestaan työelämässä yleisiä ja niitä koetaan erityisesti nuorten ja korkeasti koulutettujen naisten keskuudessa.

"Yksinäisyys tuntuu siltä, että häpeää itseään, ei kuulu mukaan ja ei ole osallinen missään."

"Tyhjältä kuopalta. Pakottava tarve täyttää kuitu puutuneista ajatuksista."

"Joskus yksinkin on hyvä olla, kun tietää, ettei ole yksinäinen usein."

"Rauhoittavalta ja mahdollisuudelta tarkistella omaa vointia. Toisinaan liian hiljaiselta."

Koettu elämänlaatu

Koettua elämänlaatua on tutkittu kansallisella tasolla Terve Suomi-tutkimuksella 2022–2023. Tutkimuksen mukaan työikäisten elämänlaatu oli vuonna 2022 alhaisempi kuin kaksi ja neljä vuotta aiemmin. Eläkeläisten elämänlaatu kohentui vuodesta 2018 vuoteen 2020, mutta heikkeni

puolestaan vuosina 2020–2022. Alle 75-vuotiaista miehistä yli 70 % arvioi elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi. Iäkkäämmistä eli 75 vuotta täyttäneistä miehistä enää runsaat 60 % koki elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi. Ylipäänsä iäkkäämmät kokevat elämänlaatunsa pääasiassa heikommaksi kuin nuoremmat. Tutkimuksen mukaan sekä miesten että naisten elämänlaatu hieman paranee aina 75 ikävuoteen, jonka jälkeen se kääntyy laskuun.

Naisilla ikä oli vielä voimakkaammin yhteydessä elämänlaatuun, sillä 20–54-vuotiaista naisista 80 % arvioi elämänlaatunsa vähintään hyväksi, mutta 55 ikävuoden jälkeen koettu elämänlaatu lähti heikkenemään iän myötä. 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä naisista enää alle 60 % arvioi elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi.

Tutkimuksessa käytettyjen elämänlaatumittareiden mukaan koulutusryhmien väliset erot ovat melko suuret ja ylimpään koulutusryhmään kuuluvat kokevat elämänsä huomattavasti paremmaksi, mitä alimman koulutusryhmän ihmiset.

Ikääntyneiden koettuun elämänlaatuun vaikuttavat useimmat terveysongelmat ja toimintakyvyn rajoitteet. On myös todettu, että yksinäisyys lisääntyy ikääntyessä, joka niin ikään vaikuttaa koettuun elämänlaatuun heikentävästi. Tukemalla ikääntyneiden toimintakykyä ja terveyttä sekä ehkäisemällä yksinäisyyttä, voidaan vaikuttaa myönteisesti koettuun elämänlaatuun. Työikäisten koettuun elämänlaatuun vaikuttavat puolestaan eniten työelämän kuormittavuus ja epävarmuus sekä toimeentulo.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus aiheuttaa merkittävää huolta porilaisille ikäihmisille. Ikäihmiset ovat huolissaan siitä, pääsevätkö he hoitoon ja miten heitä kohdellaan, jos heidän kuntonsa tulevaisuudessa heikkenee. Pelko omasta tulevaisuudesta on lisääntynyt hyvinvointialueuudistuksen myötä.

Yksinäisyys on merkittävä haaste ikäihmisten kohdalla ja se aiheuttaa muun muassa ahdistusta. Ikäihmisten kohdalla yksinäisyys tarkoittaa käytännössä hyvin usein sitä, että ihminen viettää koko päivän kotonaan, ilman yhtäkään ihmiskontaktia. Sodan uhan pelko on lisääntynyt ikäihmisten keskuudessa Ukrainan sodan alkamisen ja varautumisesta kertovien uutisten lisääntymisen takia. Tämä pelko on osaltaan lisännyt ikäihmisten ahdistusta.

4.3.2. Liikkuminen

"Tykkään liikkua luonnossa, harrastan rullalautailua, kävelen ja pyöräilen myös paljon."

"Liikkuminen on hyväksi mielelle ja keholle."

"Liikkuu, jotta pysyy kunnossa. Liikkumista estää vain laiskuus ja toisinaan joku särky jossain kehossa. Liikunnasta saan hyvän olon."

"Ihana Kirjurinluoto, Porin metsä ja merenrannat!"

Liikuntaneuvontaa on kehitetty aktiivisesti vuosina 2022–2024, mutta asiakkaiden ohjaaminen hyvinvointialueelta on edelleen vähäistä. Saavutettavuutta on kuitenkin parannettu laajentamalla liikuntaneuvontaa JOL-hankkeen (esitelty tarkemmin alempana) myötä myös Ohjaamolle, jossa

palvelua tarjotaan kerran viikossa. Hyvinvointialueiden ryhmätoiminnan merkittävä väheneminen on heijastunut kaupungin liikuntayksikön ryhmien kävijämääriin, ja erityisesti toimintakyvyltään heikentyneille ikäihmisille tarvitaan lisää ryhmiä. Tähän tarpeeseen on vastattu rekrytoimalla vertaisohjaajia, jotka tukevat ikääntyneiden liikunta- ja lajiryhmien toimintaa.

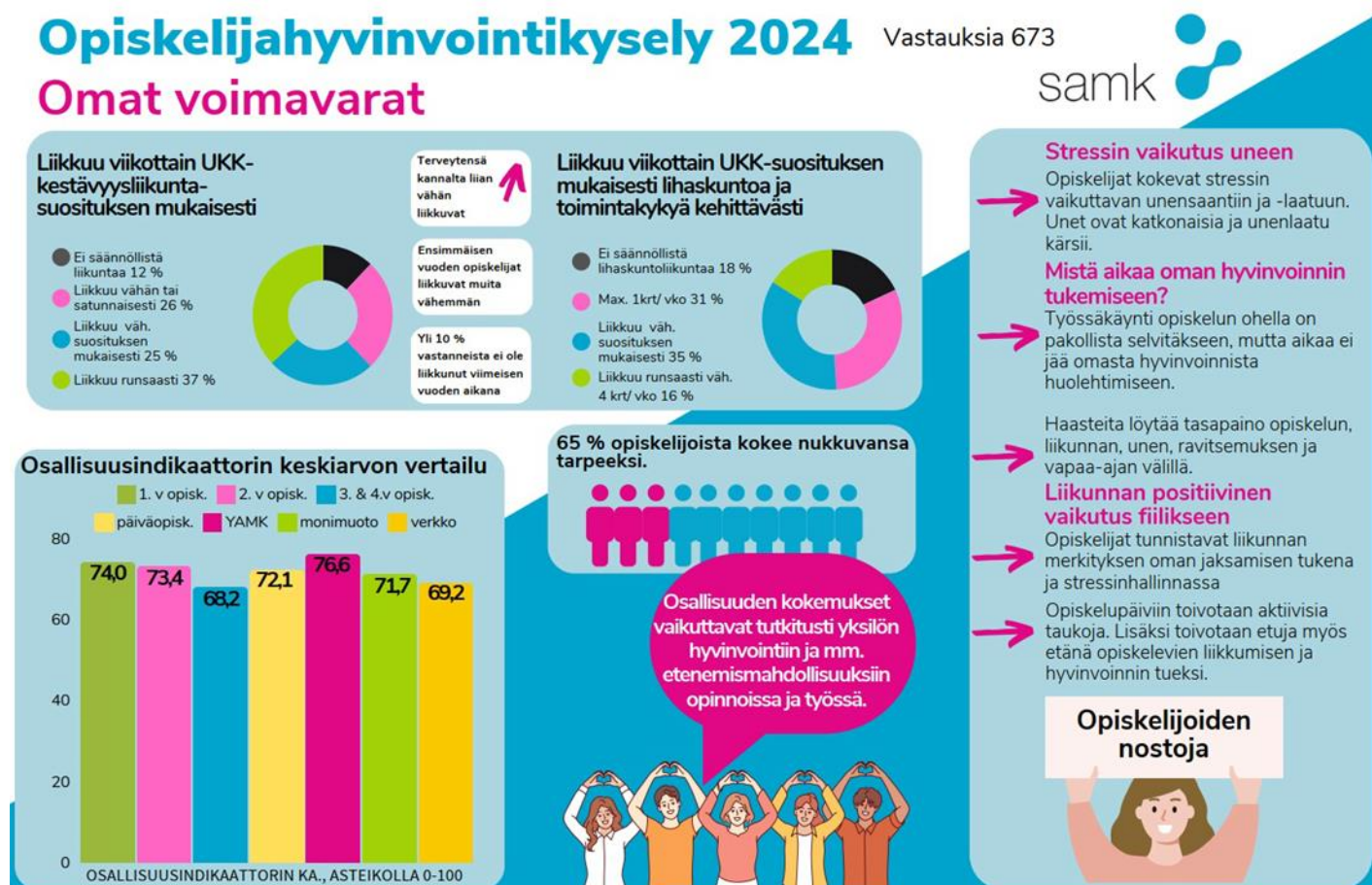
Jokaisella on oikeus liikkua (JOL) -hanke käynnistyi vuonna 2023 ja tulee jatkumaan vuoden 2025 loppuun saakka. Hankkeen kohderyhmänä ovat 18–29-vuotiaat erityistä tukea tarvitsevat ja haavoittuvassa asemassa olevat nuoret, ja sen tavoitteena on tukea liikunnallisen elämäntavan omaksumista sekä tarjota nuorille mielekkäitä vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Hankkeen rahoitus jakautuu puoliksi Opetus- ja kulttuuriministeriön aluehallintoviraston avustuksesta ja puoliksi Porin kaupungin omarahoituksesta.

Vuosi 2024 osoittautui erityisen onnistuneeksi, ja toimintakertakäyntejä kertyi yhteensä 1 154. Käynnistyneitä ryhmiä oli useita kymmeniä, minkä lisäksi järjestettiin retkiä, tapahtumia ja kehittämistoimia. Nuorten saama vertaistuki ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus lisääntyivät, mikä on osaltaan helpottanut sosiaalisten tilanteiden pelkoa ja vähentänyt päihteiden käyttöä. Saadun palautteen perusteella nuoret ovat tutustuneet toisiinsa, löytäneet uusia ystäviä ja saaneet tukea arjen hallintaan.

Hankkeen myötä on lisätty poikkihallinnollista yhteistyötä erityisesti liikunnan ja kulttuurin välillä, mikä on osaltaan mahdollistanut aiemmin liikunnallisesti passiivisten nuorten tavoittamisen. Vaikka viestinnän ja tiedonkulun kehittäminen nousi edelleen esiin haasteena, hankkeen vaikutukset ovat olleet laaja-alaisia, ulottuen fyysisen aktiivisuuden edistämisestä henkiseen hyvinvointiin, sosiaalisiin suhteisiin ja elämänhallinnan vahvistamiseen.

Työikäisille ja ikäihmisille tarjottiin uimalaitoksissa viikoittain useita ohjattuja vesiliikuntatunteja, lisäksi käytössä on ollut erittäin suosittu, omatoimisen vesiliikunnan mahdollistava virtuaalinen Hydrohex -palvelu. Lisäksi keskustan uimahallissa on kehitetty aikuisten uimaopetusta, johon kuuluu uintitekniikkakursseja, aikuisten alkeisuimakouluja sekä uusi aikuisten uimakerho, jonka tavoitteena on tukea uintiharrastuksen ylläpitoa. Keskeisenä periaatteena kaikessa toiminnassa on ollut matalan kynnyksen ja edullisten osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen tarpeen mukaan vastaamaan yhteisön tarpeita.

4.3.3. Terveelliset elintavat

Kuva 21. Samkin opiskelijahyvinvointikyselystä 2024 Omat voimavarat osio.

Päihteet

Laittomien huumeiden ja lääkkeiden päihdekäyttö on lisääntynyt merkittävästi sekä julkisen sektorin että yksityisten palveluntarjoajien ja päihdejärjestöjen näkemyksen mukaan. Erityisesti nuorten huumeiden käyttö on kasvanut. Porissa toimivat päihdetyötä tekevät tahot ovat asiasta yksimielisiä. Huumeiden saatavuus on erittäin helppoa ja kynnys käytön aloittamiseen hyvin matala. Tarve matalan kynnyksen toimintaan vaikuttaa lisääntyneen, sillä erilaisten kohtaamis- ynnä muiden vastaavien paikkojen kävijämäärät niin julkisten kuin useiden järjestöjenkin tuottamissa toiminnoissa ovat nousseet jo koronaa edeltävää aikaa suuremmiksi.

Päihdepalveluiden asiakasmäärät ja käyttö on pysynyt likimain ennallaan muutamit viime vuodet. Sen sijaan suonensisäisten huumeidenkäyttäjien joukossa naisten osuus näyttää hieman kasvaneen tarkastellun kauden aikana ja vaihdettujen neulojen määrä on kasvanut jo useana vuonna peräkkäin. Asiantuntijoiden mukaan huumeiden saanti on ylipäänsä helpottunut ja päihde- ja riippuvuusongelmat vaikeutuneet ja monimutkaistuneet.

Aikuisten päihdetilannekyselyyn vuonna 2024 vastasi 607 porilaista. Edeltävänä vuonna 2023 vastaajia oli 502. Vuoden 2024 kyselyyn vastanneet ovat havainneet pääasiassa päihteiden välittämistä alaikäisille aiempaa vähemmän, mutta sähkötupakan välittämistä alaikäisille on havaittu lähes 20 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Esimerkiksi huumausaineiden välittämistä alaikäiselle kyselyyn vastanneista havaitsi vuonna 2023 27 % ja vuonna 2024 17 %. Alaikäisten päihteiden käyttöä on havaittu vain nikotiinituotteiden osalta enemmän kuin vuotta

aiemmin. Kyselyyn vastanneiden mukaan erityisesti alaikäisten tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön kunnan tulisi puuttua aiempaa enemmän.

Avoimissa vastauksissa esille nousivat erityisesti huoli nuorten päihteiden käytöstä ja etenkin nikotiinituotteiden käytön yleistymisestä. Päihteiden hankkimista pidetään liian helppona sosiaalisen median, kuten esimerkiksi Telegramin kautta. Nuorten päihteiden käyttö näkyy vastanneiden mukaan kouluissa, kauppakeskuksissa ja julkisilla paikoilla. Päihteiden saatavuuden ja niiden julkisen käytön lisääntyminen aiheuttaa turvattomuutta ja huolta. Myös rahapelaaminen kourkuttaa nuoria, johon ei vastanneiden mukaan puututa riittävästi. Päihdepalvelujen osalta jonot koetaan yhä liian pitkinä eikä matalan kynnyksen palveluja ole riittävästi saatavilla.

Päihteiden käytön osalta pelkästään Porista saatavia tietoja on vähäisesti saatavilla tarkastellun kauden ajalta. Sen sijaan kansallisen Terve Suomi-tutkimuksen (2022–2023) mukaan miehistä ja naisista tupakoi päivittäin joka kymmenes. Vuodesta 2017 vuoteen 2023 tupakointi on miehillä vähentynyt ja naisilla pysynyt ennallaan. Tupakoinnissa havaitaan edelleen merkittäviä koulutusryhmien välisiä eroja siten, että matalan koulutustason omaavat tupakoivat yleisemmin kuin muut. Päivittäin tupakoivista miehistä ja naisista yli puolet haluaisi lopettaa tupakoinnin. Toisin kuin nuorilla, aikuisilla nikotiinipitoisten sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien käyttö on vähäistä.

Alkoholin riskikäyttäjiä oli kaikista yli 20-vuotiaista miehistä kolmannes ja naisista hieman alle viidennes. Vähintään kuukausittainen humalakulutus (kerralla 6 annosta tai enemmän) oli huomattavasti yleisempää miehillä (29 %) kuin naisilla (10 %). Miehillä se oli yleisintä keski-ikäisillä, erityisesti 55–64-vuotiailla (36 %), ja naisilla 20–39 sekä 40–54-vuotiailla (14 % molemmissa ryhmissä). Eläkeikäisillä humalajuominen oli sitä harvinaisempaa, mitä vanhemmasta ikäryhmästä oli kysymys. Alkoholin käyttö useammin kuin kerran viikossa on vähentynyt työikäisillä miehillä ja naisilla vuosien 2018 ja 2022 välillä, kun taas humalakulutuksessa tai alkoholin riskikäytössä ei ole nähtävissä vastaavaa myönteistä kehitystä.

"Ruoan kanssa viiniä ravintolassa ja joskus muutama lasillinen hyvässä seurassa."

"Käytän päihteitä lähes joka päivä ja silloin kun tekee mieli päihteitä."

"Koska mä voin ja se on kivaa. En käytä päihteitä siksi, että pakoilisin todellisuutta, vaan siksi, että se on vaan mun tapa rentoutua."

"Tylsyyden karkottamiseksi."

"Kerran otin, kun lauloin karaokessa - ääni oli paljon parempi."

"Kun pakenen maailmaa."

"En oikeastaan käytä ollenkaan."

Rahapelejä pelaa miehistä hieman yli 60 % ja naisista lähes puolet. Ongelmatasolla rahapelejä pelaa miehistä 1,7 % ja naisista 0,5 %. Rahapelien pelaaminen ja rahapeliongelmat on yleisempiä matalasti koulutettujen keskuudessa.

Ikääntyneille, kotihoidon piirissä oleville asiakkaille terveisiin elämäntapoihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa antavat kotihoitajat, jotka myös seuraavat asiakkaiden hyvinvointia. Satakunnan hyvinvointialueen Ikäkeskuksen Pysäkki-autosta annetaan matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa oman hyvinvoinnin tueksi ja edistämiseksi. Lisäksi ikäkeskuksessa on suunniteltu hyvinvointia ja terveyttä edistävän HYTE-ryhmän toimintaa yli 60-vuotiaille, jotka eivät ole säännöllisen hoidon ja palvelujen piirissä, mutta heillä esiintyy jonkinlaisia terveyshaasteita tai -huolia arjessa. Ryhmätapaamisten aineina ovat ravitsemus, liikunta, aivoterveys, muistitoiminnot, uni sekä sydän- ja verisuonisairaudet.

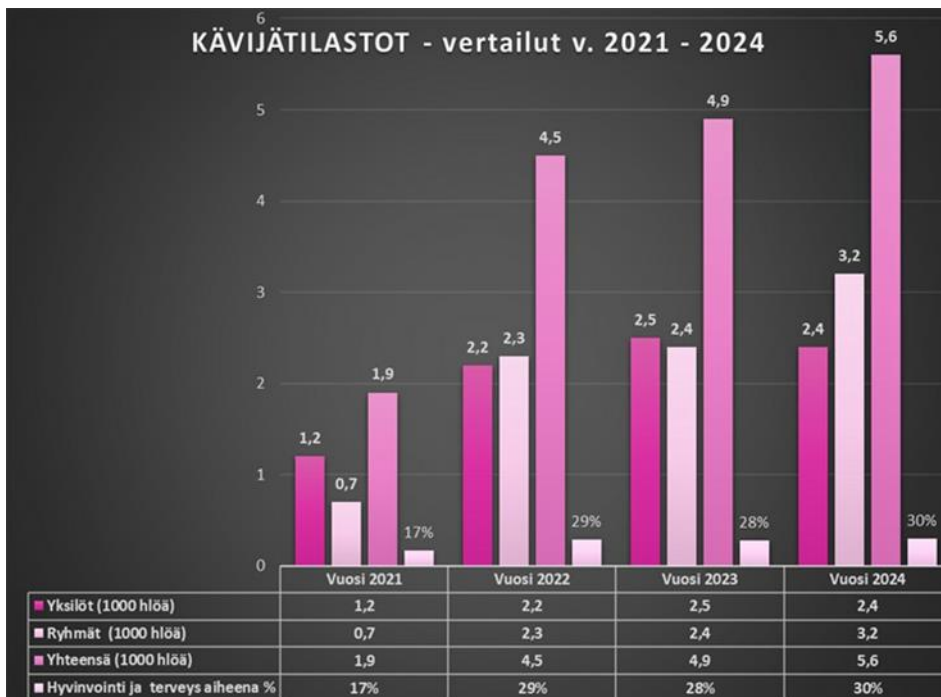
4.3.4. Osallisuus ja aktiivisuus

Jokaisella on oikeus liikkua (JOL) -hanketta toteutetaan toimintatutkimuksellisella, osallistavalla lähestymistavalla, jossa nuoret ovat mukana ideoimassa, suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa. Hankkeen alkuvaiheessa kartoitettiin nuorten harrastamistaustaa, harrastamisen esteitä ja toiveita. Keskeisiksi haasteiksi nousivat rahan puute, sopivan ryhmän löytyminen sekä motivaation puute. Vapaa-ajanviettoon liittyvinä esteinä mainittiin lisäksi nälkä, kavereiden puute ja yleinen taloudellinen tilanne.

Hankkeen kohderyhmän tavoittaminen on ollut yksi keskeisistä haasteista. Monet nuoret elävät kuormittavissa elämäntilanteissa, joissa harrastaminen ei ole ensisijainen prioriteetti. Haasteina ovat muun muassa neuropsykiatriset erityispiirteet, mielenterveysongelmat, päihteiden käyttö ja maahanmuuttajataustaan liittyvät tekijät. Lisäksi osalla nuorista on vaikeuksia digilaitteiden käytössä, eivätkä kaikki käytä sosiaalista mediaa tai omaa puhelinta säännöllisesti. Tämä on vaatinut monikanavaista viestintää ja aktiivista kannustusta osallistumiseen. Toiminnan saavutettavuuden parantamiseksi ryhmissä on korostettu turvallisen tilan periaatteita ja madallettu osallistumisen kynnystä.

Ohjaamo

Ohjaamo on kaikille alle 30-vuotiaille porilaisille suunnattu palvelupiste, josta saa monialaisia palveluja. Yhdestä paikasta saa apua ja neuvoja esimerkiksi työllistymiseen, koulutukseen, hyvinvointiin, terveyteen sekä arjen pulmiin liittyvissä kysymyksissä. Henkilökohtaista neuvontaa ja tukea annetaan asiakkaan omiin tarpeisiin. Ohjaamon palvelut ovat Porin kaupungin maksutonta palvelua nuorille.

Kuva 22. Ohjaamon kävijätilastot 2021–2024. Vuonna 2024 Ohjaamon asiointimäärät nousivat yhteensä (yksilöt ja ryhmät) n. 14 % v. 2023 verrattuna

Asioinnin aihealueena hyvinvointi ja terveys nousi 30 %:iin. Yleisesti koronavuosien jälkeen nuorten mielenterveyteen liittyvät asiat ovat korostuneet Ohjaamossa asioivien nuorten keskuudessa. Muut suurimmat aihealueet vuonna 2024 olivat työ ja työttömyys (23 %), raha- ja KELA-asiat (15 %) sekä koulutus ja opiskelu (13 %). Ikäjakama vuonna 2024: suurin osa (61 %) oli 18–24-vuotiaita, mutta 25–30-vuotiaiden osuus nousi myös huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna ollen 27 %. 3X10D-elämäntilannemittarin (asiakkaan itsearviointilomake, arvoasteikko 1–10) vastauksista nousi kolme ongelmakohtaa eli:

- itsetunto 6,3
- taloudellinen tilanne 5,7
- terveydentila 6,7.

Ikäihmisten osallisuus kulttuuripalveluissa

Kulttuuriyksikön koordinoimassa seniorityöryhmässä oli edustettuna kulttuuriyksikön kaikkien perusyksiköiden lisäksi myös opetusyksikkö, Satakunnan hyvinvointialue ja Porin seurakuntayhtymä. Seniorityöryhmä järjesti vuosittain kaksi tapahtumaviikkoa, Seniorien kulttuuriviikko keväisin ja Valtakunnallisen vanhustenviikon Porin tapahtumaviikon syksyisin. Tapahtumia järjestettiin laajalla yhteistyöllä useissa eri paikoissa ja niissä oli hyvin osallistujia. Tapahtumaviikoista viestittiin keskitetysti muun muassa painetuilla esitteillä, mikä sai kiittävää palautetta.

Satakunnan hyvinvointialueen Ikäkeskus

Porissa Satakunnan hyvinvointialueen Ikäkeskuksessa järjestettiin vuosina 2021–2024 aikana runsaasti erilaisia ikäihmisten kerhoja sekä tapahtumia, kuten esimerkiksi senioreiden kulttuuriviikon juhlat ja vanhustenviikonjuhlat Viikarin Valkamassa, joihin osallistui yhteensä noin 3500–4000 henkilöä vuosittain. Kaikille avoimia lauluiltoja järjestettiin vuoden 2024 loppuun asti kerran kuukaudessa. Niissä oli kävijöitä kerrallaan 15–40 henkilöä.

Uusia vapaaehtoisia Ikäkeskuksessa koulutettiin useita yhteistyössä SPR:n kanssa vuosina 2021–2024. Toiminnallaan he tukevat muun muassa kotihoitoa sekä ikäihmisiä useissa erilaisissa toiminnoissa. Vapaaehtoisuus myös antaa paljon hyvää tekijälleen, vapaaehtoiset itse saavat osallisuuden kokemuksia ja tuntevat itsensä tarpeelliseksi. Tukikäyntejä esimerkiksi sairaalaan tai kauppaan tehtiin yhdessä vapaaehtoisen kanssa vuosittain useita satoja. Vapaaehtoistoimijoita Porin Ikäkeskuksessa oli yhteensä 330 henkilöä vuoden 2024 lopulla. Porin Ikäkeskuksessa toimi soittorinki arkisin, jossa asiakkaita on noin 38–41. Siinä vapaaehtoiset soittivat lyhyitä puheluita ennalta sovituille ikääntyneille yksin asuville asiakkaille. Puhelut toivat turvaa ja osallisuuden tunteen. Puhelut saattoivat olla asiakkaan ainoa sosiaalinen kontakti päivän aikana.

Ikäkeskuksessa on jaettu kulttuurireseptejä noin 100–200 kappaletta vuosittain ja myös välitetty kulttuurikavereita seuraksi kulttuuritapahtumiin. Tossut ja tassut -yhteistyö on ollut suosittua. Se toimii niin, että välitetään koulutettu vapaaehtoinen koiransa kanssa ulkoiluseuraksi.

Ikäihmisten kaikille avoimia toimintakerhoja järjestettiin 10 eri kohteessa Porin alueella. Niissä työntekijä järjesti osallistavaa virkistystoimintaa. Teemoina olivat esimerkiksi muistinvirkistys ja kevyt jumppa. Kävijöitä kerhoissa oli 2850 vuoden 2023 aikana. Kerhotoiminta päättyi hyvinvointialueen järjestämänä alkuvuodesta 2024 ja jatkui samaan tapaan Porin Seniorikotiyhdistyksen toimesta. Porin seniorikotiyhdistys palkkasi tähän oman virikeohjaajan.

Huoli pois -hankkeen tavoitteena on ikääntyneiden henkilöiden yksinäisyyden lievittäminen ja sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen. Hanke toteutetaan osana Hyvis Satakunta ry:n toimintaa vuosina 2023–2025. Kohderyhminä ovat kotona asuvat eläkeläiset, jotka kokevat yksinäisyyttä sekä yli 55-vuotiaat työelämän ulkopuolella olevat henkilöt, joilla on taustalla mielenterveyshäiriöitä ja yksinäisyyttä. Yksinäisyyttä lievitetään kiireettömillä kotikäynneillä ja sosiaalista kanssakäymistä tukevalla ryhmätoiminnalla. Huoli pois -hanke teki vuonna 2023 196 kotikäyntiä 20 eri ikäihmisen luokse. Ryhmissä oli 101 osallistujaa ja kohtaamisia oli vuonna 2023 yhteensä 316. Vuonna 2024 tehtiin 707 kotikäyntiä 100 porilaisen asiakkaan luokse, joista suurin osa kuului ikäryhmään 70–79 vuotta.

Viiteen eri avoimeen ryhmään (144 ryhmäkertaa) osallistui yhteensä 1 633 ikäihmistä. Tässä joukossa oli 177 eri ihmistä. Ryhmien osallistujat ovat suurimmaksi osaksi yli 75- vuotiaita. Vuoden 2024 aikana järjestettiin kahdeksan eri lähiretkettä, joihin osallistui yhteensä 128 retkeläistä. Vuonna 2024 oli yhteensä 2 477 kohtaamista 357 eri henkilön kanssa.

Huoli pois -hanke on vuosien 2023–2024 aikana tukenut 2 793 ikäihmisen osallisuutta (oman elämänsä merkityksellisyyden tunnetta ja toimintakykynsä vaikuttamista) ylläpitämällä heidän toimintakykään ja hyvinvointiaan kotikäynneillä, virkistävillä retkillä ja ryhmätoiminnoilla.

Satakunnan hyvinvointialueen seniorikiertue järjestettiin vuonna 2023–2024. Porissa kiertue pysähtyi Puuvillan kauppakeskuksessa 3.10.2023. Tapahtuma toteutettiin yhdessä eri järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Seniorikiertueen järjesti Satakunnan hyvinvointialue yhteistyössä kuntien, yhdistysten sekä muiden paikallisten hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa. Seniorikiertueen teemoina olivat seniorille tärkeä ravinto, muistin ja aivoterveysten edistäminen, kuulon apuvälineet ja tuki, liikkumisen ja toimintakyvyn ylläpito, kodin turvallisuus, mielekäs elämä sekä omaan tulevaisuuteen varautuminen ja ennakointi.

Satakunnan hyvinvointialueen Ikäkeskuksen pysäkkiauto ”Ikäkeskuksen pysäkki” alkoi kiertää kesällä 2024 tavoitteenaan liikkuva matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus. Alueena on koko maakunta, pienempiin kuntiin painottuen. Auto liikkuu siellä, missä ikääntyneetkin ja toimii etsivän vanhustyön toimintamallilla. Autossa on eri alojen asiantuntijoita ja siellä kerrotaan lähialueen palveluista ja harrastusmahdollisuuksista sekä opastetaan asioimaan digitaalisesti hyvinvointialueen palveluissa. Hankkeen kesto on kesäkuusta 2024 toukokuuhun 2025. Ikäkeskuksen pysäkki on tavoittanut vuoden 2024 aikana 364 asiakasta henkilökohtaisesti Porin alueella.

Kansalaisopisto

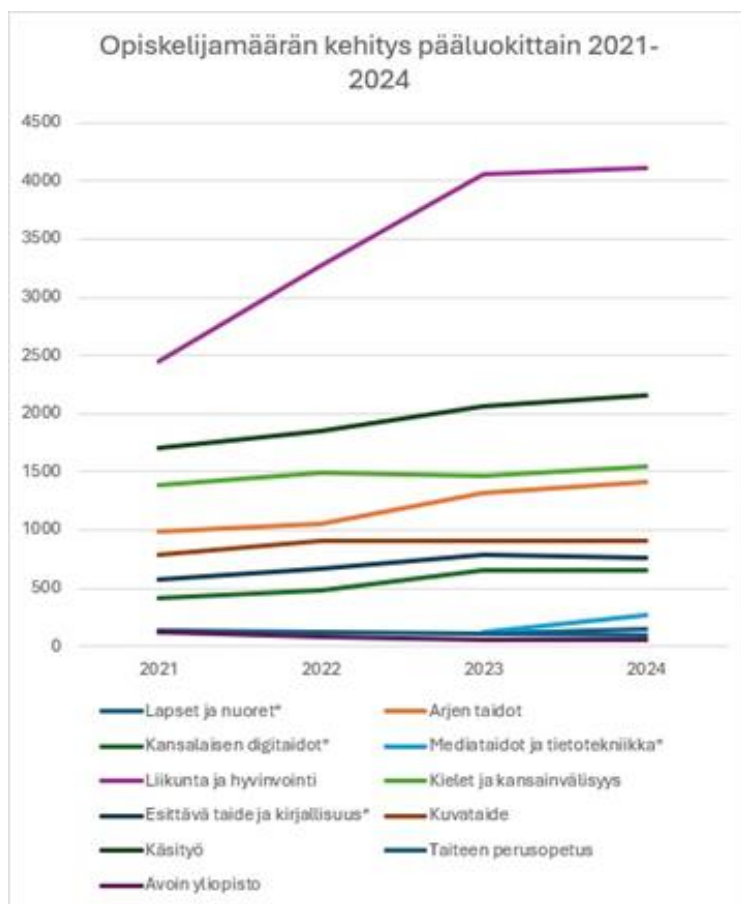
Porin seudun kansalaisopiston kaikista opiskelijoista lähes puolet on yli 60-vuotiaita. Yli 60-vuotiaiden määrä on lisääntynyt vuodesta 2021 alkaen selkeästi enemmän kuin muissa ikäluokissa, joissa kasvu on ollut maltillisempaa.

Taulukko kuvaa kansalaisopiston netto-opiskelijoita eli yksi opiskelija lasketaan vain kerran, vaikka hän osallistuisi useammalle kurssille. Ei tiedossa -luvussa on mukana lähinnä yleisöluennoille osallistuneita, joista tarkempia tietoja ei kerätä. Vuonna 2021 oli vielä monenlaisia koronatoimia, mistä syystä opiston opiskelijamäärä jäi normaalia alhaisemmaksi.

Opiskelijamäärät	2021	2022	2023	2024
19-vuotiaat ja nuoremmat	318	375	445	365
20-29-vuotiaat	206	231	278	255
30-39-vuotiaat	355	403	465	476
40-49-vuotiaat	437	500	531	577
50-59-vuotiaat	589	639	728	726
60-vuotiaat ja vanhemmat	1840	2079	2231	2357
Ei tiedossa	98	202	328	277
Yhteensä	3843	4429	5006	5033

Kuva 23. Kansalaisopiston opiskelijamäärät.

Opiston opetus on syksystä 2023 alkaen jaettu 11 pääluokkaan: Lapset ja nuoret; Arjen taidot; Kansalaisen digitaidot; Mediataidot ja tietotekniikka; Liikunta ja hyvinvointi; Kielet ja kansainvälisyys; Esittävä taide ja kirjallisuus; Kuvataide; Käsityö; Taiteen perusopetus; Avoin yliopisto. Kevääseen 2023 saakka pääluokkia oli vain yhdeksän. Kokonaan uudeksi pääluokaksi nostettiin Lapset ja nuoret sekä Tieto- ja viestintätekniikka erotettiin Kansalaisen digitaidoiksi ja Mediataidoiksi ja tietotekniikaksi. Lisäksi tehtiin muita pienempiä muutoksia. Tästä syystä vuodet eivät ole aivan vertailukelpoisia keskenään. Luvut perustuvat ilmoittautumisiin eli yksi opiskelija voi olla mukana useammallakin kurssilla. Tarkastelujaksolla kaikissa pääluokissa opiskelijamäärä on kasvanut, mutta erityisen suurta kasvu on ollut liikunnan ja hyvinvoinnin alalla.

Kuva 24. Kansalaisopiston opiskelijamäärien kehitys.

4.3.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Vanhusneuvoston käsityksen mukaan ikäihmiset eivät juurikaan koe turvattomuutta ulkona liikkeessaan ja esimerkiksi kävelykadun koettu turvallisuus on jopa parantunut vuosien saatossa. Turvattomuuden tunne liikenteessä on kuitenkin saattanut lisääntyä, koska Porissa on edelleen monia kohtia, joiden liikenneturvallisuutta tulisi kehittää, esimerkiksi Porin silta.

4.4. Kaikenikäiset porilaiset

4.4.1. Mielen hyvinvointi

Mielen hyvinvointi on elämänhallintaa, joka käsittää sekä henkisen hyvinvoinnin ja fyysisen terveyden. Siihen kuuluu itsensä ja toisten arvostaminen, taito olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja kyky luoda ihmissuhteita, mielekkyyden kokeminen, osallisuus sekä kyky toteuttaa omia päämääriään. Mielenterveys on arjen voimavara, terveyttä ja toimintakykyä sekä kykyä kohdata elämän haasteita ja vaihtelevia tilanteita. Kansallisella tasolla tarkasteltuna niin aikuisväestön kuin nuortenkin mielen hyvinvointi on heikentynyt viime vuosien aikana. Tämän taustalla nähdään edelleenkin 2020-luvun peräkkäiset kriisit, jotka ovat heikentäneet mielen hyvinvointia. Esimerkiksi koronapandemian jälkivaikutukset, sodat, ilmastonmuutos, taloudellinen epävarmuus sekä yksinäisyys ja sosiaalisten suhteiden puute ovat vaikuttaneet heikentävästi ihmisten mielen hyvinvointiin.

Porilaiset ovat edelleen Suomen onnellisimpia ihmisiä yli 60 000 asukkaan kaupungeista. Porilaisten hyvinvointi ja onnellisuus rakentuu arjen toimivuudesta, turvallisuudesta ja pienistä arkisista asioista.

Porissa kaupunkilaisilla on hyvät mahdollisuudet osallistua kaupungin kehittämiseen, aktiiviseen harrastamiseen, virkistytymiseen ja nauttia ympäröivästä upeasta luonnosta.

Kulttuuritoiminnalla on tutkimusten mukaan monia myönteisiä vaikutuksia mielen hyvinvointiin, koettuun hyvinvointiin, elämänlaatuun, onnellisuuteen ja fyysiseen terveyteen, kulttuurikokemukset vahvistavat kehoa ja mieltä. Kulttuuriyksikkö tuotti palveluita, tapahtumia ja harrastusmahdollisuuksia, jotka oli pääosin suunnattu kaikille kuntalaisille, mutta osa myös erityisesti heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa ja haastavassa elämäntilanteessa oleville, joiden osallistumisen ja osallisuuden esteitä pyrittiin eri keinoin madaltamaan.

Kertomusvuosina kehitettiin Kulttuuriresepti- ja kulttuurikaveri -toimintamallia, jossa Porin kaupungin kulttuuripalvelut olivat mukana yhteistyökumppanina. Kulttuuriresepti on vapaalippu kahdelle henkilölle yhteen kulttuurikohteeseen. Resepti on tarkoitettu haastavassa elämäntilanteessa oleville satakuntalaisille. Kulttuurireseptin tavoitteena on voimavarojen ja hyvinvoinnin lisääminen kulttuurin ja taiteen avulla. Maksuton kulttuuriresepti lisäsi kulttuurin saavutettavuutta ja mataloitti osallistumisen kynnyistä. Haavoittuvassa elämäntilanteessa olevalle tarjottiin mahdollisuus kokea kulttuurielämys, johon sai halutessaan kulttuurikaverin kanssakokijaksi.

Kulttuurikaveritoiminta linkitetään kulttuurireseptiin siten, että kulttuurireseptin saajalla oli mahdollisuus saada vertaiskokijaksi kulttuurikaveri. Kulttuurikaveri on vapaaehtoinen koulutettu kanssakokija ja vertaisopas, joka lähti seuraksi museoon tai muuhun kulttuurikohteeseen. Kulttuurikaveri toi turvallisuuden tunnetta, madalsi kynnyistä lähteä kulttuurikohteeseen ja vieraila kohteessa toistekin. Toimintamalli edisti heikommassa asemassa ja elämäntilanteessa olevien kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta sekä kulttuuripalvelujen sosiaalista saavutettavuutta. Kulttuurireseptiä käyttäneet antoivat positiivista palautetta toimintamallista, annetussa palautteessa todettiin muun muassa, että kulttuurielämys toi iloa ja piristystä elämään, virkisti sekä herätti kiinnostuksen osallistua kulttuuritoimintaan jatkossakin.

4.4.2. Liikkuminen

Porin kaupungin poikkihallinnollinen liikkumisohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksen kokouksessa lokakuussa 2024 (KH 28.10.2024 § 426). Ohjelman tavoitteina on yhdenvertaisen liikkumisen edistäminen sekä kaupunkiympäristön kehittäminen liikkumista tukeväksi osana toimialojen poikkihallinnollista yhteistyötä. Liikkumisohjelma on osa Pori 2030 -strategian ”Hyvinvoiva Pori” painopistettä.

Liikuntapalveluita käytetään aktiivisesti, mutta alueellista dataa vähän liikkuvien elintavoista ei ole kerätty. Valtakunnallisen datan perusteella voidaan kuitenkin todeta, että jopa 60 prosenttia aikuisväestöstä ei liiku terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta riittävästi (Liikuntaraportti 2022). Liikuntakäyttäytymisen polarisoituminen vahvistuu heikentäen alueellista hyvinvointia ja tähän tulee tulevaisuudessa löytää kehittämistoimenpiteitä. Korona-ajan vaikutukset näkyvät edelleen madaltuneena liikkumisaktiivisuutena, vaikka palvelut ovat palanneet koronaa edeltävälle tasolle ja liikuntalaitoksissa on päästy lähes koronaa edeltävälle tasolle kävijämäärissä. (Liikuntatoimijoiden tilannekuva 2023).

Vuosien 2021–2022 aikana liikuntapalveluissa koordinoitiin kaikille porilaisille suunnattua Luontoliikunta -hanketta. Hankkeen toimintojen maksuttomuus ja saavutettavuus edistivät yhdenvertaisuutta Porissa, mahdollistaen kaikille luonnossa liikkumisen. Maksuttomat tapahtumat ja

palvelut, kuten fatbike-lenkit ja lainaustoiminta, madalsivat osallistumiskynnystä, Sporttis-luontoleiri ja Selviytyjät tutustuttivat lapsia ja nuoria luontoon, kun taas Metsämieltä-tapahtumat ja kuntoratojen huonekortit innostivat perheitä lähiluontoon. Digitalisaatiota hyödynnettiin sosiaalisen median kautta, tarjoten ajankohtaista tietoa ja liikuntavinkkejä. Poikkihallinnollinen yhteistyö mahdollisti liikuntamahdollisuuksien laajentamisen kirjaston, kulttuuriyksikön ja nuorisoyksikön kanssa. Viestintäyksikön tuella varmistettiin, että tieto palveluista ja tapahtumista saavutti laajan yleisön.

Lähiluonto- ja kulttuuriympäristöjä hyödynnettiin monipuolisesti eri-ikäisille suunnatuissa kulttuuripalveluissa kaupunkilaisten aktivoimiseen, esimerkiksi moninaiset kävelyopastukset, veistosvaellukset, kuuntelukävelyt, erilaiset taideretket ja -leirit. Satakunnan Museon digitaalisista sisällöistä löytyy mm. mobiilikulttuurireittejä, joiden avulla voi tutustua kierroksella omatoimisesti esimerkiksi Porin teollisuusperintömaisemiin tai vierailla Pori Jazzin keikkapaikoilla. Kaupunginkirjastosta lainattavat kulttuurin ja liikunnan kausikortit sekä liikuntavälineet tarjosivat yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua paikalliseen kulttuuri- ja liikuntatarjontaan sekä omatoimiseen liikkumiseen ja lajikokeiluihin. Liikuttamosta kirjastokortilla lainattavien liikuntavälineiden tarjontaa laajennettiin jatkuvasti ja liikuntavälineet vaihtelivat vuodenaikojen mukaan.

Vammaisneuvoston näkemys

Vammaisneuvoston näkemyksen mukaan soveltavan liikunnan mahdollisuuksien osalta tilanne on Porissa hyvä.

4.4.3. Terveelliset elintavat

Ruoka-avun tarve

Ruoka-aputoiminnassa asiakasmäärän kasvu ja samanaikaisesti tapahtuva jaettavan ruokamäärän väheneminen on aiheuttanut haasteita auttamistyöhön. Yleisen kustannustason nousun myötä ruoka-avun asiakaskunta on laajentunut ja erilaiset avuntarpeet lisääntyneet koronavuosien jälkeenkin. Porin kaupungin toteuttamaan ruoka-avun asiakaskyselyyn loppukesästä 2024 vastasi 154 henkilöä, joista 108 vastausta koski ruoka-avun asiakkaan tilannetta Porissa. Vastauksia kerättiin eri yhdistysten ylläpitämissä, kaupoista saadun hävikkiruuan jakotilaisuuksissa. Ruoka-avun tarpeen kertoi alkaneen yli kolme vuotta sitten 40 % vastaajista, 1–2 vuotta sitten 29 %, viimeisen kuuden kuukauden aikana 19 % ja viimeisen 1–2 kuukauden aikana 12 % vastanneista. Ruoka-avussa asiointi on säännöllistä, sillä 58 % kertoi asioivansa ruoka-avussa kerran viikossa ja 27 % vastanneista kahdesta kolmeen kertaan viikossa. Merkittävimmät ruoka-avun tarpeeseen vaikuttavat tekijät olivat vastaajien mukaan työttömyys, heikko taloudellinen tilanne ja ylivelkaantuminen. Edellä mainittujen teemojen lisäksi ohjausta ja neuvontaa toivottiin myös koulutukseen, perheeseen ja ihmissuhteisiin, mielenterveyteen sekä päihteisiin liittyvistä asioista.

Porissa koulujen ylijäämäruokaa on jaettu eri toimijoiden kautta asiakkaille kotiin vietäväksi jo vuosia. Kuntalaisten yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi toimintaa on lähdetty kehittämään yhteisöllisten ruokailumahdollisuuksien lisäämiseksi.

Yhteisöllisessä, kaikille avoimessa ruokailussa on tarjolla oppilaiden ruokailusta ylijäänyttä ruokaa. Kaarisillan yhtenäiskoululla toiminta käynnistettiin vuoden 2024 alusta alkaen ja ensimmäisen toimintavuoden aikana kyseisessä ruokailupaikassa ylitettiin 10 000 käyntikerran raja vuoden loppuun mennessä. Osallistujapalautteen perusteella yhteisöllisen ruokailun taloudellinen merkitys koettiin tärkeimmäksi asiaksi. Lisäksi ruokailutilanteessa mahdollistuvia kohtaamisia ja

ruokapöytäkeskusteluja sekä yhteisöllisen ruokailun hyvää tunnelmaa pidettiin tärkeinä asioina. Kaupungin käynnistämän kehittämistyön innostamana yhteisöllisen ruokailun mahdollisuutta on lähdetty toteuttamaan yhteistyössä myös Pihlavan ja Itä-Porin alueen ylijäämäruokajakojen yhteydessä. Lisäksi keskustan alueella on mahdollisuus ruokailuun tai ylijäämäruuan kotiin viemiseen.

Ylijäämäruuan hyödyntäminen monipuolistaa ruokavaliota, mikäli se muuten koostettaisiin pääsääntöisesti ruoka-avusta saatavilla elintarvikkeilla. Hävikkiruokajaoissa leipää, leivonnaisia, paistopistetuotteita, valmisruokia ja eineksiä on tarjolla eniten. Ylijäämäruuan hyödyntäminen on myös merkittävä ekoteko, joka tukee kaupungin kiertotalouden tiekartan tavoitteita.

Netin liiallinen käyttö ja riippuvuus

Netin haitallinen ja liiallinen käyttö on yhä yleisempää ja sitä nähdään kaikissa ikäryhmissä. Netin liiallisella käytöllä tarkoitetaan sellaista netinkäyttöä, johon kuluu paljon aikaa, ja jonka rajoittaminen on hankalaa ja josta aiheutuu käyttäjälle ongelmia. Netinkäyttö voi olla esimerkiksi somen käyttöä, pelaamista tai nettivideoiden katselua. Tällaiset riippuvuuden kaltaiset netinkäytön piirteet ovat hyvin yleisiä.

Nettiriippuvuudesta voidaan puolestaan puhua silloin, kun internetin käyttö on hallitsematonta ja pakonomaista. Nettiriippuvuuden muotoja voivat olla someriippuvuus tai kännykkäriippuvuus. Nettiriippuvuuden osalta virallisia lukuja tai vertailukohtia ei ole vielä saatavilla, sillä nettiriippuvuudelta puuttuu viralliset kriteerit. Toistaiseksi nettipeliriippuvuus on ainoa nettiriippuvuuden muoto, joka on otettu mukaan kansainväliseen tautiluokitukseen, ja jolle on siten yleisesti hyväksytyt kriteerit.

Tähän toiminnalliseen riippuvuuteen liittyy samalla tavoin välittäjäaineiden muutoksia kuin huumeriippuvuuteenkin. Riippuvuus aiheuttaa masennusoireita, mielialahäiriöitä, tarkkaavaisuushäiriöitä ja oppimisvaikeuksia sekä unihäiriöitä, päihdeongelmia ja sosiaalista sulkeutuneisuutta. Myös liiallinen netinkäyttö on yhteydessä näihin samoihin haitallisiin vaikutuksiin. Liialliselle netinkäytölle ja nettiriippuvuudelle ovat keskimääräistä alttiimpia yksinäiset, impulsiiviset, stressille herkäät ja vitkasteluun taipuvaiset ihmiset. Haitalliselta netinkäytöltä suojaavat samat tekijät, kuin muiltakin riippuvuuksilta, kuten esimerkiksi hyvät ja turvalliset ihmissuhteet oikeassa elämässä, terveelliset elintavat ja kyky käsitellä tunteita ja stressiä.

"Muut asiat ovat minulle tärkeämpiä kuin ruutuaika, joten ei tarvitse kohdallani erikseen rajoittaa."

"Laitan kännykän viereiseen huoneeseen työskennellessäni."

"Kuntouttavan työtoiminnan rytmi rajoittaa koneella oloa liian myöhään. Viikonloppuisin otan ajan itselleni ja silloin annan itseni myös pelata pidempään tai muuten vain valvoa."

"En rajoita, norm. ruutuaika 7 h."

4.4.4. Osallisuus ja aktiivisuus

Yhdistysyhteistyö

Porin kaupunki on viime vuosina merkittävästi kehittänyt yhteistyötä ja toimintatapoja kolmannen sektorin kanssa. Kaupungin ja yhdistysten välisellä yhteistyöllä on pyritty luomaan sujuvia toimintatapoja, joilla on tähdätty kaupungin asukkaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen sekä vaikutusmahdollisuuksien ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Strategisten tavoitteiden edistämisen lisäksi on tunnistettu yhdistysten merkittävyys ja laaja osaamisperusta kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä.

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) luokittelee yhdistykset uuden yhdistyksen rekisteröityessä tai sääntömuutoksen tekemisen yhteydessä yhdeksään vaihtoehtoiseen luokkaan. Porissa oli vuoden 2025 alussa 2045 yhdistystä ja ne jakaantuvat seuraavasti: poliittiset yhdistykset (70), ammattiin ja elinkeinon liittyvät yhdistykset (119), sosiaali- ja terveysalan yhdistykset (212), kulttuurialan yhdistykset (653), vapaa-ajan yhdistykset (235), urheilu- ja liikuntayhdistykset (522), uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvät yhdistykset (46), maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvät (40) sekä luokkaan muut yhdistykset (148).

Yhdistyskenttä on viime vuosina kohdannut haasteita ja muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet toimintaan eri tasoilla. Kustannusten nousu on kuormittanut yhdistysten taloutta, ja samalla rahoitustukien väheneminen tai supistuminen on heikentänyt tulevaisuuden näkymiä. Vapaaehtoisten saatavuus ja nuorten innostaminen yhdistystoimintaan on ollut haasteellista. Samalla toiminnan jatkuvuuden turvaaminen on tullut entistä tärkeämmäksi, sillä yhdistykset kamppailevat rajallisten resurssien kanssa. Lisäksi digitalisaation nopean kehityksen vuoksi yhdistysten on sopeuduttava teknologian hyödyntämiseen, mikä vaatii sekä osaamista että resursseja.

Vuonna 2023 hyvinvointialueuudistus loi uuden tilanteen sotealan yhdistysten yhteistyöhön ja rahoitukseen. Vuoden 2024 loppupuolella työllistämiseen liittyvä yhdistystoiminta koki haasteita, sillä yhdistyksille ei voitu enää myöntää palkkatukea eikä kuntalisää sekä lainsäädännöllisistä syistä että määrärahojen puutteen takia. Kuitenkin tukityöllistettyjen työpanoksen avulla juuri yhdistykset ovat pystyneet järjestämään erilaisia palveluita.

Huolimatta yhdistyskentän haasteista ja muutoksista, tiiviimpi yhteistyö yhdistysten kesken sekä yhteistyö kaupungin kanssa ovat olleet keskeisiä tavoitteita toiminnan jatkuvuuden kannalta. Systemaattinen kehittäminen ja kaupungin järjestämät verkostoitumistilaisuudet, kuten yhdistysillat, ovat luoneet arvokkaita mahdollisuuksia uusien ideoiden syntymiselle ja yhteistyön laajentamiselle.

Yhdistysyhteistyöohjelma ja yhdistysyhteistyöryhmä

Joulukuussa 2023 kaupunginhallitus hyväksyi Porin ensimmäisen yhdistysyhteistyöohjelman vuoteen 2025, jonka tekemiseen porilaiset yhdistystoimijat pääsivät vaikuttamaan yhteistyössä kaupungin kanssa. Kaupunkistrategiaa tukevassa ohjelmassa määritellään kaupungin ja yhdistysten yhteistyön suuntaviivoja, tavoitteita ja toimintatapoja. Ohjelman aikaansaamisella saavutettiin erityisesti askelia kohti konkreettisempaa yhdistysyhteistyötä sekä kaivattua näkyvyyttä yhdistyskentän merkitykselle kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Vuodesta 2021 toiminut Porin kaupungin avustustyöryhmä laati avustusperiaatteet ja ohjasi avustustoimintaa. Toimintaympäristön ja kaupungin organisatoriset muutokset edellyttivät työryhmän

uudistamista. Kaupungin asiantuntijoista sekä keskeisistä yhdistysten edustajista koostuva Yhdistysyhteistyöryhmä vastaa muun muassa kaupungin ja alueella toimivien yhdistysten yhteistyöstä, vuosittaisista yhdistystilaisuuksista sekä tukee kaupungin yhdistysyhteyshenkilötoimintaa.

Yhdistysillat ja viestintä

Porin kaupunki on järjestänyt vuosittain yhdistysiltoja kaikille alueen yhdistystoimijoille. Kehitystyön myötä yhdistysiltojen rakenteeseen luotiin suunnitelmallinen malli, jossa keväisin järjestetään yhdistysten toivoma verkostoitumis- ja työpajatyylinen tilaisuus, kun taas syksyisin painopiste on informatiivisemmassa sisällössä. Keväisin aiheina ovat olleet muun muassa yhdistysyhteistyöohjelma sekä hyvinvointisuunnitelman eri painopisteet yhdessä keskustellen ja kehittäen. Infopitoisemmat illat ovat sisältäneet eri avustumahdollisuuksien läpikäymistä, yhteistyötahojen ajankohtaisia asioita sekä kaupungin ajankohtaisia asioita yhdistyksille. Osallistujamäärä on vakiintunut noin 100 yhdistyksen edustajaan, jonka lisäksi paikalla on ollut aina kattavasti kaupungin asiantuntijoita.

Vuonna 2024 järjestettiin kahden illan sijaan kolme yhdistysiltaa, joista yksi järjestettiin keväällä ja kaksi syksyllä. Yhdistysten toivomat tilamahdollisuudet olivat erityisesti syksyn toisen illan aiheena, jolloin osallistujien oli mahdollista kuulla kaupungin lyhyitä tietoiskuja kaupungin tilamahdollisuuksista, yhdistykset saivat ilmoittaa myös omia tilamahdollisuuksia ja illan lopuksi yhdistykset, ja kaupungin edustajat tapasivat toisiaan keskustellen ja verkostoituen. Illan aikana yhdistysten oli mahdollisuus myös tavata toisiaan ja verkostoitua keskenään.

Yhdistysten antamia palautteita on käyty säännöllisesti läpi ja hyödynnetty erityisesti yhdistysiltojen suunnittelussa sekä muussa kehittämistyössä. Erityisesti työpajailloissa yhdistykset ovat kokeneet tulleen kuulluksi ja tunteneet vaikuttavansa asioihin. Infopitoisemmat illat on koettu tarpeellisiksi, mutta erityisesti avustusasioden osalta on toivottu tiiviimpää käsittelytapaa. Kaupungin järjestämän tilailan osalta palautteita pyrittiin hyödyntämään erityisen tarkkaan ja tämä näkyikin positiivisessa palautteessa, jossa kaupunkia kehuttiin tiivistä ja informatiivisesta illasta. Osallistajat kokivat aidosti saaneensa tarvitsemaansa tietoa.

Tiedon jakamista on pyritty systemaattisesti kehittämään vuoden 2024 aikana muun muassa kaupungin verkkosivujen uudistamisella, jonka ansiosta kaikki yhdistyksille keskeiset asiat löytyvät yhden osoitteen takaa: www.pori.fi/yhdistyksille. Aiemmin tieto oli hajanaisesti verkkosivuilla. Lisäksi kaupunki on ottanut käyttöön vuoden 2023 aikana yhdistysuutiskirjeen, jonka tilaaja saa säännöllisesti sähköpostiinsa neljä kertaa vuodessa; helmikuussa, toukokuussa, syyskuussa ja marraskuussa.

Avustukset

Porin kaupunki otti käyttöön avustusuudistuksen myötä uudet avustusperiaatteet vuonna 2021. Tällöin yhdistysten avustamisen sijaan siirryttiin avustamaan toimintaa, joka edistää Porin kaupungin tavoitteita esimerkiksi asukkaiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Yhdenmukaisilla ja selkeillä kriteereillä eri avustusten myöntämiselle sekä avustusten käytön seurannan parantamisella pyrittiin lisäämään yhdistysten tasavertaista kohtelua.

Uudistuksen jälkeen avustusperiaatteita on vuosittain tarkasteltu ja päivitetty kerran vuodessa. Päivitykset ovat keskittyneet muun muassa avustusten hakemisen, myöntämisen ja käytön selkeyttämiseen ja läpinäkyvyyteen.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alussa, osa yhdistysten avustustoiminnasta siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Hyvinvointialueen avustusten piiriin siirtyivät sosiaali- ja terveysalalla toimivat yhdistykset. Kokonaisuudessaan Porin kaupungilta hyvinvointialueelle siirtynyt avustusmääräraha oli 463 100 euroa, josta 410 000 euroa liittyi kumppanuussopimuksiin ja 53 100 euroa toiminta-avustuksiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Nämä avustusmäärärahat eivät kohdentuneet enää alkuperäiseen tarkoitukseensa.

Vuosittaisten Porin kaupungin myöntämien avustusten avulla monenlaiset harrastus- ja vapaa-ajantoiminnot kuntalaisten hyväksi ovat mahdollistuneet. Kaupungin avustuskategoriat ovat olleet monipuoliset mahdollistaen tukea yhdistysten kautta erilaisiin tapahtumiin ja hankkeisiin, hyvinvointia ja terveyttä, kulttuuria, liikuntaa ja nuorisotoimintaa edistävien yhdistysten perustoimintaa sekä matalan kynnyksen toimintaa kattaen eri-ikäiset kuntalaiset.

Kumppanuussopimukset

Vuoden 2024 lopussa Porin kaupungilla oli voimassa yhteensä 16 kumppanuussopimusta eri alojen yhdistysten kanssa. Valtuustokauden aikana sopimuksia oli enimmillään voimassa 18 yhdistyksen kanssa, ja kumppanuusmenettelyyn järjestettiin avoimet hakumenettelyt vuosina 2023 ja 2024. Hyvinvointialueuudistuksen myötä osa sopimuksista siirtyi hyvinvointialueen vastuulle ja jäljelle jääneistä 16 sopimuksesta 11 oli voimassa vuoteen 2024 ja 5 vuoteen 2026. Vuoden 2024 hakumenettely koski sopimusten solmimista vuosille 2025–2026 ja neuvottelut käynnistettiin 8 yhdistyksen kanssa. Kaksivuotisten sopimusten tarkoituksena oli saattaa kaikki voimassa olevat sopimukset päättymään samanaikaisesti vuonna 2026.

Kumppanuussopimuksilla tavoitellaan kaupungin ja yhdistysten välisen yhteistyön syventämistä yhteisten tavoitteiden ja kaupunkistrategian edistämiseksi. Kumppanuussopimusten onkin todettu syventävän keskinäistä yhteistyötä, lisäävän avoimuutta ja tukevan yhteisten tavoitteiden määrittelemistä pidemmällä aikavälillä. Kumppanuussopimukset on solmittu monivuotisiksi, jotta yhteistyötä ja toiminnan kehittämistä on mahdollista tehdä pitkäjänteisesti.

Tiloja kuntalaisten käyttöön ja kohtaamispaikoiksi

Valtuustokauden 2021–2024 aikana on Porin kaupunkistrategian mukaisesti edistetty kaupungin hallinnoimien tilojen saattamista yhdistysten ja kuntalaisten aktiivisempaan käyttöön. Tilojen käytön tavoitteena on lisätä kuntalaisten osallistumisen mahdollisuuksia, yhdistysten toimintamahdollisuuksia, kuntalaisten hyvinvointia, toimijuutta, turvallisuuden tunnetta, alueiden yhteisöllisyyttä sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Yhteistyötä on tehty sisäisesti yli toimialarajojen ja eri toimijoita kuten kuntalaisia, yhdistyksiä ja verrokkikuntia on aktiivisesti osallistettu kehittämistyöhön. Valtuustokauden aikana on selvitetty teknisten ja teknologisten järjestelmien muutostarpeita ja aloitettu tarvittavia muutostöitä, jotta tilat olisivat helposti saavutettavissa.

Samoin on luotu periaatteita, jotka määrittelevät tilojen yhteiskäytön käytänteitä ja varmistavat turvallisen ja vastuullisen tilankäytön. Suunnitelmaa yhteiskäyttötilojen pitkän aikavälin johdonmukaisesta kehittämisestä on laadittu vuosille 2025–2035. Kehittämistyön tavoitteena on luoda olosuhteet, joissa eri toimijoilla on monipuoliset tilankäyttömahdollisuudet niin, että prosessi on sujuva sekä organisaation että erityyppisten tilavaraajien näkökulmasta.

Näin Pori Harrastaa -tapahtuma

Vuosittain järjestettävä Näin Pori harrastaa -tapahtuma on kaikille porilaisille avoin ja maksuton harrastustapahtuma, joka pidetään elo-syyskuun vaihteessa Porin Karhuhallissa. Tapahtuma on loistava esimerkki yhteistyöstä, jota kaupunki tekee kolmannen sektorin kanssa tuottaakseen hyvinvointipalveluita kaikille kaupunkilaisille. Vuodesta 2012 lähtien järjestetty tapahtuma on syntynyt yhdistysten toiveesta ja kasvanut merkittävästi. Vuodesta 2021 lähtien kaksipäiväsenä järjestettyyn tapahtumaan osallistuvat mm. kaikki porilaiset 7. luokkalaiset osana koulupäiväänsä ja yhteensä tapahtumaan osallistuu vuosittain 1500–2500 kävijää, sekä 50–80 yhdistystä, harrastustoimijaa ja vapaa-ajanpalveluiden tuottajaa. Tapahtuma tukee kaupungin hyvinvointitavoitteita tarjoamalla asukkaille mahdollisuuden löytää uusia harrastuksia ja liikuntamuotoja, mikä edistää sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia.

Kuntalaisilta saatu palaute on ollut erittäin positiivista, ja tapahtuman vaikuttavuus näkyikin lisääntyneenä osallistumisena erilaisiin harrastuksiin ja parantuneena yhteisöllisyytenä. Harrastustoimijat ovat kiitelleet tapahtuman tuomaa näkyvyyttä ja mahdollisuutta verkostoitua muiden toimijoiden kanssa. Tapahtuma koetaan merkittävänä ja lähes poikkeuksetta kaikki osallistujat ovat vastanneet osallistuvansa uudestaan ja voivansa suositella tapahtumaa muille. Koululaispalautteissa osallistujat ovat löytäneet uusia harrastuksia ja antaneet tapahtumalle korkeat arvosanat. Näin Pori Harrastaa -tapahtuma on onnistunut tavoittamaan laajan kohderyhmän ja lisäämään kaupunkilaisten tietoisuutta paikallisista harrastusmahdollisuuksista, mikä edistää aktiivista ja hyvinvoivaa elämäntapaa.

Vaikuttamistoimielimet

Porissa toimii kolme lakisääteistä vaikuttamistoimielintä, joiden tarkoituksena on edistää edustamansa asukasryhmän äänen kuulumista päätöksenteossa: nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto. Kertomuskauden aikana vaikuttamistoimielimiltä pyydettyjen lausuntojen määrä on kasvanut ja niiden rooli edustamansa asukasryhmän näkökulman esiintuojana tunnistetaan kaupungin sisällä aikaisempaa paremmin.

Osallistuva budjetointi

Rakkaudella porilaisille hyvinvointiraha-nimellä kulkevan osallistuvan budjetoinnin ideana on, että kaupunkilaiset pääsevät itse päättämään taloudellisten resurssien käytöstä hyvinvoinnin edistämiseksi. Asukkaat ovat esimerkiksi äänestäneet toteutettavista hankkeista tai hyvinvointirahan teemasta. Porissa hakijat myös toteuttavat hankkeet itse. Kriteerinä on, että hankkeet ovat kaikille porilaisille avoimia ja maksuttomia. Hyvinvointirahan vuosittaiset teemat pohjautuvat hyvinvointiraportista esiin nousseisiin haasteisiin.

Hankkeita toteutettiin jokaisena kertomuskauden vuotena. Vuonna 2021 hyvinvointirahalle oli varattu 100 000 € ja vuosina 2022–2024 jokaisena vuonna 80 000 €. Vuonna 2021 teemoina olivat ulkoilu ja elämykset, yhteisöllisyys sekä digisosaalisuus. Hankkeita toteutui 20 kappaletta. Vuonna 2022 teemoina olivat siltoja porilaisten välille, yhteisöllisyys sekä hyvänmielen tekoja toisille, samalla hyvää mieltä itselle. Hankkeita toteutettiin 26 kappaletta, joista osa oli edellisiltä vuosilta koronan vuoksi siirrettyjä. Lisäksi osa hyvinvointirahasta käytettiin nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, johon liittyviä hankkeita toteutettiin 7 kappaletta. Vuonna 2023 hyvinvointiraha kulki nimellä ”Rakkaudella porilaisille nuorille” ja teemana oli nuorten hyvinvointi ja hyvän mielen tekoja nuorille porilaisille. Hankkeita toteutettiin 15 kappaletta. Vuonna 2024 teema valittiin ensimmäistä kertaa asukkaiden äänestyksen perusteella ja voittajaksi valikoitui ”ulkoilmassa”. Hankkeita toteutettiin 22 kappaletta, kaikki ulkoilmassa.

Hyvinvointirahahankkeet ovat olleet onnistuneita ja niiden avulla on edistetty yhteisöllisyyttä ja yhteistä tekemistä. Osallistujien lisäksi hankkeet ovat aktivoineet suuren määrän niiden järjestämiseen osallistuneita porilaisia.

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi

Vaikutusten ennakkoarviointi on tapa arvioida valmisteluvaiheessa olevan päätöksen vaikutuksia eri näkökulmista. Varsinkin mittavia ja laaja-alaisia päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulisi ottaa huomioon eri päätösvaihtoehdot ja se, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön ja alueen yrityksiin sekä kaupungin talouteen, organisaatioon ja henkilöstöön. Ennakkoarvioinnin avulla voidaan tarkastella, toteuttaako päätös kaupungin strategiaa ja toimintaa ohjaavia suunnitelmia, ja punnita päätöksen vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi on kirjattu eri näkökulmien osalta useampaan eri lakiin kuntien tehtäväksi.

Porissa ennakkoarvioitusten arviointia on aiemmin tehty joidenkin päätösten yhteydessä, mutta toimintatapa ei ole ollut järjestelmällinen eikä sen osalta ole ollut kaupungin omaa vahvistettua ohjeistusta. Vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpano-ohjeen yhteydessä vahvistettiin tarkempi ohjeistus vaikutusten ennakkoarvioinneista. Pääsääntöisesti vaikutusten ennakkoarviointi tulee vuodesta 2024 alkaen tehdä aina kun:

- Päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- Päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- Kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa
- Päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esimerkiksi palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja / tai yritysilmapiiriin).

Vuoden 2024 aikana kaupungin päätösten valmisteluissa on hyödynnetty vaikutusten ennakkoarviointia merkittävimpien päätösten valmistelussa.

Maksa mitä haluat -päivä

Maksa mitä haluat -päivinä Porin kaupungin kulttuuri- ja liikuntapalveluissa asiakas sai itse päättää sisäänpääsymaksunsa hinnan. Vuosittain järjestettiin kolme - neljä Maksa mitä haluat -päivää, vuodesta 2022 alkaen. Päivien tavoitteena oli saada kuntalaiset liikkeelle ja tutustumaan Porin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin, myös joukkoliikenne oli mukana. Maksa mitä haluat -päivistä saatiin porilaisilta myönteistä palautetta, kuntalaiset olivat aktiivisia ja päivät lisäsivät palvelujen taloudellista saavutettavuutta.

Viestintä hyvinvoinnin edistäjänä

Hyvällä viestinnällä varmistetaan, että kaupunkilaiset saavat tietoa ymmärrettävässä muodossa ja voivat osallistua päätöksentekoon heitä koskeissa asioissa. On tärkeää viestiä kaupungin tuottamista palveluista, jotka lisäävät kokonaisvaltaista hyvinvointia, sekä aiheeseen liittyvistä teemoista yhteistyössä muiden kaupungin toimialojen ja toimijoiden kanssa.

Viestintää toteutettiin monikanavaisesti pori.fi-nettisivuilla, sähköpostitiedotteilla, sosiaalisen median kanavissa sekä Sytyket-asukaslehden avulla, joka jaettiin suoraan porilaisiin kotitalouksiin.

Pori palkittiin Suomen liikkuvimpana kuntana vuoden 2024 alussa. Sosiaalisessa mediassa jaettiin sesonkeihin sopivia vinkkejä ja tietoa ohjatuista ja omatoimisesta liikunnasta. Nuorisopassia ja Harrastamisen Porin Mallia viestittiin ahkerasti lapsille ja nuorille sekä heidän huoltajilleen. Erityisryhmille suunnatun Jokaisella on oikeus liikkua -hankkeen toimintaa sekä Näin Pori Harrastaa -tapahtumaa esiteltiin sosiaalisessa mediassa, kuten myös muita kaupungin harrastusmahdollisuuksia eri kohderyhmille.

Kaupungin sosiaalisen median tileillä jaettiin aktiivisesti tietoa muun muassa Maksa mitä haluat -päivistä, käynnissä olevista hyvinvointirahahankkeista sekä Ohjaamon, nuorisopalveluiden ja liikuntapalveluiden toiminnasta. Viestintää kohdennettiin eri kanavien kohdeyleisöjen mukaan: esimerkiksi kaupungin Instagram-tilillä tavoitetaan nuoria ja nuoria aikuisia, kun taas Facebookissa suurin ikäryhmä on 45-54-vuotiaat. Kuukausittain julkaistavat hyvinvointivinkit Instagramin tarinat-osiossa jatkuivat. Teemoina olivat muun muassa osallisuus, International House Porin toiminta sekä erilaiset kulttuuripalvelut. Vuosittaisista teemapäivistä viestittiin monikanavaisesti, kuten Heijastinpäivänä, Itämeripäivänä, Reilun kaupan teemapäivinä sekä Porin vammaisneuvoston 50-vuotisjuhluvuoden tapahtumista. Pidempiä sosiaalisen median videoita tehtiin esimerkiksi kiitetystä yhteisöllisestä ruokailusta.

Lapsen oikeuksien viikolla vuonna 2024 kaupunki toteutti projektin porilaisten lasten oikeuksien lippusarjasta. Kuuden lipun sarja ja jokaisesta tehty esittelyvideo kaupungin YouTube-kanavalle kertoivat lapsen oikeuksista ja niiden merkityksestä kaupungissa. Juhlaliputus oli Raatihuoneella koko Lapsen oikeuksien viikon ajan.

Viestinnän lähtökohdat ovat oikea-aikaisen ja ymmärrettävän tiedon välittäminen kaupunkilaisille ja yhteistyötoimijoille paikoissa, joista heidät tavoittaa. Sisäisen viestinnän kohderyhmänä on kaupungin henkilöstö, jolle viestitään pääasiallisesti intranetin ja sisäisten tiedotteiden avulla. Ulkoisen viestinnän tärkeimmät kanavat ovat pori.fi-verkkosivut, kaupungin sosiaalisen median kanavat, tiedotteet, Sytyket-asukaslehti sekä sähköiset infotaulut ympäri kaupunkia. Viestintä tekee tiivistä yhteistyötä kaupungin muiden toimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa jakamalla sisältöjä sosiaalisessa mediassa.

Kertomuskauden aikana on tarkasteltu asukkaiden tavoitettavuutta sekä kehitetty ja kokeiltu uusia kanavia heidän kohdennettuun tavoittamiseensa. Vuoden 2023 alussa porilaisille järjestettiin ulkoisen viestinnän kysely, jonka perusteella kaupunkilaiset löysivät tietonsa parhaiten kaupungin verkkosivuilta, sosiaalisen median kanavista ja sanomalehdistä. Sosiaalisen median kanavat saivat kiitosta ajantasaisesta tiedosta ja harrastusmahdollisuuksista. Valtaosa vastaajista kuitenkin koki, etteivät he saa tarpeeksi tietoa kaupungin palveluista. Vastausten perusteella viestintää pyrittiin kehittämään avoimemmaksi ja oikea-aikaisemmaksi, erityisesti päätöksentekoviestinnässä. Lisäksi aloitettiin kartoitus kaupungin oman asukaslehden toimittamisesta.

Sytyket-asukaslehti ilmestyi ensimmäistä kertaa kesäkuussa 2024. Sisältötoiveita kartoitettiin kaupunkilaisilta ja henkilöstöltä kyselyissä, joiden tulokset otetaan huomioon lehtiä suunniteltaessa. Lehti ilmestyy kaksi kertaa vuodessa ja jaetaan jokaiseen porilaiseen talouteen. Vuoden 2024 lopussa ilmestyneen numeron teemana oli osallisuus ja demokratia, ja kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksia esiteltiin osallisuustestillä. Lehti sisältää myös aukeaman englanniksi, joka viestii kaupungin kasvavalle ei-suomenkieliselle väestölle. Muuta viestintää englanniksi on lisätty kauden aikana esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Uusina avauksina toteutettiin kokeilumuotoisesti kaksi podcastia, joiden avulla viestittiin syvemmin, avoimemmin ja rohkeammin isoista aiheista. Radio Porin kanssa toteutettiin Borgcast-podcast, jossa käsiteltiin kaupungin toimintaan liittyviä teemoja kuten investointeja ja päätöksentekoa. Tällä haluttiin puhutella erityisesti paikallista varttuneempaa väestöä. Radio Helsingin kanssa tehty Poripodi paneutui porilaiseen onnellisuuteen muun muassa lastenkulttuurin ja jääkiekkokannatuksen kautta. Poripodi oli suunnattu Radio Helsingin nuoremmalle yleisölle.

Päätöksentekoviestintää jatkettiin kaupunginvaltuuston kokousten suoratoistojen esittämisellä kaupungin YouTube-kanavalla. Saavutettavuutta parannettiin tekstittämällä kokoukset. Päätöksentekoelementtien tulevien kokousten esityslistoista tiedotettiin etukäteen, ja niiden ilmaisuja pyrittiin selventämään, jotta lukijat kokisivat viranomaistekstit ymmärrettäviksi.

Henkilöstölle viestittiin aktiivisesti useista työhyvinvointia edistävästä asioista. Kaupunki järjesti erilaisia lajikoeluita liikunnan parissa sekä muita hyvinvointia edistäviä tapahtumia. Intrassa jaettiin tietoa henkisen jaksamisen ylläpitämiseen liittyvistä luennoista. Työsuojeluvaltuutettujen kanssa viestinnällistä yhteistyötä tiivistettiin, ja henkilöstölle toteutettiin useita ulostuloja työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden lisäämiseksi. Vuosittain julkaistavassa henkilöstöraportissa esitellään avainlukujen lisäksi henkilöstötarinoita valituista teemoista, kuten työturvallisuudesta, työsuhteiden pyöryksestä ja työmäärän kuormituksen jakamisesta.

Kaupungin verkkosivut uudistettiin vuoden 2022 lopussa täyttämään saavutettavuuskriteerit. Samalla sivuja selkeytettiin ja kehitettiin palvelemaan kaupunkilaisia paremmin. Englanninkielistä verkkosivua on kehitetty ja opiskelijoille luotu oma sivusto. Nuorille suunnattua viestintää tehostettiin kesätyöntekijän palkkaamisella viestintään kesien 2022–2024 aikana. Nuorisoyksikkö perusti omat Nuorten Pori -somekanavat, jotka yhdessä Ohjaamo Porin tekemien sisältöjen kanssa tavoittavat nuoria ja nuoria aikuisia heille räätälöityjen palveluiden ja tapahtumien kautta.

Palveluista viestiminen kattoi suuren osan kaupungin viestinnästä kaikissa kanavissa. Kaupungin eri toimijoiden toteuttamat hyvinvointipalvelut liikunnan ja kulttuurin saralla sekä ulkoilumahdollisuuksien ylläpito ja kehittäminen olivat isossa roolissa viestittäessä hyvinvoinnista. Toimialojen oman viestinnän lisäksi viestintäyksikkö toteutti eri sesonkien aikoina koontitiedotteita liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksista, tuotti ja jakoi sisältöä erityisryhmille suunnatuista liikuntamahdollisuuksista, eri ikäryhmille suunnatuista palveluista sekä kansallisten yhteistyöverkostojen kampanjoista. Satakunnan hyvinvointialueen kanssa tehtiin yhteistyötä päihdetilannekyselyistä viestimällä.

Laajempia hyvinvointikokonaisuuksia olivat muun muassa toistuvat Maksa mitä haluat -päivät, Nuorisopassi, Näin Pori Harrastaa -tapahtuma, hyvinvointirahahankkeet sekä säännöllisesti sosiaalisessa mediassa julkaistut hyvinvointivinkit. Näiden teemoja olivat ehkäisevä päihdetyö, ruoka-apu, kansallinen kaupunkipuisto, osallisuuden teemat ja vammaisneuvoston toiminta. Päivittäisisällöissä nostettiin esiin hyvinvoinnin näkökulmaa kannustamalla kaupunkilaisia nauttimaan ulkoilusta tai kertomaan päivän iloisia ajatuksia.

Viestintä huomioi myös kansallisia ja kansainvälisiä hyvinvointiin liittyviä teemaviikkoja. Pori on Reilun kaupan kaupunki ja Lapsiystävällinen kunta, ja nämä näkyivät vahvasti sisällöissä. Lasten oikeuksien viikolla toteutettiin yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden kanssa muun muassa Lasten turvallisuustalo, Lasten Juhla sekä porilaisten lasten oikeuksien lippusarja, johon osallistui satoja porilaisia lapsia ja nuoria. Kaupungin kanavissa kerrottiin myös pyöräilyviikosta,

mielenterveysviikosta, ympäristöviikosta, hävikkiviikosta, lähiympäristön siivouskampanjoista sekä inklusiivisista teemapäivistä. Pori järjesti Lasten vaaleja lähes kaikkien kansallisten vaalien yhteydessä.

Pori palkittiin Suomen liikkuvimpana kuntana vuoden 2024 alussa. Perusteluissa mainittiin erityisesti arkiliikuntaan panostaminen, ja tätä teemaa nostettiin entisestään esiin kaupungin viestinnässä. Vuoden 2024 keväällä Porin tunneperusteinen viestintä erityisesti Porisuhdeneuvoja-kampanjasta palkittiin Kuntaviestinnän SM-kisojen kultapalkinnolla.

Kulttuuripalvelut

Kunnallisten kulttuuripalvelujen hyvinvointia, terveyttä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä kulttuuritoiminta tarkoittaa ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka kautta kulttuurikokemukset vähentävät yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä lisäävät voimavaroja elämässä. Esimerkkejä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköihin vietävä kulttuuritoiminta, pysyvät käytännöt kuntalaisten kulttuuripalveluihin osallistumisen tueksi, taloudellisesti vaikeassa elämäntilanteessa olevien osallistumisen tukeminen kulttuuritapahtumiin sekä vertaistoiminta, jolla madalletaan kulttuurin osallistumisen kynnyksiä.

Palveluita järjestäessään kulttuuriyksikkö huomioi paikalliset olosuhteet ja eri väestöryhmien tarpeet. Koronavuosina kulttuuripalvelut osoittivat merkityksensä kuntalaisten kriisinkestävyydelle ja henkiselle hyvinvoinnille poikkeusoloissa kehittämällä vaihtoehtoisia tapoja tarjota palveluitaan, kuten digitaalisia palveluita ja etätoteutuksia. Kulttuuriyksikkö pyrki erityisesti edistämään lasten ja nuorten osallistumista kulttuuritoimintaan. Vapaa-ajan lautakunta myönsi toiminta-avustuksia eri puolilla kuntaa järjestettävään kulttuuritoimintaan. Kertomusvuosina kulttuurilaitoksissa käynnit ja kaupunginkirjaston kokonaislainaus kasvoivat.

Kulttuuripalvelujen asema osana kunnan palvelujen kokonaisuutta korostui, kun sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestäminen siirtyivät uusille hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta alkaen. Kuntien ja hyvinvointialueiden palveluketjujen ja yhdyspintojen toimivuuden varmistaminen, myös kulttuuripalvelujen järjestämisessä, on tärkeää ja tätä pyrittiin hoitamaan valmistelun aikana ja Satakunnan hyvinvointialueen aloitettua toimintansa.

"Ohjaan lasten ja nuorten kulttuuriharrastusta. Siitä saan paljon iloa myös omaan elämään."

"Kansalaisopisto tarjoaa hyviä harrastuksia."

"Lukuharrastus on tärkeä, kirjasto on suuressa roolissa, kiitos!"

Kulttuuriyksikön digitaaliset palvelut

Kulttuuriyksikön palvelukokonaisuuden toimijoiden verkkopalveluja ja -sisältöjä kehitettiin ja monipuolistettiin aktiivisesti, mikä lisäsi niiden käyttöä kuntalaisten keskuudessa. Digitaaliset palvelut ja sisällöt mahdollistivat kuntalaisille palveluiden käytön ja sisältöihin tutustumisen ajasta ja paikasta riippumattomasti. Esimerkkejä uusista digitaalisista avauksista ovat Porin taidemuseon avaama virtuaalinäyttely Digimuseo.fi -palvelussa ja Porin kaupunginkirjaston käyttöönottat elokuvien suoratoisto- ja kielikurssipalvelut sekä liittyminen valtakunnalliseen e-kirjastoon.

Kulttuuriyksikön kuntalaiskysely 2024

Kulttuuriyksikkö toteutti kuntalaiskyselyn verkossa syksyllä 2024. Kyselyn teemana oli kulttuurin merkitys kaupunkilaisille, ja näkökulmia olivat kulttuurin käyttötottumukset, koetut vaikutukset sekä saavutettavuus. Kyselyn vastauksista ilmeni, että valtaosa käyttää kulttuuripalveluita kuukausittain, eniten kirjastopalveluita ja museoita. Merkittävimmät syyt käyttää kulttuuripalveluita olivat kulttuurin tuottama ilo ja elämänlaadun parantaminen. Merkittävimmät koetut esteet liittyivät viestintään ja maksulliseen toimintaan osallistumiseen. Kyselyn tulokset käsitellään kulttuuriyksikön johtoryhmässä ja perusyksiköissä, ja niiden perusteella pohditaan toiminnan muutoksia.

Kaupunkitilojen ja ympäristöjen kehittäminen

Kaupunkitiloja ja ympäristöjä kehitetään asiakaslähtöisesti ja asukkaille tarjotaan monipuolisesti mahdollisuuksia osallistua elinympäristönsä suunnitteluun. Kaupunkikehityksen kärkikohteissa osallisuutta edistettiin vuosina 2021–2024 panostamalla kaupunkilaisten ja yritysten osallistumismahdollisuuksiin.

Esimerkkejä osallisuuden ja yhteissuunnittelun toimenpiteistä vuosina 2021–2024:

- Kehittämishjelmaan liittyvä kysely Kalafornia-Kirjurinluoto alueen käyttäjille kesällä 2024 sekä Porin päivän 28.9.2024 torijuhlissa toteutettu osallistamistyöpaja Eetunaukiolla
- Porin Kauppatorin yleissuunnitelman ja Pori 2030 -strategian osallistava pop-up tila PORIS Pohjoiskauppatori 3:ssa sijaitsevassa tyhjässä liiketilassa joulukuussa 2021.
- Kolme kaupunkilaisille avointa kaupunkifoorumia keskustan kehittämisen teemoista
- URBACT iPlace -hankkeen keskustan kehittämisen paikallinen toimintaryhmä vuosina 2021–22
- Keskustan kehittämisryhmä kävelykadun varren toimijoiden kanssa vuodesta 2023 lähtien
- Jokirannan yhteistyöryhmä Jokikeskushankkeen tiedonkulkua ja yhteistyön lisäämistä varten vuosina 2022–2024

Alueiden kehittämistä ohjaavat yleissuunnitelmat ja ohjelmat:

- Kirjurinluoto-Kalafornia kehittämisohjelma 19.12.2024
- Porin kaupunkikeskustan kehittämisohjelma 17.6.2024
- Porin kauppatorin yleissuunnitelma 9.6.2023
- Kirjurinluodon leiriytymisalueen yleissuunnitelma 16.5.2023
- Porin keskustan liikenneverkkosuunnitelma 4.4.2023
- Maauimalan ja Porin metsän maisemasuunnitelma 2022
- Porin Pasaasi yleissuunnitelma 30.11.2020
- Yyterin kasvuohjelma 19.10.2020
- Isomäen alueen yleissuunnitelma 5.3.2020
- Yyterin aukio yleissuunnitelma 3.5.2019

Kaupunkikehityksen kärkikohteiden kehittäminen matkailun ja virkistyksen näkökulmasta (Yyteri, Kirjurinluoto, Kaupunkikeskusta ja Isomäki) on kaupungin jatkuvaa työtä veto- ja pitovoiman näkökulmasta.

Asukkaiden muu osallistaminen

Asukasilloja on kehitetty kertomuskauden aikana. Vuonna 2023 asukasillat järjestettiin koronan jälkeen ensimmäistä kertaa kaikilla kahdeksalla palvelualueella lähitilaisuutena. Asukkaat saivat myös ehdottaa teemoja syksyn tilaisuuksiin. Vuonna 2024 uusina avauksina toteutettiin monikielinen ilta, jonka sisältö tulkattiin neljällä kielellä sekä uusien porilaisten ilta, jonka idea tuli

kuntalaisaloitteesta. Asukasilloissa keskusteltiin kaupungin palveluista ja kuultiin osallistujien toiveita palveluiden kehittämiseksi. Illat ovat olleet pidettyjä ja niistä ilmenee, että tarve virkahenkilöiden ja asukkaiden avoimille keskustelumahdollisuuksille on olemassa.

Kaupunki osallistui syksyllä 2024 Kansallisiin dialogeihin järjestämällä keskustelun aiheesta ”mikä tuo porilaiset yhteen”. Dialogissa korostuu rakentava, luottamuksellinen ja tasavertainen keskustelutapa. Keskustelijoina oli seitsemän eri ikäistä porilaista eri puolilta kaupunkia. Keskustelussa todettiin, että musiikki- ja urheilutapahtumat yhdistävät porilaisia ja myös viihtyisät ulkoilupaikat tuovat porilaisia yhteen. Poria pidettiin parhaana paikkana elämiseen: kompaktin kokoinen kaupunki, jossa palvelut ovat lähekkäin. Myös yhdistysten roolia yhteisöllisyyden edistäjinä korostettiin.

Kulttuuriyksikkö on vuodesta 2023 alkaen ollut mukana Interreg Baltic Sea Region Liveability -hankkeessa. Porissa on hankkeen puitteissa tarkoitus luoda elettävämpää ja asuttavampaa kaupunkikeskustaa kehittämällä luovuuden rutiinia niin julkisten palveluiden suunnittelussa kuin myös rohkaisemalla kaupunkilaisia itseään tuottamaan elävämpää kaupunkikeskustaa, esimerkiksi tyhjiä tiloja täyttämällä.

Kertomuskauden aikana on pilotoitu kaupunkilaislähtöistä kulttuuritoimintaa järjestämällä kaikille avoimia ja maksuttomia tapahtumia muun muassa Kaupunkiolohuoneella, TGT-tilassa Teljäntorilla sekä toiminnan keskiössä olevassa kohtaamis- ja kulttuuritila Asema44:ssä vanhalla linja-autoasemalla. Tavoitteena on lisätä yhteisöllisyyden tuntua jo suunnittelusta alkaen, osallistamalla ja yhteiskehittämällä tapahtumia yhdessä kaupunkilaisten ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Tarkoitus on muokata kaupunkikulttuuria niin, että kaupunki luo mahdollisuuksia sen järjestämiseen kaikille.

Asukaskyselyitä toteutettiin kertomuskauden aikana runsaasti erilaisista aiheista. Kyselyillä selvitettiin muun muassa asukkaiden mielipiteitä, toimintatapoja ja kokemuksia olemassa olevien palvelujen kehittämisen tueksi sekä uusien toimintojen suunnittelun tueksi. Kyselyjä hyödynnettiin myös erilaisten ohjelmien ja suunnitelmien laatimisessa.

4.4.5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Väkivalta

Vuoden 2024 Poliisin väkivaltatilasto Porin osalta näyttää hieman parantuneen edellisestä vuodesta, sillä väkivallan kokonaismäärä on laskenut poliisin vuoden 2023 tilastotietojen 714 rikoksesta 626 rikokseen. Vuonna 2022 vastaava luku oli 719. Laskua edellisvuoteen on reilu 12 %. Rikosten määrät ovat laskeneet sekä yksityisissä asunnoissa, yleisillä alueilla, että ravintoloissa. Ravintoloissa laskua on ollut 33 %. Ravintoloissa tapahtunut lasku on ollut merkittävää ja määrällisesti on palattu menneiden vuosien alhaisimmille tasoille. Koronavuonna 2020 ravintolaväkivalta laski merkittävästi. Laskua on tapahtunut rikoslaissa määritellyissä tavallisissa ja törkeissä pahoinpitelyissä, mutta törkeiden pahoinpitelyiden yrityksissä kasvua. Törkeiden tekemuotojen määrä on noussut vuoden 2021 35:stä 38:een vuonna 2022, mutta vuonna 2023 laskenut 37:een laskien edelleen 2024 35:een. Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäiltyjen määrä oli samalla tasolla vuosina 2017 ja 2018 (202 kpl/207 kpl). Vuonna 2019 ja 2020 vastaavat luvut olivat 210 kpl/202 kpl. Vuosina 2023–2024 on tapahtunut menneisiin vuosiin laskua lukujen ollessa 168 kpl/178 kpl.

Katuturvallisuusindeksi

Satakunnan ja Varsinais-Suomen katuturvallisuusindeksit ovat kasvaneet. Pori on poliisin katuturvallisuusindeksin mukaan Suomen 15 suurimmasta kaupungista kuudenneksi turvallisin ja esimerkiksi Tampere ja Turku ovat Porin jäljessä. Porissa katujen turvallisuus on parantunut vuodesta 2011 vuoteen 2017 yli 30 % indeksipisteillä mitattuna. Vuonna 2019 Porin katuturvallisuusindeksi oli 90,36. Vuonna 2020 katuturvallisuus on laskenut vuodesta 2019 reilut 6,5 % ja oli 84,42. Vastaavat luvut olivat vuonna 2023 72,06 ja vuonna 2024 84,17. Näin kasvua on tullut lähes 17 %.

Turvallinen keskusta-alue ja sen kehittäminen

Porin kaupunki teetti opinnäytetyön aiheesta: Turvallinen keskusta-alue ja sen kehittäminen Porin kaupungissa. Työssä tehtiin seuraavat havainnot ja kehittämisajatuksia.

1. Pyöräilyn/pyöräilyinfrastruktuurin kehittäminen

Porin keskustaan tulisi rakentaa erillisiä, selkeästi merkittyjä pyöräteitä, jotta pyöräily ja jalankulku voidaan erottaa toisistaan. Tämä parantaisi kevyen liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta sekä vähentäisi konfliktitilanteita pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden välillä. Pyöräily jalkakäytävillä on todella yleinen ja vaarallinen ongelma Porin keskustassa. Kävelykadun liikennejärjestelyitä tulisi kehittää suuntaamalla huoltoliikennettä toiselle puolelle mahdollisuuksien mukaan ja järjestämällä erilliset väylät pyöräilijöille ja kävelijöille.

2. Liikennejärjestelyiden ja tiemerkintöjen kehittäminen

Suojateiden merkinnät ovat monin paikoin kuluneita, mikä lisää liikenneturvallisuusriskejä. Liikenneturvallisuutta voidaan kehittää myös tuomalla väistämisvelvollisuudet selkeämmin esiin keskustassa ja merkitsemällä selkeämmin kävelytiet, joissa pyöräily on kielletty (kieltomerkit).

3. Keskusta-alueen elävöittäminen

Alueelle tarvitaan ihmisiä ja aktiivista toimintaa. Ehdotuksena työssä muun muassa ajanviettomahdollisuuksien kehittämistä (esimerkiksi pelit ja muut matalan kynnyksen ajanviettotavat).

4. Nuorten saaminen järkevien aktiviteettien pariin

Ongelmana on, että nuorille ei oikein ole keskustassa järkeviä ajanviettomahdollisuuksia, vaan yleisimmät ajanviettotavat tuntuivat olevan yleinen hengailu, päihteiden käyttäminen ja pikaruokaravintoloissa istuminen. Mahdollisuutena nuorisotilatoiminnan kehittäminen ja aukioloaikojen laajentaminen, mutta myös yläkoulu- ja toisen asteen opiskelijoille järjestettävä kysely, mitä keskustaan kaivataan lisää.

5. Katujen, kevyenliikenteen väylien ja yleisen kunnossapidon kehittäminen

Kyselylomakkeiden vastausten perusteella tärkeimmiksi kehityksen kohteiksi tunnistettiin valaistuksen parantaminen sekä katujen, teiden ja kevyen liikenteen väylien kunnossapidon parantaminen. Yhtenä vaihtoehtona tähän olisi QR-koodillisten tarrojen liimaaminen esimerkiksi penkkeihin, roskikiiniin ja muihin vastaaviin, jolloin kaupunkilaiset voisivat helposti ja nopeasti ilmoittaa kunnossapitotarpeista omaa puhelinta käyttämällä. Tämä voisi parantaa kaupungin infrastruktuurin ylläpitoa sekä julkisten alueiden siisteyttä, viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Asukkaiden turvallisuuden tunne

Porin kaupungin toimeksiannosta toteutettu tutkimus "Asukkaiden turvallisuuden tunne Porissa" tarjoaa kattavan katsauksen asukkaiden turvallisuuden tunteeseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Tutkimuksen tavoitteena oli parantaa Porin asukkaiden turvallisuuden tunnetta ja tarjota konkreettisia kehitysehdotuksia paikallisten turvallisuustoimien tueksi.

Porin asukkaiden turvallisuuden tunne on yleisesti ottaen hyvällä tasolla, vaikka otantamenetelmän vuoksi tuloksia ei voida yleistää koko perusjoukkoon. Suurimmat turvattomuuden tunteen aiheuttajat olivat pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden turvallisuus, liikennekäyttäytyminen sekä paikkojen rikkominen tai sotkeminen.

Naiset ja miehet kokivat turvattomuutta eri tavoin, mutta erot eivät olleet merkittäviä. Naiset olivat hieman enemmän huolissaan paikkojen rikkomisesta ja huumeiden käytöstä, kun taas miehet olivat enemmän huolissaan rikollisuuden lisääntymisestä ja ihmisten syrjäytymisestä.

Yleinen turvattomuuden tunne oli kasvanut vuodesta 2019 vuoteen 2023. Suurimmat erot olivat huumeiden käytössä ja välityksessä, rikollisuuden lisääntymisessä sekä paikkojen rikkomisessa.

Tutkimuksen pohjalta tehtiin muun muassa seuraavia toimenpide-ehdotuksia:

- Asukkaille tulisi tarjota totuudenmukaista ja ajankohtaista tietoa turvallisuuteen liittyen. Turvallisuuden tunnetta tukeva viestintä voisi vähentää turvattomuuden tunnetta ja lisätä luottamusta paikallisiin viranomaisiin.
- Turvallisuuskyselyä tulisi täydentää laadullisilla kysymyksillä ja tarkentavilla tutkimuksilla, jotta saataisiin syvällisempää tietoa turvattomuuden tunteen syistä ja vaikutuksista asukkaiden käyttäytymiseen. Asukkaiden osallistaminen turvallisuustoimintaan voisi lisätä heidän turvallisuuden tunnettaan. Esimerkiksi turvallisuuskävelyiden järjestäminen kohderyhmittäin voisi olla hyödyllistä.
- Syrjäytymisen ja huumeiden käytön ehkäisyyn tulisi panostaa erityisesti nuorten ja riskiryhmien osalta. Tämä voisi vähentää rikollisuutta ja parantaa yhteisöllisyyttä.

Tieliikenneonnettomuudet 2024

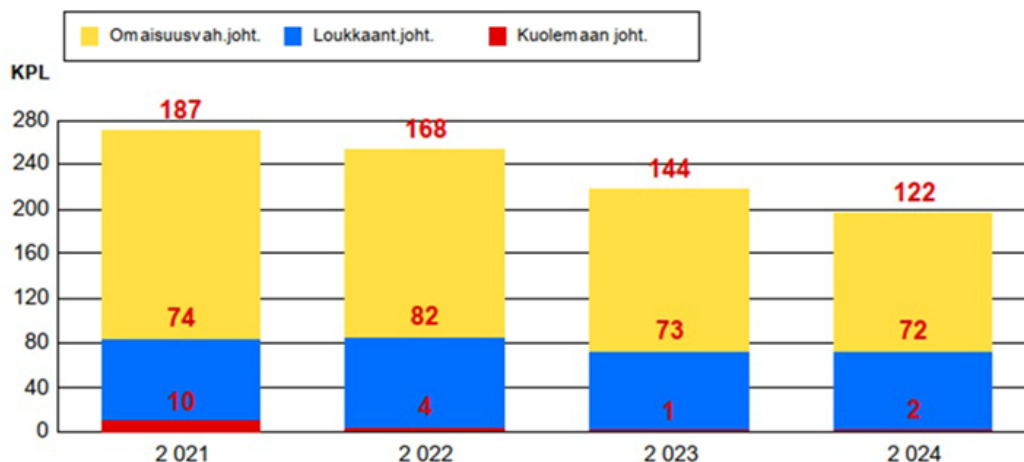
Porissa sattui vuoden 2024 aikana 196 poliisin raportoimaa tieliikenneonnettomuutta. Onnettomuuksista 2 johti kuolemaan ja 72 loukkaantumiseen. Kuolemaan johtaneista onnettomuuksista ei yhtään tapahtunut katuverkolla.

Yleisin onnettomuustyyppi ja onnettomuuden olosuhteet 2024

Onnettomuudet tapahtuivat useimmiten hyvissä olosuhteissa. Yleisimmät onnettomuusluokat olivat yksittäisonnettomuus (21 %), risteämisonnettomuus (16 %) ja peräänajo-onnettomuus (11 %). Jalankulku-, pyöräily- ja mopo-onnettomuuksia oli 16 % kaikista onnettomuuksista. Henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista 36 % oli jalankulku/pyöräily/mopo-onnettomuuksia.

Tieliikenneonnettomuudet 2021–2024

Vuosina 2021–2024 tapahtui yhteensä 939 poliisin raportoimaa tieliikenneonnettomuutta. Tieliikenneonnettomuuksien kokonaismäärä Porissa on ollut neljän vuoden vertailujaksolla laskusuhdanteinen.

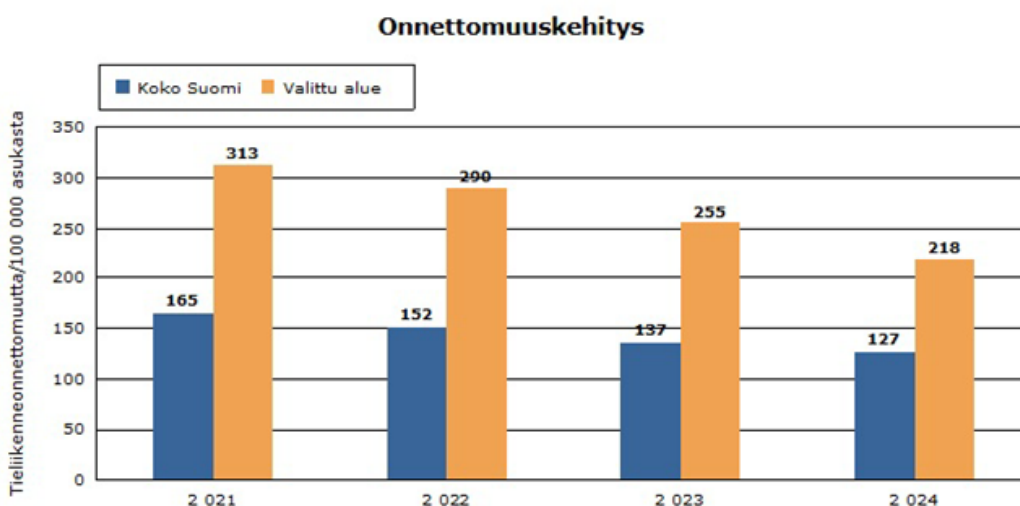

Kuva 25. Tieliikenneonnettomuudet 2021–2024

Kaikista onnettomuuksista 68 % tapahtui katuverkolla, 39 % maanteillä ja 3 % yksityisteillä ja muilla liikennealueilla. Yleisin onnettomuusluokka oli yksittäisonnettomuus (22 %), risteämisonnettomuus (15 %) ja polkupyöräonnettomuus (11 %). Jalankulku-, polkupyörä-, tai mopo-onnettomuuksia oli 18 % kaikista onnettomuuksista. Henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista 45 % oli jalankulku-, polkupyörä-, tai mopo-onnettomuuksia.

Onnettomuuskehitys

Onnettomuuskehitys on ollut laskeva viimeisen neljän vuoden ajan. Kun onnettomuudet suhteutetaan asukasmäärään, Porissa sattuu reilusti enemmän tieliikenneonnettomuuksia verrattuna koko Suomen tilastoon. Vaikka onnettomuusmäärät ovat korkeampia, Porissa on hyvä trendi onnettomuusmäärien laskussa, sillä suhteellinen osuus on laskenut selvästi jyrkemmin kuin mitä valtakunnallisessa keskiarvossa.

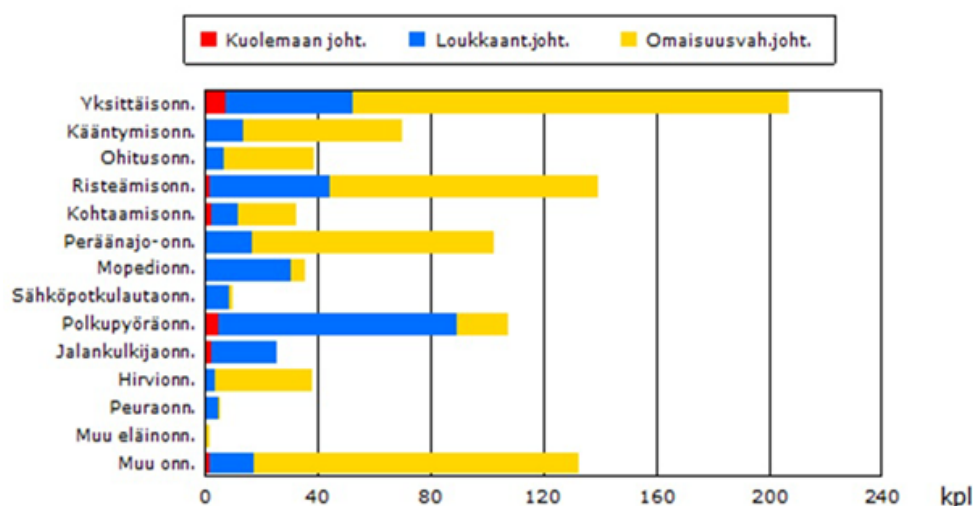

Kuva 26. Onnettomuuskehitys.

Kaikista onnettomuuksista 66 % tapahtui taajama-alueella. Taajama-alueen henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien onnettomuusluokat ovat polkupyöräonnettomuus (35 %), risteämisonnettomuus (12 %) ja mopedionnettomuus (12 %) sekä yksittäisonnettomuus (11 %).

Vuosina 2021–2024 onnettomuuksissa oli yhteensä 378 uhria. Erityisesti henkilövahinkoja tapahtui 15-, 18- ja 16- vuotiaille.

Vertailuvuosien aikana sähköpotkulautojen ja niitä vuokraavien yritysten määrä on lisääntynyt. Tämä näkyy myös poliisille tulleissa onnettomuustiedoissa, joskin onnettomuusmäärät ovat pieniä verrattuna jalankulku-, polkupyörä- ja mopo-onnettomuuksiin. Sähköpotkulaudat rinnastetaan lain mukaan polkupyöriin, eikä sähköpotkulautaonnettomuuksia tilastoida systemaattisesti erikseen omaan luokkaan.

Kuva 27. Onnettomuusluokat kaikissa onnettomuuksissa

Onnettomuuskustannukset 2021–2024

Onnettomuudet aiheuttavat inhimillisten kärsimysten lisäksi taloudellisia menetyksiä. Suomessa käytössä olevan onnettomuuskustannusmallin mukaan liikenneonnettomuuksien yksikkökustannukset ovat henkilövahinkoon johtaneissa onnettomuuksissa noin 308 800 € ja omaisuusvahinkoon johtaneissa onnettomuuksissa noin 2 200€ (Tieliikenteen onnettomuuskustannusten tarkistaminen, Trafi 2016). Kuntien maksettavaksi onnettomuuskustannuksista kohdistui noin 15–20 % muun muassa pelastus-, terveys- ja sosiaalitoimen menoina aikaisempien tutkimusten mukaan ennen hyvinvointialueuudistusta. Porissa tapahtuneiden onnettomuuksien keskimääräiset vuotuiset onnettomuuskustannukset olivat vuosina 2021–2024 noin 24,8 milj. €, josta kunnalle ja hyvinvointialueelle kohdistuvien kustannusten osuus oli noin 4,9 milj. €.

Viisaan liikkumisen kehitys ja tukeminen 2021–2024

Vuosien 2021–2024 aikana kaupunki on rakentanut uutta pyörätieverkostoa 56 km. Liikenteellisesti merkittävä yhteys läntisen Porin ja valtatie 8:n väliin avattiin (Länsiväylä) ja Pohjois-Porin monitoimitalo ja sen ympärille rakennetut katuyhteydet otettiin käyttöön.

Liikenneturvallisuutta parannettiin urheilukeskuksen ympäristössä liittymäjärjestelyiden parantamisella ja lisäämällä Väistämisvelvollisuus pyöräilijän tienylityspaikassa- liikennemerkkejä katukuvaan. Pohjois-Porin koululle laadittiin Turvallinen koulumatkaselvitys. Työssä tarkasteltiin turvallisia koulumatkareittejä ja laadittiin tiedote vanhemmille. Porin keskustaan laadittiin konsultin toimesta Porin keskustan liikenneverkkosuunnitelma, joka on osa keskustan kehittämisen kärkihanketta.

"Turvallisuutta parantaa pitkällä tähtäimellä kaikki, mikä parantaa mielenterveyttä ja ehkäisee huono-osaisuutta ja päihteiden käyttöä yhteiskunnassa."

"Valot leikkipuistoihin ja ulkoilureiteille (lähiluontoon myös pimeänä vuodenaikana)."

"Lisää levähtämiseen istuimia ikääntyneille, liikuntaesteisille."

"Kiire pois liikenteessä!"

"Hiekkoitus, auras jalankululla."

"Asuinympäristöni on jo hyvin turvallinen."

Esteettömyys

Esteettömyys julkisessa kaupunkitilassa tarkoittaa, että tilat ja ympäristöt suunnitellaan ja rakennetaan siten, että ne ovat helposti saavutettavissa ja käytettävissä kaikille ihmisille, riippumatta heidän iästään ja fyysisistä, aistillisista tai kognitiivisista rajoitteistaan. Esteettömyyden toteuttaminen edistää kaikkien yhdenvertaisuutta ja parantaa kaupunkitilan toimivuutta ja turvallisuutta. Vuosittain kaupunki toteuttaa pieniä esteettömyyttä parantavia toimenpiteitä. Esimerkiksi vuonna 2024 lisättiin uimahallin pysäköintialueelle liikuntaesteisten pysäköintipaikkoja. Lisäksi Porin metsän ulkoilureittien osalta on toteutettu esteettömyyskartoitusta Satakunnan ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden ja opiskelijoiden toimesta. Kaupunki huomioi kartoituksen tulokset alueen kehittämistyössä. Porin maauimalan aukiota koskevassa suunnitteluhankkeessa tullaan maauimalan sisäänkäynnin lähellä sijaitsevaan pysäköintialueeseen lisäämään liikuntaesteisten pysäköintipaikkoja. Suunnitelma sisältää myös liikuntaesteisille suunnatun valaistun ulkoilureitin ja esteettömän ulkokuntoiluvälinepisteen. Maauimalan aukiota koskeva suunnitteluhanke eteni vuonna 2024 toteutussuunnitteluvaiheeseen. Toteutussuunnitteluvaihe valmistuu keväällä 2025 ja uudistusten toteutus aloitetaan aikaisintaan vuonna 2026.

Kulttuuripalvelujen saavutettavuus

Kertomusvuosina kulttuuriyksikössä panostettiin saavutettavuuden osa-alueiden, kuten fyysisen saavutettavuuden eli esteettömyyden, sosiaalisen, taloudellisen ja digitaalisen saavutettavuuden sekä viestinnän parantamiseen. Kulttuurin saavutettavuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten yhdenvertaisia oikeuksia ja mahdollisuuksia kehittää itseään, käyttää kulttuuripalveluja ja osallistua kulttuurielämään, myös tekijänä ja ammattilaisena.

Kulttuuripalvelut järjestivät runsaasti maksuttomia, kaikille avoimia tapahtumia, työpajoja, harrastuskerhoja, opastuksia ja näyttelyitä. Kulttuuripalvelut tarjosivat myös kaikille avoimia, maksuttomia julkisia tiloja kaupunkilaisten viettää aikaa ja oleskella kulttuurin parissa. Hakeutuvat (jalkautuvat) kulttuuripalvelut tarjosivat mahdollisuuden kokea kulttuuria yllättävissä paikoissa ja tilanteissa.

Liikuntapalveluiden saavutettavuus

Liikkumisen osalta erityisesti turvallista ja viihtyisää elinympäristöä ovat edistäneet vuosina 2021–2024 urheilukeskuksen kehittämistoimenpiteet, joihin lukeutuu muun muassa tekojääradan kunnostus, tekonurmen ja stadionin nurmen uusiminen sekä valaistuksen uusiminen. Alueellisen monipuolisen urheilu- ja liikuntatoiminnan kehittämisen näkökulmasta Toejoen tekonurmen ja Pohjois-Porin monitoimitalon luomat mahdollisuudet ovat edistäneet seurojen, koulujen ja lähialueilla

asuvien porilaisten liikkumismahdollisuuksia. Luontoliikunnassa esiin nousee Porin metsän ja Yyterin opasteiden uusiminen sekä valaistuksen ja esteettömyyden kehittäminen. Toimenpiteet tukevat alueellisesti yhdenvertaisia liikkumismahdollisuuksia kaikille porilaisille.

Tasavertaisuuden vahvistaminen kommunikaatiopisteen avulla

Kirjurinluodon liikennepuisto Vinkkariin pystytettiin vuonna 2022 kommunikaatiopiste, jonka avulla lapset pystyvät ilmaisemaan liikennepuistossa kokemiaan asioita ja tapahtumia.

Kommunikaatiopisteen on lahjoittanut Porin kaupungille Mannerheimin Lastensuojeluliiton Porin yhdistys. Kommunikaatiopiste mahdollistaa viestinnän esteettömyyttä edistämällä lasten keskinäistä vuorovaikutusta, aitoa osallisuutta ja yhdenvertaisuutta mukaan lukien myös vuorovaikutuksen aikuisten kanssa. Pisteellä voidaan viestiä sanattomasti, mutta pisteen käyttäminen tukee myös puhetta. Kommunikaatiopisteestä on erityistä apua ja hyötyä lapsille, joilla on haasteita vuorovaikutustilanteisiin ja ohjattuun toimintaan osallistumisessa. Pisteen käyttäminen antaa mahdollisuuden yhteiseen kieleen ja sen kautta kokemuksen jakamiseen tilanteissa, joissa yhteistä kieltä ei syystä tai toisesta ole.

Ilmanlaatu

Kaupunki osallistui kahteen merkittävään ilmanlaatua koskevaan selvitykseen, Porin ilmanlaadun mallinnukseen (Ilmatieteen laitos 2021–2022) sekä alueelliseen bioindikaattoritutkimukseen (Ramboll 2022–2023). Saatujen tulosten perusteella ilmanlaatu on valtaosassa Porin kaupunkia pääsääntöisesti hyvää ja teollisuuden kokonaispäästöt ovat vähentyneet. Ilmanlaatuun vaikuttavat merkittävimmin katupöly, puun pienpoltto sekä liikenteen typenoksidipäästöt.

Ilmanlaatumittaukset jatkuivat entisen tapaan Paanakedonkadun mittausasemalla. Pastuskerissa sijainneen ilmanlaadun mittausaseman toiminta lopetettiin syyskuussa 2024. Asemalla mitattiin yli 12 vuoden ajan ulkoilman rikkidioksidipitoisuuksia, jotka olivat olleet jo pitkään hyvin matalia muun muassa Meri-Porin teollisuus- ja energiantuotantolaitosten päästöjen vähenemisen myötä.

Porin alueella vallitsee yleensä hyvä tai tyydyttävä ilmanlaatu. Suurimmat Porin kaupungin keskustan ilmanlaatuun vaikuttavat tekijät ovat liikenteen päästöt, katupöly pääasiassa alkukeväisin sekä kiinteistöjen puunpoltto. Vuonna 2024 katupölykausi oli tavanomainen ajoittuen pääosin maaliskuuhuhtikuulle. Lisäksi ilmanlaatua heikensivät lyhytaikaisesti touko-kesäkuussa ja syyskuussa pienhiukkasten kaukokulkeumat.

Teollisuuden ilmapäästöjen vähentyessä liikenteen ja asumisen vaikutukset ilmanlaatuun korostuvat entisestään ja lisää tutkimustietoa tarvitaan nykyisten mittauksen lisäksi. Kaupunki päätti puun pienpolton ilmanlaatuvaikutusten selvittämiseksi käynnistää ulkoilman PAH- ja pienhiukkasmittaukset Porin keskustan tuntumassa olevalla Uudenkoiviston pientaloalueella. Vuoden kestävätkä mittaukset aloitettiin helmikuussa 2024. Tulosten perusteella tullaan arvioimaan kiinteistöjen puun pienpolton ilmanlaatuvaikutuksia sekä mahdollisten jatkomittauksen tarpeita.

Roskaantuneisuus

Kaupungin yleinen ilme on herättänyt negatiivista huomiota eli kaupungissa on paljon pieniä asioita, jotka häiritsevät kaupunkilaisia. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi roskaiset puistot sekä epäsiisti ja hoitamattoman näköinen ympäristö.

Kaupunki osallistui yhdessä jätehuolto-yhtiö Keräämön kanssa vuosina 2023 ja 2024 Ylen valtakunnalliseen Miljoona roskapussia -kampanjaan. Kansallisten siivoustalkoiden tarkoituksena oli

vähentää ihmisten välinpitämättömyyttä roskaamista kohtaan ja pitää ympäristöä siistinä keräämällä roskia. Lisäksi tavoitteena oli havahduttaa ihmisiä näkemään roskan määrä ympäristössämme. Siivouksen kannustimeksi osa talkoovälineistä eli roskapusseja ja suojakäsineitä oli tarjolla osallistujille ilmaiseksi. Lisäksi luontopajan välinevuokraamosta sekä Porin pääkirjastosta oli lainattavissa roskapihtejä hygieeniseen roskien keräämiseen. Kaikkiaan kaupungin alueelta kerättiin kahden Miljoona roskapussia -kampanjakevään aikana 3850 pussillista roskaa.

Porissa yksi keskeinen roskaongelma ovat tupakantumpit, nikotiinipussit ja nuuskapussit. Loppuvuodesta 2024 lähtien roska-astioiden kylkeen on alettu asentaa uusia nimenomaan tupakkaroskille tarkoitettuja jäteastioita EU:n kertakäyttömuovidirektiivin velvoittamana. Tupakannatsojen tumppaaminen kadulle samoin kuin ylipäättään kaikki kaduille heitetyt roskat kulkeutuvat sadevesiviemärien kautta suoraan Kokemäenjokeen tuottaen peruuttamatonta tuhoa vesistöille ja niissä eläville eliöille.

Kuntalaisten yhteydenotot roskaantumisen suhteen ovat palautuneet koronavuosia edeltäneelle tasolle. Tyypillisesti ne liittyvät niin yleisiin alueisiin kuin yksityispihoihin ja ajoittuvat kevääseen ja syksyyn. Lämmityskautena tulee yksittäisiä yhteydenottoja pientalojen aiheuttamasta savuhaitasta, mutta niiden määrässä ei ole ollut kasvua. Kesäajan yleisötilaisuudet kirvoittavat edelleen yksittäisiä yhteydenottoja meluun liittyen, mutta mitään erityistä yhteydenottojen määrän kasvua ei melun suhteen ole ollut havaittavissa.

"Roskien keräys pois kaduilta (myös lasinsirut ja värkkiroskat)."

"Voisi olla enemmän roskiksia ja siivousta, niin pysyisi luonto hyvänä."

"Yhdyn edelliseen ja mikäli roskiksia ei rikottaisi, voisi Poristakin saada siistin kaupungin."

Ympäristöterveysvalvonta

Terveysvalvonnassa valvotaan säännöllisesti julkisten rakennusten sekä yksityisten toimipaikkojen terveellisuutta ja turvallisuutta. Valvontakohteiden huolenaiheet ovat vuosien saatossa muuttuneet akuuteista ja toteutuneista riskeistä enemmän hyvinvointia turvaaviin asioihin. Tarkastuksilla kiinnitetäänkin entistä enemmän huomioita ennaltaehkäisevään työhön sekä riskien tunnistamiseen ja hallitsemiseen. Viime vuosina tupakointia koskeva lainsäädäntö on tiukentunut ja myös tupakointikieltojen noudattamisen valvontaa on tehostettu muun muassa kouluissa, päiväkodeissa, nuorten kerhopaikoissa, leikkikentillä ja uimarannoilla. Tällä hetkellä on nähtävissä yhteinen halu vaikuttaa nuorten riippuvuuksiin ja edistää nikotiinittomuutta.

Korona-ajan jälkeen on havaittu kuntalaisten tarve ruoka-apuun ja lisääntynyt kiinnostus ruoka-aputoiminnan alueelliseen kehittämiseen. Ruoka-aputoiminta on aktiivista kunta- ja järjestötasolla. Ruuan turvallisuuteen liittyvien yhteydenottojen määrä (elintarvikkeiden laatu- ja ruokamyrkytyspäilyt) on lisääntynyt. Korona-ajalle olivat tyypillisiä kuntalaisyhteydenotot koskien liikuntapalvelujen ja tarjoilupaikkojen hygieniää tartuntatautiaikana.

Joukkoliikenne

Vuosien 2021–2024 aikana joukkoliikenne ja matkustajat toipuivat koronapandemian, ja poikkeusolojen aiheuttamista suosituksista välttää ihmiskontakteja ja liikkumista. Joukkoliikenteen

matkamäärät kasvoivat vuosittain, mutta pandemiaa edeltävän ajan matkamääriä (1,7 miljoonaa matkaa vuonna 2019) ei ole saavutettu.

Vuosi	Matkojen määrä	Linjakilometrit	Muutokset
2021	1 099 000	2 684 000 km	Siirryttiin kesällä 2021 tasahintaiseen kertalippuun, aikuisten ja lasten kausilippujen hinnat halpenivat, uusi liikennöintisopimus alkoi, reittien määrää vähennettiin ja vuorotarjontaa karsittiin
2022	1 292 000	2 543 000 km	Pieniä aikataulumuutoksia koulukysyntää vastaavaksi, Pori-Kokemäki -liikenne siirtyi elokuussa ELY-liikenteeksi
2023	1 490 000	2 393 000 km	Lippu- ja maksujärjestelmä vaihdettiin Walttiin, lähimaksaminen alkoi kesällä, alennuskampanjoita energiakriisin johdosta, tavoitteellinen markkinointi alkoi
2024	1 640 000	2 443 000 km	Ensimmäinen kokonainen vuosi uuden lippu- ja maksujärjestelmän kanssa, lippuyhteistyö käynnistyi Seutu+ -järjestelmän kanssa, markkinointi jatkui

Kuva 28. Joukkoliikenteen matkamäärät.

Talvikaudella keho jalankulku- ja pyöräilyä näkyvät noin kuuden kilometrin säteellä Porin keskustasta ajettavien reittien matkamäärien kasvuna kaikilla vuoroilla. Porissa tehdään erityisen paljon satunnaisia matkoja ja painopiste on vahvasti päiväaikainen arkinen asiointi. Suosituimmat reitit ovat 1 Citylinja, jolla tehdään lähes 16 % kaikista matkoista, 6 Sampola-Mikkola 10 %, 34 Yyteri 9 %, 35 Pihlava 7 % ja 3 Leppäkorpi 6 %.

Porissa joukkoliikenteen matkamäärät ovat riippuvaisia koulujen ja oppilaitosten opetusjärjestelyistä. Vuonna 2024 perusopetuslain mukaisia matkoja tehtiin 239 000 ja 8–16-vuotiaiden lasten kausilippumatkoja 404 000 eli huoltajat maksoivat lastensa koulu- ja harrastusmatkoja runsaasti. Maksuttomaan opetukseen lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa oikeutetut matkustivat Kelan koulumatkatuetuilla lipuilla 143 000 matkaa. Lähes sama ikäluokka käytti 17–25-vuotiaiden kausilippua 199 000 kertaa.

Ohjelmat ja hankkeet

Lähiöohjelmassa 2020–2022 olivat mukana kulttuuriyksikön alaisuudessa Itä-Porin lähiöhanke Kulttuuriviritin sekä Pihlavan lähiöhanke Viherpolku. Lähiöohjelman tavoitteena oli asuinalueiden kokonaisvaltainen ja pitkäjänteinen myönteinen kehitys, joka tuottaa asukkailla hyvinvointia ja alueille elinvoimaa. Lähiöohjelmaa koordinoivat yhteistyössä useat ministeriöt ja Ara.

Itä-Porin lähiöhanke Kulttuuriviritin kohdistui erityisesti Väinölä - Koiviston ulkoilualue - Sampola - alueelle. Kulttuuriviritin painopisteiksi muodostuivat Koiviston ulkoilualue ja sen keskellä sijaitsevan entisen lyhytaaltoaseman kehittäminen kulttuurilaksi sekä Itätuulen oppimis- ja liikuntakeskuksen muuttaminen koulukäytöstä laajemmin alueen asukkaiden hyvinvointia tukeväksi monitoimitilaksi. Lisäksi Väinölään toteutettiin yhteisöllinen taiteellisesti muotoiltu puutarhateos Kasvava maalaus. Itä-Porissa sijaitsevan Koiviston ulkoilualueen alueelle toteutettiin yleissuunnitelma, jonka tarkoitus on ohjata alueen kehittämistä pitkällä aikajänteellä. Puiston yleissuunnitelma toteutettiin osana alueella vireillä olevaa asemakaavamuutosta ja sitä laadittiin kuntalaisia osallistaen ja yhteistyössä Sitowise Oy:n sekä keskeisimpien sidosryhmien kanssa. Kyselyssä asukkaat pääsivät kommentoimaan yleissuunnitelmaluonnosta ja kertomaan ajatuksiaan siitä, miten puistoaluetta tulisi tulevaisuudessa kehittää. Suunnitelman toimeenpanon aikataulusta ei tehty päätöksiä.

Pihlavan lähiöhankkeen Viherpolun painopisteinä oli Pihlavan Puistotori -suunnitelman ja Pihlavan virkistysreittien kehityssuunnitelman toteuttaminen. Molempien suunnitelmien osalta toteutettiin osallistavia toimenpiteitä ja suunnitelmista viestittiin tavalla, joka paransi alueen mainetta. Porin kaupunki valmisteli yhteistyössä Sitowise Oy:n kanssa Pihlavan puistotori -nimisen yleissuunnitelman. Yleissuunnitelman lähtökohtana toimi monipuolisesti erilaisia käyttäjiä eri aikoina palvelevan, viihtyisän ja puistomaisen julkisen tilan luominen Pihlavaan. Tekninen ja vapaa-ajan lautakunta hyväksyivät yleissuunnitelman vuonna 2023. Varsinaiset rakentamissuunnitelmat laaditaan seuraavissa suunnitteluvaiheissa. Asukkailta ja alueen eri toimijoilta saadun palautteen mukaan toiminta oli vaikuttavaa ja sysäsi liikkeelle muitakin alueen kehittämiseen tähtääviä prosesseja. Hankkeessa toteutetut toimet loivat viihtyisyyttä, paransivat Pihlavan mainetta sekä toivat taidetta ja kulttuuria lähiömiljööseen.

Urbact Transfer Network: Come In! Talking Houses – Shared Stories oli kulttuuriyksikön hallinnoima hanke, jossa yhteisöllisyyttä ja kaupunkisuunnittelua lähestyttiin rakennettuun kulttuuriperintöön liittyvien kertomusten kautta osallistaen alueen asukkaita ja eri toimijoita luovaan yhteistuotantoon. Hankkeen keskeisiä tavoitteita oli Itä-Porin asukaslähtöinen kehittäminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja aktiiviseen kansalaisuuteen kannustaminen. Hanke päättyi vuonna 2021.

Liveability, Designing public services for resilient neighbourhoods - hanke on kulttuuriyksikön hallinnoima, kansainvälinen Interreg Baltic Sea Region EU-hanke, jonka tavoitteena on auttaa kaupunkeja ja julkisia palveluja sekä sopeutumaan nykyisiin haasteisiin ja muutoksiin että pysymään vetovoimaisina ja houkuttelevina. Porin kaupunki on osatoteuttajana yhdessä seitsemän muun Itämeren alueen kaupungin ja muiden yhteistyöorganisaatioiden kanssa, hanke kestää vuoden 2025 loppuun asti. Liveability-hankkeen tarkoituksena on luoda asuttavampaa kaupunkikeskustaa kehittämällä luovuutta julkisten palveluiden suunnittelussa ja rohkaisemalla kaupunkilaisia tuottamaan elävämpää kaupunkikeskustaa, esimerkiksi tyhjiä tiloja täyttämällä. Porin keskustan elävyyttä tehostamaan saatiin hankkeen toimesta vuonna 2024 käyttöön uusi, luoville projekteille tarkoitettu maksuton tila, jossa valjastettiin tyhjä kaupallinen tila luovaan tarkoitukseen. TGT-yhteisötaitetilan, jossa kaupunkilaiset pääsevät toteuttamaan ideoitaan, tarkoituksena oli tuoda saavutettavaa ja lähestyttävää taidetta keskelle ihmisiä, kävelykadun varteen.

Kansallinen kaupunkipuisto

Porin kansallinen kaupunkipuisto on perustettu vuonna 2002 ja on Suomen toiseksi vanhin kaupunkipuisto. Kaupunkipuistojen tarkoitus on säilyttää kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvien alueiden kulttuuri- tai luonnonmaisema, historialliset ominaispiirteet tai kaupunkikuvalliset, sosiaaliset, virkistyselliset tai muut erityiset arvot. Kaupunkipuistojen tulee täyttää vaatimukset sisällön, laajuuden ja eheyden, ekologisuuden ja jatkuvuuden sekä kaupunkikeskeisyyden suhteen. Porilaisia varten Kansallinen kaupunkipuisto säilyttää kaupungin henkeä, identiteettiä sekä muistoja myös tulevien sukupolvien koettavaksi.

Porin kansallisen kaupunkipuiston alueella kaikkien suunnitelmien ja toteutusten tulee noudattaa kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Vuodesta 2017 toiminut poikkihallinnollinen Porin kansallisen kaupunkipuiston yhteistyöryhmä on edistänyt keskustan virkistysalueiden, luontoalueiden sekä kulttuuriympäristöjen arvojen säilymistä ja alueiden saavutettavuutta kaikkia porilaisia palvelemaan. Vuonna 2021 toteutettiin Ympäristöministeriön rahoituksella merkittäviä parannuksia Kansallisten kaupunkipuistojen virkistysreitistöihin Luotojen alueella ja Porin metsässä rakentamalla muun muassa pitkospiuta ja opasteita. Samalla laadittiin myös sähköinen Tarinakartta, joka esittelee

Kansallisen kaupunkipuiston luonto- ja kulttuuriympäristöä porilaisille. Vuonna 2022 hankittiin Porin maauimalan maisemaselvitys maauimalan alueen ympäristön luonto- ja kulttuuriympäristöarvot huomioivaa yhteissuunnittelua ohjaamaan.

Virkistyskohteet

Viher- ja virkistysalueiden merkitys elämänlaadun, liikkumisen ja rauhoittumisen näkökulmista on tullut esille viime vuosien kansainvälisten kriisien myötä. Turvallinen, lähellä sijaitseva ja moniarvoisesti virikkeellinen ympäristö on sekä porilaisten elämänlaadun että kaupungin elinvoiman näkökulmasta hyvin merkityksellinen. Porissa on useisiin kaupunkeihin verrattuna laajoja luonnonympäristöjä aivan keskustan välittömässä yhteydessä. Keskustan yhtenäiset puistoalueet, jalankulku- ja pyöräilyteineen tarjoavat kaupunkilaisille mahdollisuuksia sekä arkiliikuntaan että kulkemiseen vähähiilisesti erilaisiin liikkumista tukeviin ympäristöihin.

Porilaisten mahdollisuudet nauttia laajoista viher- ja luontoalueista Porin metsässä ja Kirjurinluodolla kohenivat, kun ulkoilureittien opastusta ja esteettömyyttä parannettiin ympäristöministeriöltä saadulla rahoituksella. Nämä ilmaiset palvelut lisäävät yhtäläisiä mahdollisuuksia turvallisiin ja saavutettaviin luontokokemuksiin.

Tutkimus on osoittanut porilaisten kokemia ja arvostamia luontoympäristöjä sekä niiden hyvinvointivaikutuksia (mm. Nukki 2020). Porilaiset kokivat luonnon hyvinvointivaikutuksia keskustan lähivirkistysalueiden Kirjurinluodon ja Porin metsän lisäksi asuinalueiden lähellä sijaitsevilla luontoalueilla ja Yyterin sekä merellisen Porin luontoalueilla. Erityisesti kaupungin lähiviheralueet tarjoavat harrastus- ja virkistysympäristöjä, jotka ovat vähähiilisesti kulkien saavutettavissa sekä käytössä ympäri vuorokauden ja vuoden. Hiihtoharrastajilta on tullut paljon kiitosta Porin metsän tykitetyn lumen säilöntäkokeilusta, joka on mahdollistanut paremmat hiihtoharrastusmahdollisuudet Porissa.

Ulkoilureittien tunnettavuuden ja opastuksen parantaminen

Porin kaupungille myönnettiin vuodelle 2021 Luonto liikuttaa – hyvinvointia luontoreiteiltä ja kuntopoluilta - hankerahoitusta, jolla vahvistettiin tietoisuutta Porissa sijaitsevien luontoliikuntapaikkojen ja ulkoilureittien olemassaolosta. Hankkeen aikana kierrettiin satoja kaupungin lähiliikuntapaikkoja, retkikohteita, luontoliikuntapaikkoja, hiihtolatuja ja luistelukenttiä. Kohteet kuvattiin ja niistä kirjoitettiin kuvaus Pori Liikkuu -sovellukseen, missä ne olivat kaikkien kaupunkilaisten tavoitettavissa.

"Luonto ja virkistyskohteet ovat merkittäviä energianlähteitä, joista voi tarvittaessa ladata akkuja tarpeen mukaan ja saada mieltä painavat asiat oikeisiin mittasuhteisiin. Toimii aina."

"Parhaat muistoni ovat kavereiden kanssa luontoretkeiltä."

"Luonto merkitsee paljon. Siellä saa liikkua ilmaiseksi ja sitä löytyy joka puolelta."

"Raikas ilma, raikas mieli."

Luontoympäristö

Luonnossa liikkuminen ja siellä oleskelu lisää tutkitusti ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Luontopaja kunnosti ja ylläpiti Porin Karhureittiä (www.pori.fi/porinkarhureitti) Ahlaisten, Noormarkun ja

Joutsijärven alueella sekä vuodesta 2024 alkaen myös Yyterin lietteiden, Enäjärven ja Teemuluodon reittejä. Kokonaisuus pitää sisällään noin 170 kilometriä merkattua retkeilyreitistöä ja yli 1000 erillistä reittirakennetta. Näitä ovat esimerkiksi pitkospuut, viitat, sillat, lavat sekä taukopaikkarakenteet kuten tuvat, laavut, kodat, puuvajat, puuceet ja luontotornit ja -lavat. Reiteillä on yhteensä 35 nuotio- ja taukopaikkaa sekä 14 luontotornia tai -lavaa. Vuosina 2020–2024 uusittiin noin 6 kilometriä pitkospuuta, rakennettiin kymmeniä siltoja ja toimitettiin vuosittain taukopaikoille noin 200 pinokuutiota polttopuita. Reitistön merkinnät sekä viitoitukset on pääosin uusittu ja taukopaikkarakenteita huollettu aina tarpeen mukaan.

Luontoreitistöistä Meri-Porin luontoreitistö esittelee Porin arvokkaimpia luontokohteita ja antaa puitteet eri kuntalaisryhmien ulkoiluun ja liikkumiseen laadukkaassa viherympäristössä. Esteettömyys on huomioitu mahdollisuuksien mukaan reitistöä kehitettäessä. Meri-Porin luontoreitistöllä on liikkunut vuosittain arviolta 40 000 kävijää. Vuonna 2021 valmistunut Munakarinsäikän nuotiopaikka on erittäin suosittu ja sen sijainti on myös muuttanut kävijämäärien jakaantumista reitistön eri osien kesken. Lietteiden luontotorneille saavutaan kasvavassa määrin uimarannan suunnasta. Uusia reittejä ja rakenteita Meri-Poriin tai muualle Poriin ei ole viime vuosina tehty ja jatkossa toiminta keskittyy olemassa olevien reitistöjen ylläpitoon.

Kaikkineen Porin retkeilyreiteillä oli vuosittain arviolta yhteensä 150 000 kävijää. Retkeilyreitit tarjoavat kävijöille kokemuksia, harrastuksia ja hyviä elintapoja. Täten retkeilyreiteillä on sekä suoria että välillisiä hyvinvointivaikutuksia. Kokemuksia retkeilyreiteiltä jaetaan runsaasti esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Pelkästään Facebookin Satakunnan Luontoliikkuajat ryhmässä on yli 18 000 jäsentä ja keskustelua retkeilyreiteistä käydään siellä erittäin aktiivisesti.

Kaupunki on järjestänyt jo pitkään yhteistyössä eri yhdistysten kanssa luontoretkeä ja –tapahtumia Porin seudulla, yleensä 12–14 vuodessa. Tarkastelujakson alku oli vielä korona-aikaa, mistä retkien ja tapahtumien määrää oli pakko rajoittaa puoleen, mutta vuosina 2023–2024 on palattu pandemiaa edeltävälle tasolle.

Kalastajat kokevat fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvointinsa kasvavan luonnossa. Kaupungin omistamille vesialueille myytävien vapaa-ajankalastuslupien määrä pysyi tarkastelujakson alussa samalla tasolla kuin aiemminkin eli noin 300 luvassa/vuosi, mutta vuonna 2024 lupia myytiin yli 350, mikä on eniten vuonna 2008 aloitetun tilastoinnin aikana. Syy lienee kaupungin kalastussääntöjen 1.1.2024 toteutetussa uudistuksessa, jossa muun muassa uutena lupatuotteena lanseerattiin ravustuslupa. Vuonna 2020 aloitettu kalastuslupien verkkokauppa on jo vakiinnuttanut asemansa. Verkkokaupan osuus myynnistä on jo kolmannes.

Yyterin vierailukeskus

Yyteriin rakennettu uusi vierailukeskus avattiin heinäkuussa 2024. Vierailukeskus vahvistaa alueen matkailun ympärivuotisuuden kasvun mahdollisuuksia ja toimii esimerkkinä alueen yrittäjille ja sinne tulevaisuudessakin sijoittuville palveluille ja investoinneille. Yyterin ainutlaatuinen luonto ja Selkämeri on tuotu näyttelytilan muodossa osaksi vierailukeskusta. Lisäksi rakennus tarjoaa matkailuneuvontaa, myymäläpalveluja, ulkoauditorion ja ympärivuotisesti käytettävissä olevat wc:t. Vierailukeskus voi toimia kokoontumispaikkana, erilaisten retkien lähtöpisteenä, sekä inspiraationa omatoimisen tekemisen mahdollisuuksille. Rakennuksen pihassa on nuotiopaikat ja vesipiste.

Vieraslajitalkoot

Asuinympäristöjen ja tärkeiden lähiluontokohteiden viihtyisyyden ylläpitämiseksi porilaisista löytyi myös talkoohenkeä. Sekä kaupungin aikuisia asukkaita että koululaisia osallistui jättipalsamin kitkentään Jokisuiston vieraskasvilajit hallintaan -hankkeessa vuosina 2022–2024. Kolmen kesän aikana järjestettiin yhteensä 55 talkoot ja niitä pidettiin muun muassa Polsanluodolla, Pormestarinluodon frisbeegolf-radalla, Ruosniemen koirapuistossa, Ahlaisten uimarannan läheisyydessä, Halssin luontopolun varrella sekä Reposaaressa.

Talkootunteja kertyi kaikkiaan 1273, joista lähes 2/3 oli koululaisten suorittamaa jättipalsamin kitkentää. Yleistunnelma talkoissa oli hyvä ja osallistujat olivat motivoituneita vieraslajin torjuntaan. Erityisesti Halssin alueella asukkaat toimivat aktiivisesti ja aloitteellisesti. Toejoella, Liljanluodolla ja Halssin luontopolulla lisääpua torjuntaan saatiin laiduntavista lampaista. Palautteen perusteella hyvää mieltä kaupunkilaisille on tuottanut niin itse luonnonhoitotyö kuin myös laiduntavien lampaiden rapsuttelu.

Selvitys teiden talvikunnossapidosta

Kesäksi 2022 valmistui selvitys Porin katujen talvikunnossapidosta ja sen kehittamisestä. Selvityksessä käytiin läpi muun muassa toimialan kalusto- ja henkilöstöresursseja, tasoeroa muihin kaupunkeihin nähden sekä toimintasuunnitelmaa tuleville vuosille. Selvitys käsiteltiin kesäkuussa teknisessä lautakunnassa ja käsittelyn pohjalta toimialalla on käynnissä talvikunnossapidon kehittämistoimenpiteitä. Selvityksestä tehty havainnot huomioidaan kaupungin talvikunnossapidon kehittämisessä, jonka myötä kaupunkilaisten arkielämä ja liikkuminen helpottuvat talvikuukausina.

Harja-hiekoitusmenetelmän pilotointi

Talvikaudelle 2024–2025 Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueella on pilotoitu harja-hiekoitusmenetelmää jalankulku- ja pyöräilyväylien talvihoidossa. Menetelmän piiriin on otettu uusia kohteita Porin kaupunkiseudulta: Porista Ulvilaan kulkevilla maanteilla 2551 ja 2442. Harja-hiekoitusmenetelmällä parannetaan kävely- ja pyöräilyväylien talvihoidon laatua keskeisillä väylillä ja kannustetaan talvipyöräilyyn. ELY-keskuksen ja kaupunkien katuverkon harja-hiekoituskohteiden avulla pyritään luomaan yhtenäisiä ja sujuvia pyöräiteitä talviolosuhteissa. Harja-hiekoitusmenetelmässä lumi poistetaan väylältä harjaamalla siten, että väylän pinta jää lumettomaksi koko leveydeltä. Liukkaita torjutaan käyttämään hienorakeista hiekkaa. Harja-hiekoitusmenetelmän kohteet ovat pääpyöräilyreiteillä, joissa on korkein laatutasovaatimus. Käyttäjäpalautteiden mukaan menetelmä on talven 2024–2025 aikana pitänyt jalankulku- ja pyöräilyväylät hyvässä kunnossa.

Reaaliaikainen talvikunnossapidon seuranta karttapalvelussa

Helmikuussa 2024 Porin kaupungin verkkosivuille on julkaistu karttapalvelu, josta asukkaat voivat seurata talvikunnossapitoa tekevän kaluston liikkeitä reaaliajassa. Järjestelmään lisätään kaupungin vastuulla olevia kunnossapidettavia väyliä karttapalvelun kehittämisen edetessä. Reaaliaikainen kaluston sijaintitiedon jakaminen ja seuranta helpottanee asukkaiden arjen suunnittelua.

Liikenneverkkosuunnitelma

Liikenneverkkosuunnitelman loppuraportti hyväksyttiin kaupunginhallituksessa kesäkuussa 2023. Liikenneverkkosuunnitelmalla vaikutetaan jalankulun näkökulmasta keskustan katutilojen laatuun ja esteettömyyden parantamiseen, oleskelun ja liikkumisen turvallisuuteen ja miellyttävyyteen, kaupallisten palveluiden asiakasvirtojen kasvuun ja keskustan elävöitymiseen sekä suuria ihmismassoja houkuttelevien tapahtumien järjestämisen helpottumiseen keskustassa.

Pyöräliikenteen osalta saavutettavuuden, turvallisuuden ja sujuvoittamisen parantamisen lisäksi tavoitellaan pyöräilyn suosion kasvua, joka edistäisi taloudellisia, terveydellisiä, ympäristöllisiä ja imagollisia hyötyjä.

Joukkoliikenteen osalta tavoitellaan käyttökokemuksen ja aikataulujen täsmällisyyden paranemista, kulkumuodon houkuttelevuutta ja siten keskustan elinvoimaisuuden lisääntymistä.

Moottoriajoneuvoliikenteen näkökulmasta pyritään vaikuttamaan autolla saapumisen helppoutta ja pysäköinnin jälkeisen kävelyn miellyttävyyttä keskustassa, selkeyttämään Keskustan liikennejärjestelyjä, ajonopeuksien laskua ja ympäristöhaittojen vähentämistä, liikenteen turvallisuuden parantamista ja huoltoliikenteen sujuvoittamista keskustassa.

Yhdyskuntatekniset palvelut kyselyn tulokset 2021–2024

Porin kaupungin teettämässä Yhdyskuntateknisten palveluiden kyselyn tuloksista vuosina 2021–2024 voidaan todeta, kaupungin katu- ja viheralueiden, katuvalaistuksen sekä liikuntapaikkojen olevan keskiarvoa heikommassa kunnossa muihin kyselyn piirissä oleviin kaupunkiin verrattuna. Neljän vuoden aikana kyselyihin on saatu yhteensä lähes 2000 vastausta. Matalin vastausmäärä on vuodelta 2021 (159 kpl) ja korkein vuodelta 2022 (868 kpl). Vuoden 2024 vastauksista voidaan todeta kohentuneen edellisten vuosien vastauksiin verrattuna. Erityisesti katujen puhtaus ja siisteystulokset niin keskustassa kuin sen ulkopuolella ovat nousseet parilla kymmenyksellä. Myös keskustan puistojen ja asuinalueiden läheisten metsien tilanne sekä liikennevalo- ohjauksen koetaan edellisiä vuosia paremmaksi. Jätehuollon tutkimustuloksista voidaan todeta, että keräyspisteiden sijainti on sopiva. Ainoa negatiivinen muutos vuoden 2024 tuloksissa verrattuna edelliseen vuoteen 2023, on järjestetyn jätteenkuljetuksen toimivuudessa. Muita useammalla kymmenyksellä parempaan suuntaan muuttuneita olivat vesihuollon asiakaspalvelu ja tiedottaminen, katuvalaistus keskustassa ja asuntokaduilla sekä jalankulku- ja pyöräteillä. Pientä positiivista muutosta on tapahtunut myös urheilu- ja pelikenttäalueilla sekä uimapaikoilla ja ulkoilureiteillä. Kokonaisuutena aiempien vuosien tapaan kokonaissijoitus kyselyssä oli muihin osallistujakuntiin nähden heikko.

Katuverkon kuntotarkastus

Syksyllä 2024 valmistuneessa kuntotarkastuksessa selvitettiin Porin katuverkon sekä jalankulun ja pyöräilyn väylien paikkatietoon sidottu kuntotila. Kuntotarkastuksesta saatujen tietojen pohjalta laskettiin tämänhetkisen korjausvelan määrä. Kuntotarkastettujen väylien yhteispituus oli reilu 1000 kilometriä. Noin 59 prosenttia väylistä arvioitiin hyviksi tai erittäin hyviksi, 37 prosenttia tyydyttäviksi ja 4 prosenttia huonoiksi tai erittäin huonoiksi. Korjausvelan laskennassa käytettiin kahta eri tapaa, joita vertailtiin keskenään. Laskentatavasta riippuen korjausvelan määrä oli noin 9,5 miljoonaa euroa tai noin 13,2 miljoonaa euroa.

Katu- ja viheralueiden kunnossapidon kustannusvertailu (KUVE)

Katu- ja viheralueiden kunnossapidon KUVE-kustannusvertailussa katujen kunnossapidon kustannukset olivat Porissa viime vuonna asukasta kohden keskimääräiset, mutta kunnossapidettyä neliometriä kohden huomattavasti keskivertoa edullisemmat. Viheralueiden hoitokustannukset neliometriä kohden olivat selvästi keskivertoa pienemmät. Viheralueiden osalta Pori erottuu verrokkikaupungeista myös selvästi suuremmalla hoidettavalla pinta-alalla. Pori sijaitsee keskellä vanhaa peltoaluetta, jonka vuoksi metsien osuus kaupunkirakenteessa on pieni ja muiden viheralueiden määrä korostuu. Työllistettyjen käyttö kunnossapidossa on alentanut Porin KUVE-vertailussa käytettyjä kustannustietoja. Seuraavan kerran KUVE-vertailuun osallistutaan

tämänhetkisen tiedon mukaan vuonna 2026, jolloin vertailulukujen arvioidaan muuttuvan työllistämisen päättymisen myötä.

Urheilukeskuksen kehittämistoimenpiteet

Porin urheilukeskuksen alue on ainutlaatuinen kokonaisuus, joka palvelee laajasti eri ikäisiä liikunnan ja urheilun harrastajia läpi vuoden. Seuratoiminnan olosuhteiden lisäksi alueella on monipuolisia mahdollisuuksia myös omatoimiseen liikkumiseen. Talvikaudella alue tarjoaa puitteet hiihdolle, luistelulle, talviuinnille sekä lenkkeilylle ja kesäaikana maauimala, Porin metsän alueen lenkkipolut ja kuntoportaat liikuttavat isoa joukkoa kaupunkilaisia. Urheilukeskus on myös yksi Porin kaupungin kaupunkikehityskohteista ja osa Porin kansallista kaupunkipuistoa. Porin urheilukeskuksen alueella on tehty jo usean vuoden ajan monipuolisesti erilaisia perusparannuksia, joita on suunniteltu ja toteutettu Isomäen alueesta laadittua yleissuunnitelmaa noudattaen. Vuonna 2024 urheilukeskukseen valmistui muun muassa uusi, helposti saavutettava ulkokuntosali lähelle stadionia. Lisäksi alueen liikenneturvallisuus parantui pääväylien, Metsämiehenkadun ja urheilutien uudistuksen myötä. Katujen uudistaminen selkeyttää Urheilutien ja Metsämiehenkadun risteyksen väistämisvelvollisuuksia ja rauhoittaa urheilukeskuksen alueen läpiajoliikennettä.

Porin maauimalan ympäristön kehittämiseksi laaditusta yleissuunnitelmasta järjestettiin asukkaita osallistava verkkokysely. Kyselyyn saatiin vastauksia 230. Kysely oli avoinna kaupungin verkkosivuilla toukokuusta kesäkuulle. Suurin osa vastaajista oli porilaisia asukkaita, mutta myös urheiluseurojen edustajia otti osaa kyselyyn. Vastaajien mielestä monet yleissuunnitelmassa esitetyt muutokset olivat odotettuja. Tuloksista nousi myös esille muun muassa pysäköintipaikkojen riittävyys, saattoliikennejärjestelyt sekä kävelijöiden, pyöräilijöiden ja liikkumisesteisten tarpeiden huomioiminen. Olemassa olevan luonnon ja puuston säilyttäminen sekä luonnonmukaisuuden vaaliminen keräsi kannatusta eikä alueesta haluttu tehdä liian rakennetun näköistä. Lisäksi alueelle toivottiin esimerkiksi lisää kuntoilulaitteita, wc-tiloja sekä roskiksia. Kyselyn tuloksia huomioidaan mahdollisuuksien mukaan alueen kehittämisessä. Suunnitelmien toteutuessa luvassa on muun muassa aiempaa selkeämmät reitit jalankulkijoille ja pyöräilijöille, täsmennyksiä pysäköintiin, Katinkuruun johtavan polun siirtäminen sekä uusi oleskelualue tenniskenttien viereen. Yleissuunnitelman pohjalta on käynnistetty toteutussuunnitelmien laadinta syksyllä 2024. Toteutussuunnitteluvaihe valmistuu keväällä 2025, ja uudistusten toteutus aloitetaan aikaisintaan vuonna 2026.

Etelärannan uudistaminen

Jokikeskushankkeen 2. rakennusvaiheeseen kuuluneen Etelärannan uudistaminen valmistui toukokuussa 2024. Hankkeen tavoitteena oli sovittaa ranta-alue sen historialliseen arvoympäristöön sekä luoda aukoiden, viheralueiden ja oleskelupaikkojen avulla vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä Porin keskustaan. Kunnostuksen myötä satavuotias tavarasatamamiljöö muuntui kauniiksi kaupunkitilaksi ravintolalaivoineen, pienvenesatamineen, rantakahviloineen sekä tapahtuma-alueineen. Rakennushanke ilmoitettiin Vuoden Ympäristörakenne 2024 -kilpailuun, jossa kohde pääsi mukaan finalistien joukkoon. Vuoden Ympäristörakenne -kilpailun tarkoituksena on tehdä tunnetuksi ja edistää laadukkaiden ympäristökokonaisuuksien suunnittelua ja toteutusta. Kohteiden arvioinnissa painotetaan uusien ratkaisumallien, käyttökohteiden ja sovellutusten kehittämistä sekä kestävän ympäristörakentamisen toimintamallin toteutumista kohteissa. Vuosittain toteutettavan kilpailun järjestävät Viherympäristöliitto ry, Kivi ry ja Betoniteollisuus ry. Porin kaupunki osallistui kilpailuun yhdessä kohteen suunnittelusta vastanneen WSP Finland Oy:n kanssa.

Pohjois-Porin monitoimitalo

Porin uusi koulu eli Pohjoisväylän koulu aloitti toimintansa elokuussa 2023 Pohjois-Porin monitoimitalon upouusissa tiloissa. Monitoimitalosta löytyy myös kirjaston, suun terveydenhuollon, oppilashuollon sekä esiopetuksen toimipisteet. Pohjoisväylän koulussa on noin 630 alakoululaista ja esiopetuksessa noin 40 eskarilaista. Lisäksi koulun yhteyteen 2024 valmistunut laajennusosa mahdollistaa tilat 350 yläkoululaiselle. Yläkoululaiset aloittavat koulunkäynnin uusissa tiloissa elokuussa 2025.

Ahlaisten monitoimitalo

Ahlaisten noin 1100 neliömetrin suuruisen puurakenteisen monitoimitalon rakentaminen aloitettiin kesäkuussa 2024. Monitoimitalo nousee liikuntahallin jatkoksi samalle tontille, jossa Ahlaisten nykyinen koulu toimii. Monitoimitaloon rakentuu opetustilat 60:lle 1.–6. luokan oppilaalle, kahdelle varhaiskasvatuksen ryhmälle, henkilökunnalle, koulun ja päiväkodin käyttöön tulevalle kirjastolle sekä oppilashuollolle. Lisäksi tiloihin tulee kuntalaisia palveleva etälainauspiste, josta asiakkaat voivat noutaa tilaamansa kirjat.

Pasaasin päiväkoti

Keskustan ja Itä-Porin alueen varhaiskasvatustarpeita palvelevan Pasaasin päiväkodin rakennustyöt valmistuivat kesällä 2024. Pasaasin päiväkoti on suunniteltu ja rakennettu kiertotalouden periaatteita kunnioittaen. Hankkeen aikana on kiinnitetty erityistä huomiota materiaalien ja resurssien tehokkaaseen käyttöön sekä ympäristövaikutusten minimoimiseen. Päiväkodin toiminnassa tullaan jatkamaan samalla linjalla, ja se tulee olemaan esimerkki kestävästä kehityksen edistämisestä varhaiskasvatuksessa. Porin kaupungin resurssiviisaan kiertotalouden tiekartan mukaisesti Pasaasin päiväkoti on merkittävä askel kohti resurssiviisasta ja kestävästä tulevaisuudesta. Tämä tiekartta on ollut ohjenuorana päiväkodin suunnittelussa ja toteutuksessa, ja se tulee näkymään myös päiväkodin arjessa. Päiväkoti on varustettu modernilla kalustuksella ja tiloilla, jotka tukevat lasten oppimista ja kehitystä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET HYVINVOINTISUUNNITELMAA VARTEN

Kertomuksen pohjalta voidaan todeta, että hyvinvointisuunnitelmaan 2025 kirjatut viisi painopistettä ovat edelleen ajankohtaisia seuraavalla valtuustokaudella.

Tämän kertomuksen pohjalta voidaan nostaa seuraavat asiat tulevaan hyvinvointisuunnitelmaan:

- Mielen hyvinvoinnin haasteet koskevat kaiken ikäisiä. Muuttuva maailman tilanne ahdistaa, yksinäisyys vaivaa ja muiden ihmisten kohtaamisia kaivataan. Tavallinen arki koetaan haastavaksi.
- Porilaiset pitää saada liikkumaan ja tapaamaan toisiaan. Fyysisellä aktiivisuudella on vaikutusta myös henkiseen jaksamiseen.
- Terveelliset elintavat koskevat kaikkia porilaisia. Erilaiset riippuvuudet ovat iso ongelma, päihteiden käyttö muuttaa muotoaan eikä ole vähenemässä. Riittävä uni ja terveellinen ravitsemus ovat hyvinvoinnin kulmakiviä. Elämisen arkiset perusasiat pitää saada kuntoon ja niihin tarvitaan tukea ja kannustusta.
- Jokaisella on tarve tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön ja tulla kuulluksi. Tähän auttavat aito osallistuminen ja vuoropuhelu, yhteisöllisyys, toisista välittäminen, aktiivisuus, vaikuttaminen, paikallinen identiteetti, tasavertaiset mahdollisuudet toteuttaa itseään taustasta riippumatta sekä työnhakijoiden työnhakijoiden työnvälityksen ja työllistymisen edellytysten parantaminen.
- Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö tukee asukkaiden aktiivisuutta, arjen jaksamista ja elämään tyytyväisyyttä. Tähän kuuluu muun muassa turvallisuus, toimiva infra, laadukas elinympäristö sitoutumalla kestävän kehityksen tavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen. On myös huomioitava luonnon ja luontopalveluiden merkitys kuntalaisten hyvinvoinnille.